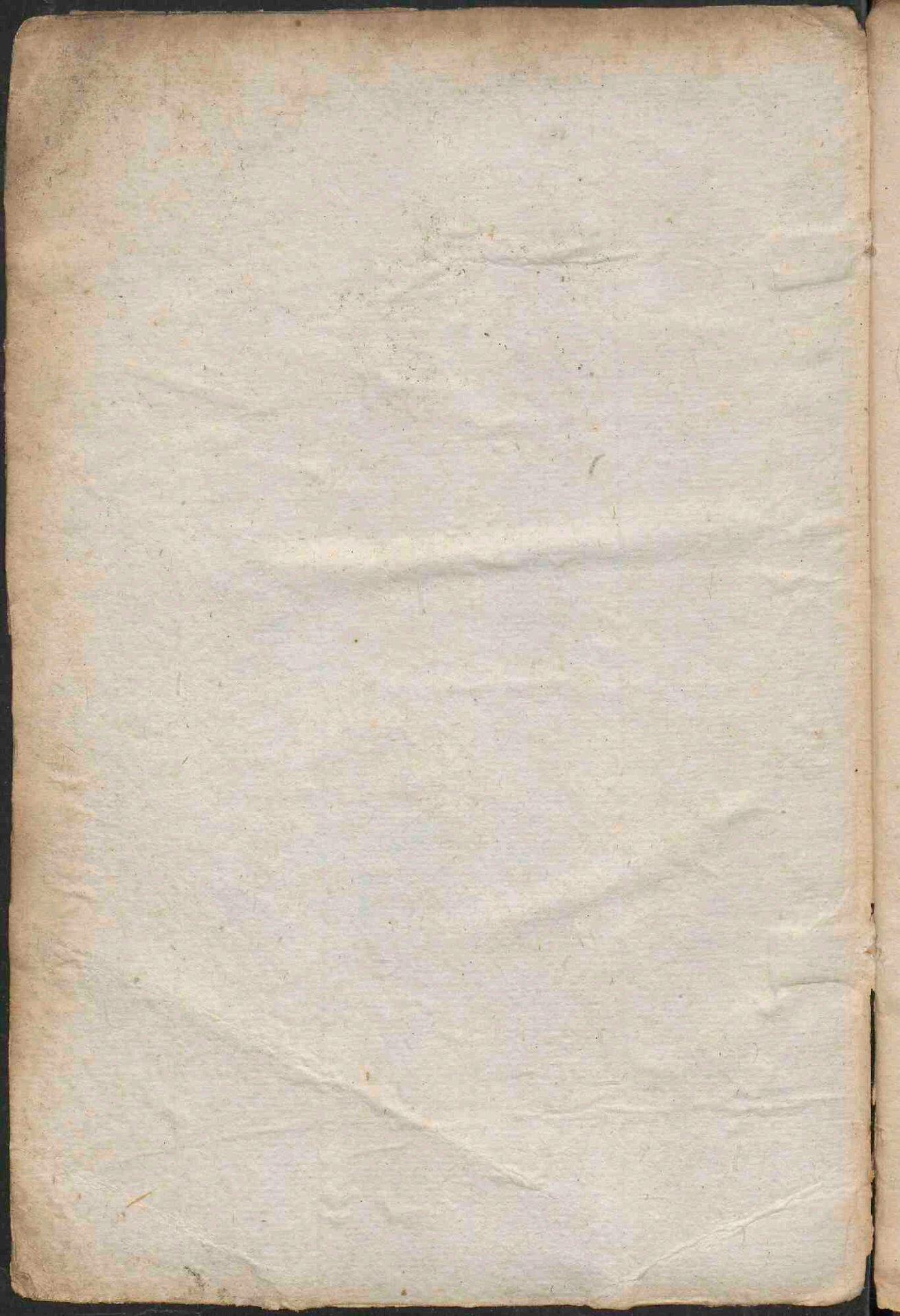

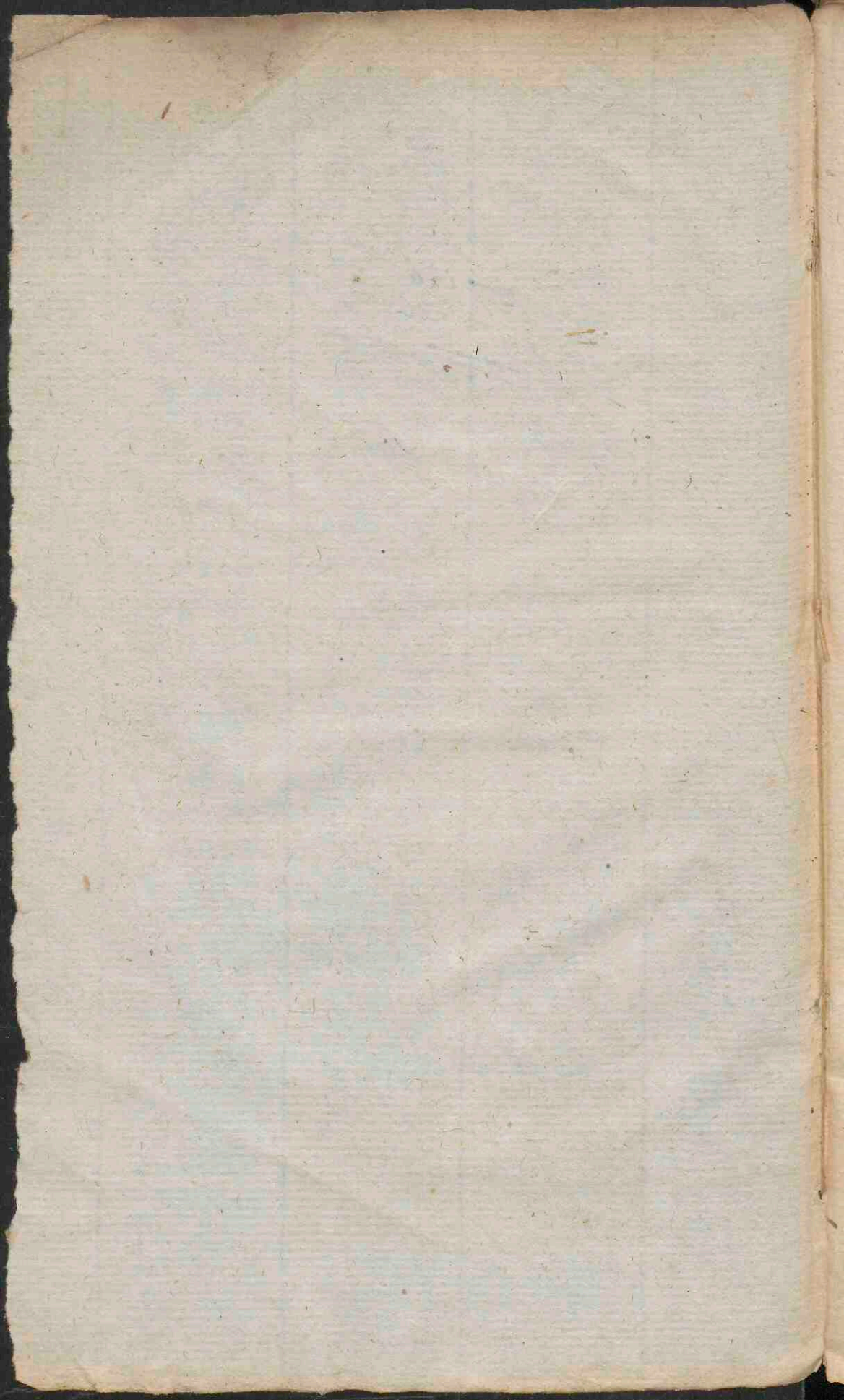
Geschiedenissen der stad Zwolle, behelsende een verhaal van haar eerste beginselen, verheffinge tot een stad, en de merkwaardigste gebeurtenissen aldaar van ouds her, tot byna dese tyden toe, voorgevallen, uit stads boeken, egte stukken en oude chronyken

<https://hdl.handle.net/1874/218167>

126

GESCHIEDENISSEN
DER STAD
Z W O L L E,

BEHELSENDE EEN VERHAAL VAN
HAAR EERSTE BEGINSELEN,
VERHEFFINGE TOT EEN STAD,
EN DE MERKWAARDIGSTE
GEBEURTENISSEN ALDAAR
VAN OUDS HER, TOT BT
NA DESE TYDEN TOE,
VOORGEVALLEN.

UIT STADS BOEKEN, EGTE STUKKEN EN OUDE
CHRONYKEN BY EEN VERGADERT,
EN BESCHREVEN

DOOR
MR. BURCHARD JOAN VAN HATTUM.

*Lid van de Maetschappij der Nederlandsche
Letterkunde te Leyden.*

VIERDE DEEL.

TE Z W O L L E .

By S. CLEMENT, en Wed: J. A. VAN SANTEN,
Boekverkopers. 1773.

BIBLIOTHECA
SEMINARII
RISSENBURGENSIS.
COLLECTIO
LIPMANIANA.

B E R I G T.

Zie hier Lezer het laaste Stuk der Geschiedenissen van Zwolle. De Beschryvinge der Stad en het Schout-ampt, en derselvers Regeringswyzen, zyn so verre in order gebragt, dat se al reets het ligt hadden kunnen sien, was het niet dat 'er sig dagelyks nieuwe gelegendheid opdood, om uit brieven en stukken later in handen gekomen nieuwe byvoegingen, en dus dit ontwerp volmaakter te maken. Dese Geschiedenissen te vervolgen, deselve te verbeteren en te vermeerderen, is geen blood voornemen, maar daar aan word gearheid, 't welke ook het ligt zal sien, na dat de Beschryvinge der Stad en het Schoutampt, en derselvers Regerings wyse afgedrukt zal zyn, hoewel alleenlyk by wyse van aanhangsel.

GESCHIEDENISSEN
VAN
ZWOLLE.

XXXVII. HOOFDSTUK.

I N H O U D.

- I. *Vrese voor den Oorlog met Frankryk. Voor-
sorgen des Raads. II. Men stelt voor, Stads
Voorsteden af te breken. Onderstand der
Raad van Staat tot berstellinge van Stads
werken. III. Frankryk verklaart den oor-
log aan de Republiq. Overijssel verkiest een
Commandant en sent hulp aan de Bondgeno-
ten. IV. De Staten gebieden de ingezetenen
het Land geld te schieten. Vervolg hier van.
V. Bedestonden tot Zwolle gehouden. De
Raad kiest Polens tot Commandant. VI. Des
Prins tegenwoordigheid moedigt den arbeid
aan de werken aan. Op het aandringen des
Prins worden Stads Voorsteden afgebroken.
VII. Staat van Stads werken en getal der
besettinge. VIII. Eed der Burgers, en be-
settinge van de Stad kloekmoedig te verwerpen.
Oneemgheid tusschen den Raad en het krygs-
volk. IX. Een gedeelte der laatsten verlaat
de Stad. De Regeringe kennisse van d'over-
IV. DEEL. A gave*

GESCHIEDENISSEN

gave van Deventer bekomende raadpleegt met den vyand te verdragen. X. Voorwaarden der overgave. Den Raad verschoont sig by de Generaliteit deswegen en schuift de schuld op Ripperda. XI. Ripperda's verantwoordinge. XII. Tegenberigt van den Raad. Aanmerkingen op dit voorval.

I.
1672.
Vrese
voor den
oorlog
met
Frank-
ryk.

Voorfor-
gen des
Raads.

De binnenlandsche onlusten waren nog niet geëindigt, of eerder nog heftig aan het woeden, wanneer niet alleen Overijssel, maar ook het gehele Nederlandsche Gemene-beste, met een veel svaarder ramp gedreigt wierdt. Het onweer ontstond door Lodewyk de XIV. Koning van Frankryk, die, het sy uit heerfugtigheid (a), het zy wegens opgevatte redenen van misnoegen (b), sedert eenige tyd genoeg in het schild voerde, dat hy op de Republiq gebeten was. De grote oorlogs toebereidsels der Franschen, nevens andere omstandigheden, openden eindelyk volkomen de oogen aan Nederlands Regenten (c). Door geheel Overijssel stelde men sig in staat van tegenweer, na mate dat men 's Lands welzyn behartigde.

Tot Zwolle besloot de Magistraat reets, in het begin des jaars, dat alle de Burgers en ingesetenen nevens hunne kinderen en knechten binnen agt of tien dagen tyds van wapenen, kruut, en loot sig voorlien zouden moeten.

Op

(a) Den Schryver van den Franschen Engelschen &c. Oorlog tegen de Vereenigde Nederlanden bladsf. 1.

(b) Verscheiden Fransche Schryvers onnodig alhier aan te haalen.

(c) Den Schryver van den Franschen oorlog tot bladsf. 26.

1672.

Op dat dit bevel slijpt mogte worden nagekomen, wierden de Hoplieden gemagtigt binnen kort na de bestemde tyd huisbezoek te doen (d). Hoe seer men ook met Stads finantien ten agter geraakt was, wegens de buitengewone onkosten van inkopen van Canon enz., beraamde de Regeringe, in de maand Februarij, nog nieuwe penningen op te nemen, ten einde musquetten, waterspoyten, en andere krygsbehoeftens, te kopen, en Stads poorten en bruggen in staat van tegenweer te stellen (e). Om alle oneenigheid tusschen de Burgerye en de besettinge te vermyden, wierden verscheiden Regenten gecommitteert, om een ontwerp over het haalen der sleutels, het doen van contra ronden, en eindelyk den rang tusschen de Burgerye en de besettingen op te stellen. Dit beworp wierdt aan de Hoofdwagt aangeplakt, tot narigt van een ieder (f).

Dog de Regeringe begreep wyselyk, dat alle dese voorzorgen weinig Stads verdediginge zouden bevorderen, indien 'er belemmeringen waren, om den vyand te kunnen wederstaan. Meer dan een gebrek was 'er aan Stads vestingen. Want sedert de Munstersche vrede waren de meeste werken vervallen, en bovendien nog van te minder verweeringe geworden, dewyl Stads Voorsteden van langzamerhand meer en meer betimmert zynde, sig tot aan de Fortificatien uitsprekten, en dus een kloekmoedige tegenstand verhinderden. Om van het gewigt

A 2

II.
Men stelt
voet,
Stads
Voorsteden af te
breken.
van

(d) Publicatie van den 21. Januarij.

(e) Resolutie van Raad en Meente van den 17. Februarij.

(f) Ibid. van den 28. Februarij.

1672. van de belemmeringe wel onderrigt te zyn, gelaste de Regeringe, aan eenige benoemde Gecommitteerden, uit Raad en Meente, nevens eenige kundige personen, te ondersoeken, ten eersten, of alle de huizen der twe Voorsteden van Sassen- en Dieserpoorte behoorden te werden afgebroken, dan alleen een gedeelte? Ten tweden, dat de Gecommitteerden van de noodzakelykheid overtuigt worden, de woningen opschryven en deselve zouden waarden. Ten derden dat, nademaal het onbillyk was, in dien val, de goede ingefetenen, dese schade alleen te laten dragen, welke men ten dienste van het gehele Land offerde, men eensdeels eenige middelen moest uitvinden, om hen so niet geheel, immers voor een groot gedeelte, het te lydene nadeel te vergoeden. Anderdeels om door eenige Heren Gecommitteerden by de Generaliteit eenigen onderstand tot verligtinge van die swaren last te verwerven (g).

Onder- Het blykt uit het vervolg, dat men noodzakelyk oordeelde, de twe Voorsteden af te breken. Dog omtrent de Camperpoorten 's Voorstad was men van andere gedagten; sekerlyk dewyl de Stad van die syde door de natuur ongenaakbaar was. Het blykt my niet dat Stads Gecommitteerden, belosten van vergoedinge voor de Ingefetenen der Voorsteden verkregen. Men versuimde nogtans niet om de Schans de Luire nevens andere Stads werken te herstellen (h). Ook verwierf Stads Gecommitteerde Bur-

(g) Project in de Resolutien van Raad en Meente van den 28. Februarius.

(h) Resolutie van Raad en Meente van den 19. April.

Burgermeester Royer, by de Raad van Staten, 1672,
tot het opmaken van het Retranchement buiten
Dieserpoort en Sassenpoort; twaalf duifend
guldens. Dit onderstand moedigde de Rege-
ringe te meerder aan, om dit werk met alle yver
te behartigen, en 'er een seer naukeurig opsigt
over te nemen (i).

Men ondervond binnen kort maar al te waar, III:
de noodzakelykheid der genomene maatregelen. Frankryk
Want op den 7. April verklaarde Lodewyk de verklaart
XIV. den oorlog aan desen Staat, waar in hem den oor-
den Koning van Engeland, en later den Keur- log aan
vorst van Ceulen en den Bisschop van Munster de Repu-
volgden (k). blik.

De oorlogs verklaringen wel verre van Over- Overys-
yffels Regenten te verslauwen, moedigden hen sel ver-
in tegendeel meer en meer aan, tot een kloek- kiest een
moedigen tegenstand. In Maart hadden de Sta- Com-
ten by voorraad het opperbevel der krygskneg- mandant,
ren in Overyffel, aan den Colonel Diederik en send
Sticke opgedragen, om met advys der Heren hulp aan
Gedeputeerden tegens den vyand te kunnen de bond-
ageren (l). Nu stonden sy toe aan syn Hoog- genoten,
heid Prins Willem, twe hondert wagens te mo-
gen pressen in Salland en Twenthe: Ook vier
hondert boeren, door de Heren Gecommitteer-
den te velde versogt, na den Yffel ten dienste
van het Land, te senden. De boeren wierden
in de Drostampden van Vollenho, en Yffelmui-
den, en de Heerlykheden Zalck, en Aimelo

A 3

ge-

(i) Rapport in de Resolutien van Raad en Meente na
den 19. April.

(k) Den Schryver van den Franschen cortog bladf.
87 tot 92. 144, 145. en elders.

(l) Resolutie van Ridd. en Sted. van den 16. Maert.

1672. geprest. Desen ongeoeffende hoop, uit de Drostampten, na Deventer gefonden zynde, om langs den Yffelstroom te werken, of dienen, raakte in wanorder, en misverstand, en se keerden alle werkelyk na hun woningen weer te rug. Dog Ridderchap en Steden, van dit voorval onderrigt, gelasteden hen ten spoedigsten sig weder na Deventer te begeven (m).

IV.
De Staten gebieden de ingefeten het Land geld te schieten.

Gedurende de vorige onlusten, waren de finantien gheel in verwarringe geraakt, en konden onmogelyk in een weinig tyds herstelt worden. Dus besloten de Staten tot voorkominge van gebrek aan geld, dat ieder Edelman, Burgermeester, en Secretaris, der drie Hoofdsteden, nevens de Griffier, en Clerquen, aan de Provincie vyf hondert guldens zoude moeten verstrekken tegens vyf ten hondert. De Gemeenslieden der Hoofdsteden twe hondert guldens; ten ware sy boven de vyftien duisend guldens gegoed waren. De Burgermeesters en Secretarieren van Hasselt, Steenwyk, en Vollenho, nevens de Schouten en Richteren ten platten Lande, wierden op hondert Ryksdaalders aangeflagen. Alle overige gegoede personen wierden gelast, na mate van hun rykdommen dese penningen op te schieten

	guldens		guldens
Van	6000	- - -	150
—	10000	- - -	200
—	15000	- - -	250
—	20000	- - -	300
—	25000	- - -	350
—	30000	- - -	400
—	35000	- - -	450
—	40000	en meerder	500

's Lands

(m) Resolutie van Ridd. en Sted. van den 30. April.

's Lands welzyn bragt mede, dat dit be- 1672.
 raamde stiptelyk wierd na gekomen. Ook leide Vervolg
 men een ieder op, dese penningen te fourne- hier van
 ren, al verklaarde hy selfs geen geld te heb-
 ben, en hy syn silverwerk en kostbaarste meubelen verkopen moest. Die sig hier van onttrekken wilde moest onder eede verklaren, niet alleen so veel penningen nog meubelen niet te besitten: maar moest daar en boven so weinig geld en huisraad hy dan ook mogte hebben, te borde brengen. Daar en boven wierden de Heren Gedeputeerden gemagtigt, so veel penningen op de onroccrende goederen der onvermogende ingesetenen tegens agt ten hondert te negotieren, als 'er te kort kwam. De goederen der gene, die onwillig waren, moest men verkopen. Eindelyk, moesten de Regenten binnen agt, en d'overige binnen veertien dagen, d'uitgeschotene penningen opbrengen (n). De Heren van den Raad tot Zwolle, namen dit laatste so seer ter barten, dat sy over een kwamen, dat die gene welke van hen op de bestemde tyd nalatig was, sig van syn pligt te quyten, in een boete van drie hondert guldens verviel. De Meente stelde een boete van vyf ten hondert alle weke op die gene, welke van hen nalatig waren (o).

Ondertusschen was den vyand van dag tot dag dieper in het Land gedrongen, en dreigde Overysseel ten eersten te zullen bespringen. Den Raad tot Zwolle nam dan, in navolginge van

V.
Bede-
stonden
tot Zwollē
le gehou-
de den.

A 4

(n) Resolutie van Ridd. en Sted. van den 4. Mey.

(o) Resolutie van Raad en Meente van of na den 20. April.

1672. de Generale Staten (p), hun toevlugt ook tot geestelyke middelen, om de gevreesde onheilen af te keren, de segen over de wapenen van 's Lands Armeê van den Hemel te smeken; en voor de behoudenisse van den Opper-bevelhebber Prins Willem van Orange te bidden. 's Woensdaags en vrydaags wierden 'er 's avonds om ics uuren Bedestonden gehouden. In die tusschen tyd moesten niet alleen de vensters gesloten zyn, maar ook alle neringen stil staan (q).

Den Raad kiest Polens tot Commandant. Dog hier liet men het niet by, maar men nam van tyd tot tyd de middelen by de hand, om te meerder tegenweringe te kunnen doen. Tot nog toe was de Stad ontbloot gebleven van een Commandant. Den Raad had reets sedert eenige tyd herwaarts, omgesien om een bekwaam en ervaren opperbevelhebber te kiezen. Hun oog viel eindelyk op de Colonel Polens, die, door de Staten van Holland, onlangs tot Colonel van een Regiment voetknechten, aangestelt was. Hy kreeg van dese verkiezinge eerslang kennis, nevens verzoek, om hoe eerder hoe liever tot Zwolle te komen, en syn ampt te aanvaarden (r).

VI. Syn Hoogheid in het begin van Mey tot Zwolle zynde, om Stads vestingen te besigtigen, wierdt door de Gecommitteerden van Ridderfchap en Steden alhier verwelkomt (s). Des Vorsts tegenswoordigheid, deet den arbeid aan

(p) Schryver van den Franschen enz. oorlog blad. 126.

(q) Publicatie van de maand Mey of Junius.

(r) Resolutie des Raads van den 25. April.

(s) Resolutie van Ridd. en Sted. van den 1. Mey.

aan de werken met meerder yver voortsetten. 1672.
 Voornamentlyk na dat aan den Raad door Rid- den ar-
 derschap en Steden toegestaan was, dat de huis- beid aan
 lieden tot Dalffen en naburige ingesetenen me- de wer-
 de aan de Fortificatien arbeiden moesten (t). ken aan.

Iets was 'er, waar op syn Hoogheid seker- Op het
 lyk zal hebben aangedrongen, het welke hy aandrin-
 egter niet verwierf: Namentlyk, om de huifen gen des
 der Voorsteden af te breken, en te slegten. Te Prins
 voren hebben wy reets gesien, dat dit ontwerp worden
 voorgesteld was (v). Dog tot nog toe was 'er Stads
 niets van geworden. Den Raad hielt 't tegen Voorste-
 uit medogentheid voor de arme Ingesetenen, den afge-
 die niet tegenstaande, de beloofde vergoedinge broken.
 tot de uiterste armoede en ellende vervallen,
 en een ondragelyk nadeel lyden moesten. Dog
 syn Hoogheid na syn vertrek, op het advys van
 den Veldheer Wirts en andere hoge Officieren,
 het afbreken van Huifen, en slytinge der Tui-
 nen, besloten hebbende, stelde den Raad de
 Geworene Gemeente voor oogen, eensdeels
 het nadeel dat de goede Ingesetenen boven het
 hoofd hing. Anderdeels het gevaar waar in de
 Stad voor 's vyands hinderlagen en geweld was,
 indien dit ontwerp afgeslagen wierdt: en hoe
 noodzakelyk 't was, de overige Bondgenoten
 genoeg te geven; in hoop dat die dan tot
 meerder sekerheid de Stad, met de nodige be-
 settinge, ammunitie, Canoniers en diergelyke
 oorlogs behoefstigheden zouden voorsien. Ten
 derden, om so veel mogelyk was, de middelen
 te beramen, om d'inwoonders eenige vergoe-
 dinge

A 5

(t) Resolutie van Ridd. en Sted. van den 4. Mey.
 (v) Vierde Deel blaaf. 3 en 4.

1672. dinge te verforren. De Gesworene Gemeente in den voorflag bewilligt hebbende, liet d'uitvoeringe 'er van, geheel aan den Raad over. Met reccommandatie om niemant, wie het ook was, door de vingers te sien, of de minste gunst te bewysen (w). Den Raad gelastede eerlang de Ingesetenen gerigtelyk het afbreken aan te vatten. Op den 30. Mey was reets volgens de getuigenis van de Heer van Vierfen, Gecommitteerde te velde van Haar Hoog Mog., „daar van een goede aanvang gemaakt“. Dog sommige onwillig zynde, besloot de Magistraat, door de sterke hand, de uitvoeringe te bevorderen; tot dat alles geslegt was (x). Dat dit nu ook in der daad geschied is, lese ik in ongedrukte schriften (y). Dus siet men hoe onwetende of eenzydig meer dan eene Schryver (z) Stads Regeringe verdagt maken, als of 'er maar een aanvang met het afbreken gemaakt was, en het werk half onvoltooyt was blyven steken; dog dit zal nader blyken.

VII. In tegendeel hoe seer de bitse nyd, of verfoeilijke laster, de penne van sommige Schryvers, met galle en alssem vervult heeft, om niet alleen de Regeringe van nalatigheid in het afbreken der Voorsteden, maar ook het opmaken der werken te beschuldigen, is het een sekerere waarheid, dat de Stad in goede staat van tegenweer was. Zwolle had des tyds matige hoge.

(w) Resolutie van Raad en Meente van den 27. Mey.

(x) Resolutie des Raads van den 30. Mey.

(y) Chronyk van Zwolle.

(z) Schryver des Franschen oorlog bladsf. 28. *Monnus leven en oorlogs daden van Willem den III.* 1. Deel bladsf. 251. en volgenden.

hoge, en dikke wallen. De gragten waren breed, hoe wel se met een lange Oosten wind op sommige plaatsen ondiep wierden. De Gecommitteerden van Friesland en Groningen, hadden deswegen lang te voren voorgeslagen, een Dam door den swarten Waterstroom te leggen, om niet alleen de gragten der Stad overvloedig met water te voorzien, maar ook om de meeste Landen, om de Stad onder water te setten, en des vyands aannaderinge te verhinderen (a). Dog nademaal het Land, en de Stad Zwolle veel weiniger alleen, de nodige kosten konden dragen, en de Friesen en Groningers weigerden eenige penningen uit te schieten, voor en al eer Overysfel hen vooring, wierdt dit ontwerp vrugteloos (b). Dus dat het 'er verre af is, dat men de schuld daar van even eens als de Friesen en Groningers deden, op sommige Zwolsche Burgermeesters met reden leggen kan. Tusschen de Stad en den Yselfstroom was een Retrenchement, gesterkt met vier Schansen, de Nieuwe Schans, Koter Schans, Berg Schans en Kleine Schans, nevens een halve maan. Dese werken waren door de yverigen arbeid der getrouwe Burgers en anderen, met Gragten, Conterfcherpen of Borstweringen, Banquerten, Palissaden en Stormpalen gedekt (c). Hoewel sommige werken niet in de uiterste volmaaktheid gebragt waren, konde men 'er egter genoegsame tegenstand

(a) *Silvius* vervolg op *Aitsma* 4de Boek blads. 292.

(b) *Tegenberigt van de Magistraat der Stad Zwolle* &c. tot nodige straffe van enz. het *Calumniant* Berigt uitgegeven door *Unico Ripperda*.

(c) *Silvius* vervolg op *Aitsma* 4de Boek blads. 292.

1672. stand uit doen. Aan Canon, ammunitie en levensmiddelen had men geen gebrek (*d*). De besettinge bestond in ses nieuw geworvene Compagnien paarden, agt Compagnien voetvolk van het Regiment van den Colonel Bampfiel, nauwlyks vier hondert man sterk, negen Compagnien van het nieuw geworven Regiment van den Collonel Ripperda, drie Compagnien van Ittersum, La Grandiere, en Buissonet (*e*): uitmakende samen, volgens sommigen, omtrent twaalf hondert man. De Burgerye was by na even sterk, en het meeste deel willig om haar Vaderland voor te staan (*f*).

VIII. Op dat, en de Regeringe en de Burgerye en Eed der de Besettinge, des te vaster aan hun opgevatte Burgers denkbeelden en voornemens van een kloekmoedige verweringe mogten gehegt blyven, en en beset- tinge van de Stad daar in versterkt worden, gebruikte de Stad kloekmoedig een middel, het welke sekerlyk het kragtigste te verwe- standvastigheid in te planten. Dit was, dat de ren. Regeringe eerst, en vervolgens de Burgerye en de besettinge, op hun gedanen eed aan de Stad en het Land in het openbaar tot God Almagtig verklaarden, „Dat sy met alle getrouwigheid dese Stad en desselfs Vryheid regt „ende geregtigheid, na haar uiterste vermo- „gen, met lyf ende leven sullen helpen de- „fenderen, en de bevelen die haar dien aan- „ gaan-

(*d*) Tegenbericht van de Magistraat der Stad Zwolle enz.

(*e*) Missive van Zwolle aan de Generaliteit van den 18. Junius oude styl; welke wy gemeenlyk volgen.

(*f*) Silvius 4de Boek blads. 292.

gaande van de Magiftraat en de Respective 1672.
 „ Officieren gedaan worden, te gehoorfa-
 „ men (g) “. Dog volgens het verhaal van
 fommige, was 'er wel een vyfde deel van de
 Burgerye en befettinge, die de vingers niet op-
 ftak (h).

Hoe het ook omtrent dit laafte zyn mag, Oneenig-
 wie zoude nu niet hebben verwagt, dat de Stad heid tus-
 fig, fo niet tot het uiterfte, immers manmoef- fchen den
 dig verweren zoude: al was het fchoon dat Raad en
 fommige Burgers, of nog de moed of nog de de Krygs-
 wille gehad hadden, den vyand tegenftand Overften,
 bieden. Dog het faad van oneenigheid en wan-
 trouwen, had middelerwyl reets al te diepe
 wortelen tuffchen de Regeringe, en de hoof-
 den der befettinge gefchoten, dan dat men een
 goede uitkomst te verwagten had. Befwaarlyk
 valt het iemand de waarheid en eensydigheid
 betragtende, den oorsprong 'er van te ontdek-
 ken. Den Collonel Ripperda gaf voor, dat
 hy na de helfte van Mey tot Zwolle in Guar-
 nifoen komende befpeurde, dat hy met fyn
 Regiment niet welkom zoude zyn geweest:
 om redenen, volgens hem, dat hy fommige in
 de uitvoeringe van hun kwade oogmerken in
 de weg was (i). Den Commandant Polens,
 word by na van alle tydgenotige Schryvers,
 befchuldigt, van een man fonder beleid te zyn
 (k), en ook door de Magiftraat als een nul in
 het

(g) Resolutie des Raads van den 8. Junius.

(h) De Heer Wagenaar Vaderl. Hiftorie 14de Deel
 bladsf. 28.

(i) Bericht &c. uitgegeven door Unico Ripperda.

(k) Montanus, leven van Prins Willem de III. Sil-
 vius vervolg op Aitma.

1672. het cyffer getal geteld te zyn geworden (d). De Oversten Bampfiel en Ripperda, in tegendeel, vielen den Raad dagelyks lastig, om alle de toebereidsels tot een aanstaand beleg, na hun sinnelykheid te laten vervaardigen.

De Re-
geringe
kennisse
van de
overgave
van De-
venter
bekomen
hebben-
de, raad-
pleegt
met den
vyand te
verdra-
gen.

Ondertusschen liep alhier de rydinge in, dat de Stad Deventer sig na een beleg van omtrent drie dagen, met het leger van den Aarts Bisshop van Ceulen en den Bisschop van Munster verdragen, en sig in hun magt overgegeven had. De Regeringe en de gehele Burgerye wierdt door dit voorval versted. Dog wel de meeste vrese wierdt veroorzaakt, na dat men bespeturde dat de Collonels Bampfiel en Ripperda, onder het voorwendsel van het retrenchement langs den Yssel te besetten, dese werken niet alleen verlaten, maar sig nu elders begeven hadden. Pas twe honderd man krygsvolk was er meer in de Stad overig. De getrouwe Burgers waren niet genoeg in getal, nog in de krygskunde na behoren geoeffent, om de Stad alleen te beschermen. Dese overwegingen maakten eindelyk so veel indruk op de vergaderde Stads Regenten, dat sy op den 13. Junius eenige Leden aan de Kerkprelaten afzonden, om op billyke en na ryds omstandigheden gunstigste voorwaarden de Stad over te geven (m). Voor den avond van dien selfden dag, keerden Stads afgesanten met gunstige voorwaarden te rug (n). Wat anderen ook schry-

(d) Den Franschen etc. oorlog blad. 218.

(m) Missive van Zwolle aan de Staten Generaal etc.

(n) Resolutie van Raad en Meente van den 13. Junius.

schryven mogen (o), nog niemand uit den Raad nog uit de Geworene Gemeente, had er iets tegen, of protesteerde mede in deel te willen nemen; gelyk sekerlyk zoude hebben moeten geschieden, indien een of meer Leden Stads overgave, so schandelyk aansagen, als men uit meer dappere dan voorsigtige redenvoeringen van sommigen anders moeste besluiten.

Na naukeurig onderzoek der bedingen, stemden de Regenten eenparig over een, de Stad op de volgende wyse in vyands handen te stellen, en sig in deservoegen te verdragen (p).

1672.

X.
Voorwaarden der overgave.

Tusschen den Hooghweerdichsten Dooluchtichsten Fursten, ende Heeren Maximiliaan, Henderich Ernst Bisschop tot Ceulen des H. Roomschen Rycks, door Italien Eerit Cancellier, ende Ceur-Furst, Bisschop tot Hildesheym ende Lutlich, Administrator tot Berck des goeden, in, over, ende neder Beyeren, oock den Over-pals in Westphalen tot Engeren, ende Bovillen Hartoch; Pals-Grave by den Ryn, Landtgrave tot Luchtenburch, Marck-grave tot Franckimont.

Als oock den Hooghweerdichsten Fursten, ende Heeren, Heer Christophel Bernardt Bisschop tot Munster, Administrator tot Corvei, Burchgrave tot Stromburch, des H. Roomschen Rycks, Fursten, ende Heeren tot Borckeloo: Hier na genoemde Gecommitteerden: ende den Gedeputeerden der Stad Swolle is volgens beyderslyts voor-gebrachte, ende voorgelesene Volmachten: versproken, ende verdraghen, als volgt.

1. Dat

(o) Montanus, leven van Prins Willem de III.

(p) Resolutie van Raad en Meente van den 13. Ju-

1672.

1.

Dat aller genoemder Stadt Swolle de Gereformeerde Religie toegedane Borgeren, ende Ingeheten, die in 't H. Roomfche Ryck toe-gelatene gewiffes, ende Religie Vryheden, ende der felver opentlycke Oeffeninge fullen genieten, ende tot dien-eynde, den Burgeren twee Kercken vry gelaten, oock den Predicanten in der Kercken twee, te famen vier fullen fyn, haere gewoonlycke Onderhout niet ontrecken, oock de Schoolen geen onbehoorlycke indracht te doen, en de wyle de Stads Gedeputeerden de Bethleem, ende Preeck-Heeren Kercken begeeren, foo fullen de Cheur, ende Furfteflycke Gecommitteerdens befwaerlyck in specie daer toe niet refolveren mogen, evenwel figh verclaert fulx haeren Genadichften Heeren Principalen ten beften in onderdanicheyt voor te dragen.

Dat onder der Cheur-Furfteflycker Doorflichtigheyt tot Ceulen, &c. Ende der Hoogh-Furfteflycke Genade tot Munfter, &c. famts Furfteflycke Overicheyt voor gemelte Stadt des H. Roomfchen Rycks wederom in-gelyft fy, de felve by haeren Privilegien, Domeynen, Imposten, Accyfen, Archiven, ende Pantschappen gelaten worden fal.

3.

Dat de tegenwoordige regerende perfonen tot den nieuwen Keur, als tot S. Pauli onder genoegfame Verfekeringe, ende Belofte der Getrouwigheyt gelaten: ende de wyle de Heeren Stadts Gedeputeerden begeeren, dat Secundum Antiquam Observantiam, daer nae met de Raats-Keur, ende verkiefinge der Gemeens Luyden gehouden worden mogen: de Keur, ende Furfteflycke Heeren

Com-

Commissarien oock over-genomen desen post haeren Genadichsten Heeren Principalen ten besten te recommanderen; oock te bevorderen, daer mede de Stadts Gecommitteerden, doer dat gene, dat sy erlangen selfs vernomen, ende met genadige Verclaringe vertroostet mogen worden.

1672.

4.

Dat alle Borgeren, ende Ingesetenen vry gelaten hier uyt te trecken, oock haere Goederen te vercoopen, de selve te alieneren, ende de gevluchte arme Landt-luyden, ende Predicanten met al haer Vee, ende huysraet vry uit de Stadt te laten.

5.

Dat onder dit Verdracht, de Borgeren, ende ingesetenen, soo uyt de Stadt, als in de Stadt ladet, ofte haeren eygenen geschafte aufteyn, sampt Vrouw, ende Kinderen met te verstaan, also dat de Gevluchte, die met haere Goederen vry weder hier in comen mogen.

6.

Dat de Stadt met geen overmatich, oock niet anders, als met duytsche Militie beset sal worden.

7.

Dat de Vrouw, ende Joffrouwen van beyde Religien in 't Olde Convent by haeren prebenden ad vitam gelaten.

8.

Dat de Commandeur, ende de vier Compagnien, soo tegenwoordich in Swolle tot ongeveer twee hondert man sich bevinden, met wapenen,

IV. DEEL.

B

sack,

1672. sack, ende pack vry hier uyt trecken mogen; doch haer onder Cheur Ceulen &c. Ende Syn Hoogh-Furstelyker Genade tot Munster dienst te nemen, toe-geftaen, de Deserteurs nochtans hier onder niet mede gemeynt syn sullen: Oircondt is deses van allerzyts Committ: und Gedeputt: eygen handich ondergeschreven in 't Velt-Leger voor Swol den $\frac{12}{29}$ Junii 1672.

Mies Smifing, (L. S.) Coenr: Nylant.

Carel Groothuys, (L. S.) Wern: Crans.

Bernardt Rebert Fesbergh, (L. S.) Hermt: Queifen.

Den Raad ver- schoont sig by de Generaliteit des- wegen en schuift de schuld op Ripperda.

Dus viel de Stad Zwolle in vyands handen. De overgave maakte een al te groot geschreeuw, dan dat een ieder 'er niet over na syn synlykheid en driften oordeelde. De Regeringe om aan haar Hoog Mogende en Nederlands Ingefetenen te doen sien, wie schuld van Stads verlossing was, schreef, en liet drukken den volgenden brief.

Hoog Mog: Heeren!

Na dat het Leger van den Staat omtrent Dier-
 om en den Yffelstroom gecampeert geweest,
 was opgebroken, bestont het Guarnizoen van de-
 ze Stadt en onderhorige Schanffen en Forten, in
 8. Compagnien van het Regiment van den Col-
 lonel Bampfiel, nalyks 400 Man uytmakende,
 by Patent van syn Hoogheyd gezonden tot bezet-
 tinge van de Schanffen, en het Retrenchement
 tusschen dese Stadt, en den Yffel, 9 Compag-
 nien van het nieuw geworven Regiment van Col-
 lonel Ripperda, noch 3 Compagnien van Iter-
 sum, La Grandiere, en Buiffonet, en 6 nieuw
 gewor-

gewervten Compagnien Cavallerie, als de Heer 1672
 Lieutenant Generaal Aylua en andere aanweezen-
 de Hooge Officieren, eenparigh van gevoelen wa-
 ren, dat met dit bovenverhaalde volk deeze Stadt,
 de Schanssen, Forten en andere werken van For-
 tificatie, geenzins na vereyfsch bezet, veel wey-
 niger gedefendeert zouden kunnen worden; heb-
 ben wy onze Gecommitteerden, respectivelyk aan
 u Hoogh-Mog. aan de Heeren Staten van Vries-
 landt, Stadt en Landen, en aan zyn Hoogheyt,
 en Gedeputeerden tot d'expeditien te Velde af-ge-
 zonden, om dit defect van Militie te represente-
 ren, en vermeerderinge, tot onze nodige defen-
 sie, te verzoeken, en te bevorderen.

Ondertuffchen, na een onzeker voorlopende
 geruchte, bequamen wy op den 12 Juny (oude
 styl) omtrent met Poorten opgangh bericht, dat
 de Stadt Deventer (met genoegzame Militie, en
 allerhande behoeften zeer wel voorzien) na een
 beleggh van omtrent 3 dagen, by accommodement
 (vry bezwaarlyk voor die van de Militie)
 aan de Beleggers was overgegeven, en dat de
 Keur- en Furstelyke Keulische en Munstersche
 troupes meerendeels aan deze zyde van den Yffel
 bereeds herwaarts waren naderende, om deze
 Stadt mede aan te tasten.

Op deze tydinge heeft ons aanstonts de Colo-
 nel Bampfiel komen representeren, gelyk ook
 eenige dagen te vooren, dat hy met de voorz.
 8 Compagnien van zyn Regiment by de Schans-
 sen en het Retrenchement naar den Yffel gecenzins
 machtigh zoude zyn te defenderen tegens zo-
 danigen aankomenden macht, schoon hem ook
 de 6 Compagnien Cavallerie by gevoeght mocht-
 ten worden. En dat de Vyant aldaar doorber-
 stende, wy van 't zelve Volk, voorts van alle
 hope van secoers, en midts dien van alle vermo-
 gen van defensie van deze Stadt ontbloot zouden
 zyn. Dat hy voor dienstiger oordeelde, dat men

1672. die Schanffen, en het Retrenchement zoude abandonneren, en het Volk van zyn Retrenchement hier binnen trekken, tot defensie van deze Stadt. 't Welk met onzen Commandant de Colonel Polens, en andere aanwezende hooge Officieren in deliberatie geleyt, en by die zelve eenparigh geavoucert zynde, is die voornoemde Colonel Bampfiel daar op voort met zyn 8 Compagnien hier binnen gekomen. Des achtermiddaghs daar aan, als de militaire Officieren vernomen hadden, dat by de Deventersche Capitulatiën alleen 12 militaire Officieren waren bedongen, vry uyt te mogen trekken, en dat die van 't overige Guarnizoen aldaar waren Prisonniers de Guerre, (dat is Kryghsgevangens) hebben ons die voornoemde Colonels Bampfiel, Ripperda, en andere Officieren, met groote hevighydt, aangeverght, voort en absolut te moeten verklaren, Dat wy en onze Burgeren, met goedt en bloedt, tot den laaften Man toe, het alleruyterste met haar, en die van de Militie zouden hazarderen. Hun genoegzaam uytende, dat in cas van weygeringe van zodanige verzekeringe, zylyuden by tyds op hare behoudenis zouden moeten denken. Wy, ofte de aanwezende Heeren van ons, antwoorden daar op, dat dit een zake was niet minder rakende onze Gezwooren Gemeente en Burgeren, (die zich bereedts op den voorgaanden Saturdagh heeft voor hoofd by solemneelen eede verbonden hadden, de Stadt te zullen helpen defenderen, en de Magistraat en Officieren te gehoorzamen, en die in Wapenen en aan de Wallen lagen) als ons; dat wy ook zoo haast, en zonder perykel van overvallen te worden, de Gezwooren Gemeente niet konden tezamen roepen, en dat wy die van de Militie verzekerden, in cas boven hope die defensie mochte desperaat worden, tot geen capitulatie zouden verstaan, noch ons inlaten, dan met voorweten en advys van de Officieren van de Militie;

1672.

litie; en als dan ook alles daar heen zouden zoeken te schikken, zo veel mogelyk, ten eynde tot het meeste contentement van die van de Militie mocht worden geaccordeert. Met deze antwoorde die voorsz. militaire Officieren afgetreden, quam kort daar aan den Colonel Bampfiel berichten, dat het meeste gros van des Vyandts Leger herwaarts naderde langhs de Veluwsche zyde, en over zulks het Retrenchement en de Schanffen voor als noch zoo grooten force niet hadden te verwachten, of men zoude die zelve wel kunnen doen afdeynzen: sloegh over zulks voor, en wierd by d'anderen mede goed gevonden, dat men de Kater-Schans en het Retrenchement door die van 't Bampfielsche Regiment, en de 6 Compagnien Paerden noch zoude bewaren; of veellicht (als de Heere Lieutenant Generaal Aylua hadde beloofd te beyveren) noch inmiddels eenigh Volk uyt Drenthe of Vrieslandt herwaarts gebracht mocht werden; Terwyleu dit Bampfielsche Volk, en de 6 Compagnien Paerden ten voorsz. eynde vergaderden, arriveerde hier een Trompetter van den Vorst van Munster, verzoevende, dat binnen gelaten mochte worden Burgermeester de Lespere van Deventer, en Jr. Gerard Adolf Bentink toe Brekkelenkamp, de eerste, om hier door, voor zyn particulier, na Campen te reynzen, en d'andere, als afgezonden van de Heeren Ceurvorsten van Ceulen en Munster, om ons bekend te maken het overgaan van Deventer, en de conditien van dien, en om ons aan te bieden de zelve conditien, tot voorkominge van meerder onheylen. Deze beyde Persoonen ingelaten, en ondertusschen dat de hier aanwezende Heeren van de Ridderfchap, mitsgaders Onze en der Stadt Campens Gecommitteerden (by occasie hier zynde) vergadert waren, om het aanbrengen van de voorsz. Jr. Bentink af te hooren, quam den Colonel Ripperda zeggen,

1672.

doch zonder blyk, gelast te zyn, van den Heere Lieutenant Generaal Aylua, die niet hier en was, dat hy met zyn Regiment mede zoude uyt-trekken, om zekere Posten by langhs den Ysseldyk tusschen Kater-Schans en Campen te bewaren: waar in by ons, vermidts van des welgedachten Lieutenants Generaals ordre niet consteerede, swarigheyt wordende, als waar door deze Stadt t'eenemaal van Militie zoude worden ontbloot; is die voornoemde Colonel Ripperda echter (als Bampfiel met zyn Volk, en die 6 Compagnien Paerden uyt gelaten wierden) met zyn Volk, uytgezondert de Compagnie van Hemert, na de Poorte gemarcheert, die hy wederom toegemaakt vindende, heeft den Poortier de Sleutels van de Stadt, met geweldt, en onder dreyginge van hem te willen doorschieten, afgenomen, daar mede de Poorten geopent, en is alzoo met zyn byhebbende Volk, mede uytgetrokken, zonder trommelslagh, en buyten onze kennisse; na dat hy Ripperda eenige van die hier gebleveno Capiteynen, en andere Officieren, in en omtrent het uyt-trekken, daar toe hadde aangemoedight, met deze woorden: Ik verzeker u, dat ghy morgen, eer den middagh komt, in u naakte hemt zult staan; buyten gekomen zynde, zyn Bampfiel met Ripperda, nevens hare Volkeren, misgaders die voorsz. 6 Compagnien Paerden, gezamentlyk van hier, recht naar Hasselt gemarcheert, den Ingezetenen en Vluchtelingen onderwegens hare Paerden in groten getal afnemende, en als Vyanden tracterende. Wat verschriktheydt dit onverwachte en trouwloos vertrek van de voorsz. Militie, in de gemoederen onzer Burgeren, die gezamentlyk in de Wapenen, en op de Stadts Wallen waren, heeft veroorzaakt, zullen u Hoogh-Mog. volgens der zelve bescheydentheyt, lichtelyk kunnen afmeten, en meynen, dat het by ons voor Godt, onze posteriteyt, en de geheele Werelt

1672.

relt verantwoordelyker is, dat wy (aldus verlaten van de voorz. Militie, onmachtigh ons zelfs te defenderen tegens zoo machtige Vyanden, en gestelt buyten hope van secoers onzer Bontgenoten) ons hebben ingelaten tot eene capitulatie en accommodement, hoewel tot onze groote bezwaar en verkleyninge, dan dat wy door een onmachtige, en daaromme eene temeraire oppositie, veel zwaarder rampen, en een onvermydelyke bloedbadt over ons, en onze goede Burgeren en Ingezetenen zouden geladen hebben. Wy worden met genoegzame zekerheyt bericht, dat die Hoofden van de voorz. ons verlaten hebbende Militie, om haar onderhebbende Volk te debauchereren, hebben uytgestroyt, dat wy al voor haar vertrek ge-capituleert hadden, en dat die van de Militie hier, gelyk tot Deventer, Prisonniers de Guerre zouden zyn, in cas zy-tuyden haar op zoodanigen maniere niet zelfs salveerden. Doch wy konnen U Hoogh-Mog. verzekeren, dat deze hare uytstroyinge is erdicht en onwaarachtigh, en dat ja zelfs ten tyde van haar vertrek noch egeen deliberation, of men tot de aangeboden Capitulatie zoude verstaan, ofte niet, en waren gevallen, veel weyniger daar inne was gecondescendeert, maar dat wy daar toe eerst door het voorz. onverwacht vertrek van die van de Militie zijn genootzaake geworden; In welke Capitulatie wy dan noch hebben bedongen en geobtineert, dat die noch binnen geblevene Militie met hun volle geweer, zak- en pak-vry en onverhindert hebben mogen uyttrekken, gelyk ook geschiet is. Van alle 't welke wy noodigh geoordeelt hebben U Hoogh-Mog. by dezen kennisse te geven, ten eynde door onware rapporten van die van de voorz. ons ontwekene en verlaten hebbende Militie, aan U Hoogh-Mog. geen impressien gegeven mogen worden, als of wy tot haar-lieder vertrek occasie gegeven, ofte preposter en buyten pressante noodtsakelykheyt ons tot Capitulatie ingelaten zouden hebben. En

1672. dezen tot geenen anderen sine dienende, beveelen
U Hoogh-Mog. in de protestie Godes, Zwolle,
den $\frac{18}{28}$ Junii 1672.

U Hoogh-Mog. goede Vrienden, Burgermeesteren,
Schepenen, Raden der Stadt Zwolle,

Ter ordonnantie van de zelve.

Onder-stondt: J. VRIESEN Secret.

XI. Dit wierd aldus door ordre van de Magistraat
Ripperda's ver- der Stad Zwol, met den druk gemeen gemaakt,
antwoof- tot hare verantwoording, en beschuldiging van
dinge. 't Guarnisoen: Maar weynigh tydts daar na, zag
men uytgaan het volgende Bericht, daar in die
van 't Garnisoen zich ontschuldigh pogen te ma-
ken, en die van de Magistraten de oorzaak van
het overgeven van die Stadt, op de schouderen
te schuyven; op dat een ieder van dit geschil be-
ter oordelen kan, lasschen wy het hier mede in.

B E R I C H T,

Van het gene onlangs tot Zwol gepasseere
is, uytgegeven door Unico Ripperda,
Collonel van een Regiment Infanterye,
in dienst van hare Hoogh-Mog.

Bericht wordende, dat zommige zich durven on-
derwinden onze Perzoonen en Actien te calan-
geeren, heb ik niet konnen nalaten tot myne
decharge, dit nevensgaande aan al de werelt te
communicereen, vervattende een eenvoudigh
Journaal van het gepasseerde.

Den Colonel Bampfild en Ik hebben aan zyn
Hoogheyt de Prince van Oranjen een rapport
over gezonden, van het gene binnen en buyten
Zwol

Zwol is geschiedt. Ik ben den 3 Junii 1672. 1672.
 Nieuwen Stijl met myn Regiment binnen Zwol
 gekomen, en speurden datelyk, dat Ik en myn
 Regiment niet welkom en was, apparentlyk om
 dat ettelyke vreesden, dat het empechement in
 haar verraderlyk desseyn mocht maken. Den 7 Ju-
 nii Nieuwen Stijl wierdender door ordre van de
 Gedeputeerden van Campen en Zwol 2 Compag-
 nien van myn Regiment gedetacheert, Capiteyn
 Mom na Swarte-Sluys, en Uyterwijk na Campen.
 Den 8 Junii waren aan de Mastbroeker Kerke
 vergadert ettelijke Edelen en Gedeputeerden van
 de 2 Steden Campen en Zwol, waar by present
 was den Heer Luytenant Generaal Aylua, aan
 welke doenmaals wierde gedefereert het comman-
 do over die Militie in de Provintie van Over-Ys-
 sel. De welke Heer Luytenant Generaal met alle
 bedenkelijke redenen dikmaals in presentie van
 die Colonel Bampfild nevens My, en meer an-
 dere Officiereu, de Magistraat van Zwol op haar
 Stadthuys zocht te bewegen, om haar Stadt in
 defensie te brengen, haar representeerende de de-
 fecten, als het afbreken van de Voorsteden, en
 opmaken van haar Wallen en haar Bateryen, het
 brengen van haar Kanon op de Wallen, en het
 gene daar was, op nieuwe Affuyten, (die doch
 wel by der handt waren) te leggen, want van alle
 die Affuyten die op de Wal waren, waren daar
 zeer weynigh die een schoot konden lyden, maar
 alles te vergeefs, gelyk ook die Gedeputeerden
 van Vrieslandt en Groeningen niet kosten verkry-
 gen, een Dam in het Zwarte-Water te maken,
 waar door haar Stadt ten meerendeele onder wa-
 ter kost gezet worden, het welke belet wierde
 door Royer en zijn Party, niet tegenstaande de
 Heeren Gedeputeerden voorz. het gelt daar toe,
 by haar hadden; Hoewel zy altijd zeyden, dat
 te willen doen. Daar en wierd niet eene Batte-
 rye volkomen opgemaakt of Gabions vervaardight,
 de Voetbank van die Wallen was heel en al neder
 ge-

1672. treden, en wierden niet weder opgemaakt, en het Kanon dat op die Wallen was, dat was geslooten.

Den 11 dito zonden die van Zwol een Trompetter van den Heer Ystum uyt, om een Trompetter van den Bisschop te halen, tot geleyde van de Heer Bernsaw en Commissaris Groenewald na de Bisschop toe, om te tracteeren over de contributie, gelyk zy voorgaven, uyt name van de Provincie, waar tegens ik geprotesteert hebbe, om dat dat was een middel om den Vyandt te doen subsistereen. Den Heer Bampfied, en Ik hadden aan de Magistraat dikwils gezeyt, als ook aan de Commandant Polens, dat men alle Personen die in, en uyt de Stadt gingen, behoort te examineeren, maar te vergeefs. Den 12 wierden Ik gecommandeert van den Heer Luytenant Generaal Aylua op het goedvinden, en in de presentie, beyde van de Magistraat en Commandeur, om met mijn Regiment, by dat van den Colonel Bampfied, in het Retrenchement te marcheeren, gelyk U Ed. kan zien uyt deze neffens gaande Attestatie.

Hans Wilhelm, Baron van Aylua, &c. Luytenant Generaal over de Militie der Vereenighde Nederlanden, &c.

Verklare mitsdien, dat Ik den 12 dezer maant, des namiddaghs op het Stadthuys tot Zwol, in presentie van de Magistraat, en haren Commandant Polens, gecommandeert hebbe, met haar goetvinden, den Colonel Unico Ripperda, om te marcheeren met zijn Regiment uyt Zwol, na het Retrenchement by den Colonel Bampfied, om het zelve te defenderen, als oordeelende selfs de Stadt verlooren, soo het selfde niet bewaert wierde. Gegeven in 't Velt-Leger, gecampeert leggende op de Frontieren van Vrieslandt, den 27 Junii St. vel. 1672.

H. W. BARON VAN AYLVA.
Wacp

Waer op ick uyt marcheerde tusschen ses en half seven des avonts, daerom my het seer onverdraeghlyck voorkomt, dat de Commandant Polens sich soekt te defenderen, met een Attestatie van de Magistraet die het meeste verraet bekend is geweest, waer van ick hoop dat hy vry is, contenderende dat ick sonder Commando uyt de Stadt soude zijn gemarcheert.

Een uur, eer ick uyt marcheerde, bracht de Vaendrager van Hille, en twee Soldaten van het Regiment van Bampfield een persoon binnen, die ick geloofde een Spion te wesen, om dat hy gekregen was dicht onder die Schansen, die ick voorfloegh dat men door de torture sou doen bekennen, waerom dat hy de Schipsbrugge by de Kooterfchans had soecken te ruineren, met de touwen van de Anckers af te snijden, daer op hy betrapt was, men liet de Beul wel halen, maer tot die torture en wilde men niet komen, om dat hy mogelyck iets soude hebben geklapt, waer door het schelmstuck aen den dagh had mogen geraken. Den 1² tegen den avont doe mijn Regiment in het retrenchement was, quam een groote trouw Bischops volck op de Nieuwstadt voor Zwol, waer op de Borgery wilde met het Canon schieten; maer vonden het geslooten, en geen Constapel by het selve, waer over etlijeke Borgers niet wel te vreden waren, maer wierden van Crants gedwongen van de Batterije af te gaen, met dat volck quam doe l'Espiere, Borgermeester van Deventer, en Bentinck van Brokelincamp, Commissarissen van den Bisschop van Munster met twee Trompetters, welker eene terstondt op het Stadthuys ginck, de Heer Collonel Bampfield volghde hem om te sien wat de komste sou beduyden, hy hoorde dat l'Espiere een lange harangue dede, dewelcke hy Collonel interrumppeerde, haer representerende, dat, terwijl sy Borgermeesters de harangue aenhoorden, de Vyant aen de poorte was, en te gelijk haer met allen ernst en bedenklijcke rede.

1672. redenen te gemoet voerende, datse doch om haer Vryheyt en Religie wilde dencken, waer op sy hem Collonel versochten, dat hy op het spoedigste sijn Regiment, en met my in de Stadt be- hiefde te doen komen, het gene hy haer beloofde te doen, mits dat sy dan haer Stadt, als eerlijcke luyden, souden defenderen. Maer sy deden dat verfoeck op dat hy niet present soude zijn in de handeling tusschen de l'Espiere, en haer. Een weynigh na 9 uren marcheerden Collonel Bampfield met sijn Regiment, en ick met het mijne binnen; hy stelde sich met sijn Regiment op het groote Kerkhof, en ick my met het mijne in de Camper-Poorte, en op de twee naeste Bolwerken, om dat de Lieut. Gen. ons gewaerschouwt hadde op ons hoede te wesen, om niet in de Kerck te geraken, gelijk in andere overgeleverde plaatsen het Guarnisoen wedervaren was. Ick wierd in het inkomen der Stadt van twee geloofwaardige Personen gewaerschouwt, dat de Magistraet omtrent acht uren al met de Bisschoplijcke Commissarissen geaccordeert waren, en de Lieutenant van de Lieut. Collonel Vercken, genaemt Blanckfort, wierd van sekere personen gewaerschouwt dat de Magistraet al geaccordeert was, op gelijcke conditien als die van Deventer. Sooras als Collonel Bampfield, en ick binnen waren, gingen wy samentlijck na 't Stadthuys, om haer Cathgorice af te vragen wat sy Borgermeesteren wilden doen. Op het Stadthuys in haer Raetkamer komende, vonden wy de wijn op Tafel staen waer mede sy de l'Espiere getraeteert hadden, die door een ander deur uytginck doen wy inquamen. De Borgermeesteren versochten ons een glas Wijn met haer te drincken, het gene wy Collonels en andere Officieren weygerden, haer seggende: dat het nu geen tijt was om te drincken, maer om te vechten, en haer Stadt te defenderen, de Collonel Bampfield seyde tegen haer dat sy moesten dan beginnen datelijck haer voorsteden in den brand te.

Aleken en een Eedt met d'Officieren te doen, dat sy niet sonder consent van de Officieren souden accorderen mogen, en dat wy beyde Collonels ons hoofden stelden tot onderpant, dat sy over ses weken beter Capitulatie souden kunnen krijgen als nu, en dat na alle apparentie in die tijt groote verandering sou komen, met versoeck dat sy doch soo schandelijk niet wilden abandonneren, de vryheyt en Religie, die van haer voorouders met soo veel bloet was vercregen, waer op Borgermeester Crants antwoorde: hoe sullen wy ons defenderen met omtrent 1200 man, en omtrent soo veel Borgers, daer die van Deventer met een heel sterck Guarnisoen en een seer schoone Fortificatie, sich geen ses dagen hebben kunnen defenderen nopens het verbranden van de voorsteden, gavense voor: niets te durven doen sonder consent van de Gemeenschuiden, seggende die 's anderen daeghs daer over te sullen vergaderen, wy versochten dat sy 't datelijck geliefden te doen, want het geen uytstel en kost lijden, en dat de vyanden die selve nacht al in de huysen die op de Stadtsgrafte stonden souden kunnen logeren. Ick versocht oock seer ernstelijck dat de Borgermeesters haer Capiteynen van de Borgery terstondt op het Stadthuys beliefdten te doen komen, hoopende daer door yets goets te sullen uytwerken, maer sy weygerden het ons. Ick vraeghden om wat redenen sy den eenen Bisschoplijcke Trompetter hadden weerom gefonden, het welcke Crants seyde: van haer niet gedaen te zijn, maer bekende dat l'Espierre het gedaen hadde, waer over den Colonel Bampfild hem vraeghden, sult ghy datelijck Commissarissen uytstenden aen den Bisschop? waer op hy antwoorde men versckert ons, soo wy Commissarissen uytstenden naer Wijhe, dat dan geen meer troupen herwaerts sullen marcheren, waer door wy klaerlijck sagen, dat daer al onderhandelinghe was; ick vraeghde haer of wy dan altemael prisonniers de guerre souden zijn, waer op geantwoort

1672. woort wierdt: dat die gene die de Capitulatie wilden teyckenen vry fouden zijn, waer op ick en de Collonel Bampfild haer seyden: dat fullen geen eerlijcke luyden doen, inners wy niet, en wy willen oock geen prisioniers de guerre zijn, de Collonel Bampfild en ick seyden vorders, dat wy ons na het retrenchement fouden retireeren, en daer beter fouden konnen Capituleren, doenmaels begeerde oock den Commandant Polens aen de Collonel Bampfild of hy mede mochte uyt marcheren en by hem blijven, ondertuffchen ick mijn retirerende na mijn Regiment aen de Poort uyt haer Raetkamer, een van de Magistraet seyde: indien ghy U.E. retireert, soo sult ghy verliefen het voordeel van de Capitulatie, waer op de Collonel Bampfild antwoorde: het is niet veel, het is beter te sterven als soo een schandelijcke Capitulatie in te gaen, waer op wy ons omtrent de middernacht uyt de Stadt retireerden. Wy meenen dat wy door dese retraiete het Vaderlant groote dienst hebben gedaen, conserverende onse troupes, die andersints in de Kerck, gelijk tot Deventer en elders fouden sijn geraeckt. Buyten aen het retrenchement komende, kregen wy tijdinge dat die Vyant over was boven het Salliker Veer, waer op wy resolveerden na Hasselt, alwaer de Heer Lieut: Gen. Aylva was, te marcheren, en wierdt aldaer in de Krijghsraet eenpariglijk besloten, de Heer Lieut: Gen. te volgen en sijn ordres en Commando te pareren. Waer op wy onse marsch namen na Vriessandt, mede nemende het volck, het welcke van Staphorst en Roveen was gekomen. Dicht by Hasselt kregen wy de Stalmeester van de Stadt Swolle, met een brief aen de Magistraet der Stadt Steenwyck waer van een Cotype door de Griffier Roelinck hier nevens gaet.

Erentfeste, Wijse, Voorzienige, seer
discrete goede Vrienden.

Alfoo alhier een Capitulatie voor de Provintie
wert aen gepresenteert, door de Heeren Chur,
en Furst zu Ceulen en Munster, hebben wy geoor-
deelt dat U E. Privilegie requireert, dat U E. daer
omtrent hare Gecommitteerden mede laten vinden;
Soo hebben wy U E. daer van by desen kennisse
willen geven ten eynde U E. hare Gecommitteer-
den acntonts alhier willen laten vinden, dewijle
de sake geen uytstel en lijdet. En doen U E. hier
mede Gode bevolen. Zwolle den 13 Junii, 1672.

U E. goede Vrienden

Ridderschap en Steden de Staten
van Over-Yffel.

Ter Ordinantie van de selve get.

D. ROELINCK.

De SUPERSRIPTIE was

Erentfeste, Wijse, Voorzienige, seer discrete
Burgermeesteren, Schepenen, en Raedt
der Stadt Steenwijck. Onse goede Vrien-
den.

Waer in die van Zwol met haer Consoorten
sich aenmatighden, de beschrijvinge van de
leden, om een Provintiale Capitulatie te maken,
welcke haer niet toe en quam, waer uyt klaerlijck
kan gesien worden, het verraet al lange gepracti-
seert was, zijnde de brief gedateert dien selfden
morgen doen wy uytgemarcheert waren, de ge-
melte

1672.

melte Stalmeeſter hadde diergelijke brief oock gebrocht aen de Magiſtraet der Stadt Haſſelt die oock inclinatie daar toe toonden, waer door twee Compag. als Schaep en Haerſolt ſich oock geobli-geert vonden ons te volgen. Den Capiteyn Grubbe welcke met my uytgemarcheert was, is binnen Haſſelt met ſijn Lieutenant en Vaendrick met het Vaendel neffens 5 Compag. het Regiment niet gevolght, maer van my afgeweken, oock twee Compagnien van mijn Regiment zijn binnen Zwol gebleven, waer van die eene genaemt Brower door de graſte met ſijn Vaendel noch uytgekomen is, gelijk my bericht wordt, en nu ſoude zijn in 't Leger by ſijn Hoogheyt den Prince van Oran-gien. Te Gelemuyden quam de Heer Collonel Haern by ons met 5 Compag. te Paerde en een te voet, welcke met geweld noch uyt Campen was gekomen, na dat gewaer was geworden dat de Magiſtraet van Campen de Capitulatie mede al hadden aengenomen. In het Leger ontrent de Frontieren van Vrieſlant is gekomen den Vaen-drager ten Velde, met de jongſte Soon van den Borgermeeſter Brower. De welke in presentie van de Gedeputeerde van deſe Provintie en de Lieut. Gen. Aylva verſcheyden reyſen, ons voor de oprechte waerheyt verklaert hebben, dat Bor-germeeſter Hemerden op ſijn ſterf-bedde ſich be-zwaert vindende, ſeyde niet te konnen ſterven of moſt openbaren 't gene hem bewuſt was van het verraet der ſtadt Zwol, het welck hy gedaen heeft aen d'oudſte Voltelen, Predicant tot Zwolle, en noch een Predicant, neffens veele omſtanders, als dat de Magiſtraet van Zwolle ſouden genieten voor het overgeven der Stadt 400000 gulden, waer van al 300000 guldens voor lange ontfangen wa-ren, en onder de meeſte van haer gedeylt, maer dat hy niet van het gelt ghenooten hadde, en dat-ter oock etlijke Borgermeeſteren waren die daer niet van geweten hadden, en dat d'ander hondert duyſent guldens ſouden genoten worden, wanneer
ſy

1672
 zy het Guarnisoen in handen van den vyant souden geleverd hebben, maer door dien sy de 2 Regimenten, Bampfild en Ripperda, midsgaders de Ruytery niet geleverd hadden, zijn haer die niet betaelt. Soo dat wy hopen dat een yeder een, uyt dit oprechte verhael, klaerlijck sal kunnen sien, dat het voorgeven van de Magistraet der Stadt Zwolten eenemael vals is, als of sy sich hadden moeten overgeven om dat wy waren geretireert; want wy door alle bedencklijcke middelen haer hebben soecken te bewegen, om haer Stadt en Borgery eerlijck te defenderen, doch hebben ons goede ooghmerck niet kunnen bereycken.

UNICO RIPPERDA.

De beschuldigen van den Overste Ripperda XII. waren al te swaarwigtig, dan dat de Heren Tegenberigt Regenten die beledigingen met stilswygen konden voorbygaan. Ook lieten sy niet lang hier na een Tegenberigt het ligt sien, het welke vele merkwaardige omstandigheden behelsende, waardig is hier ingelascht te worden. Het luid woordelyk aldus:

T E G E N - B E R I C H T,

Gestelt by de Heeren van de Magistraet der Stadt Zwolle, tot noodige straffe van het seer fameuse, onware, en Caluminante bericht; uytgegeven door Unico Ripperda, Colonel van een nieuw-geworven Regiment Infanterije, ten dienste van haer Hoog Mog.

Nademaal Unico Ripperda, Colonel van een nieuw-geworven Regiment Infanterije, in dienst van haer Hoog. Mog. onlangs geleden, heeft
 IV. DEEL. C uyt-

1672. uytgegeven, en door den Druck gemeen gemaect een pretens Bericht, van het gene onlangs hier tot Zwolle soude zijn gepasseert.

By hem soodanigh gecoloreert, en aangestroken, dat onkundige van de ware en rechte geschapentheyde deser saken, daer door lichtelijck verruckt, en misleydet souden mogen werden, hem te houden buyten schult, en suspicie van trouwloosheyde, begaen door het onbenoodighde, en onverantwoordelijcke verlaten van de stadt Zwolle voornoemt.

En ons Burgermeesteren, Schepenen, en Raden van deselve Stadt, soo in 't generael, als eenige van ons in 't particulier voor de werelt te brantmercken, en ten toon te stellen met de schantvlecken van wandevoirlijckheyde, en ongenegentheyde tot bevorderinge van 't gene tot onse defensie noodigh was, en dienstigh hadde konnen zijn;

En van verraderije, die, ja selfs al voor lang soude zijn gepremediteert geweest:

Alles onder employ van verscheyden abusive, ofte eerder malitieuze misduydingen van onse oprechte devoiren, en actien, onware positien, en uyt een voorbedachte quaetaerdigheyde erdichte leugenen.

Soo hebben wy (hoewel 't abominabelste leugenachtigh verwijt van verraderije soo spottelijck en kinderlijck is in sich selfs, dat het by luyden van eere, oordeel en kennisse, geen beantwoordinge noch straffe meriteert) niet konnen voorby zijn, die abusive, of veel eer malitieuze onware, en leugenachtige ingredienten van 't selve geschrift by desen in het openbaer te demonstreren, te enerveren, en te straffen:

Tot betuyginge van onse onschult aen 't een en 't andere;

En voorts tot conservatie van onse eere, en reputatie, door den voornoemden Colonel Ripperda, by 't voorsz. fameuse, lasterlijcke, en leugenachtige geschrift soo impudentlijck getaxeert.

Aen-

Aenvanckelijck dan, seyt hy: De Colonel Bampfild, en ick hebben aen sijn Hoogheyt den Prince van Orangien een rapport overgesonden van het gene binnen en buyten Zwolle is geschiet.

Wat dese beyde Colonels aen sijn Hoogheyt mogen hebben gerapporteert, is ons onbewuylt; Sed ex ungue Leonem.

Dewijle het voorz. pretense bericht is gecon-
taxeert uyt seer abusive, malitieuze, en van valsche-
heyte laborerende stoffen, als beneden klaerder sal
aengewesen worden,

Soo kunnen wy van 't selve rapport oock geen
beter gevoelen nemen,

Oock selfs niet in 't regard van den Colonel
Bampfild;

Dewijle hy aen het onverantwoordelijck verla-
ten van dese Stadt soo wel schuldigh is, als de
voornoemde Colonel Ripperda.

Hy seyt vervolgens na 't verhael van sijns Regi-
ments arrivement alhier binnen Zwolle: Ick speur-
de datelijck, dat ick en mijn Regiment niet wel-
kom was.

Wy bekennen geerne, dat ons een ander Regi-
ment van een andere repartitie als dese onvermo-
gene Provincie, en van beter betalinge, en oock
een Colonel van meerder experientie, en minder
arrogantie en hooghmoet veel aengenerer geweest
soude zijn;

Want uyt de misbetalinge beduchteden wy met
grootte redenen disordre.

Om welke voor te komen, by resolutie van
eenige Leden van dese Provincie, aen de Mast-
broecker Kercke geconvoceert, en vergadert ge-
weest (waer by onder die van de Ridderfchap hy
Colonel Ripperda mede present was) is geresol-
veert, dat het selve Regiment by beurten, dan
by den Ontfanger van Sallandt, en dan by den
Ontfanger van Vollenho, weecklijck betaelt sou-
de worden: Gelijk dan oock door den Ontfan-
ger van Sallandt II Compagnien van 't selve
C 2 Re-

1672.

Regiment voor de eerste reyse betaelt zijn;
Een onwederfprekelyck bewijs dat ons sijn Regiment niet onaengenaem is geweest.

Uyt die ons bekende weynigh experientie, en groote arrogantie en hooghmoedt van de persoon van den voornoemden Colonel Ripperda viel in ons aen d'eene zijde een krachtige twijfelachtigheyt aen sijn bequaemheyt, om 't volck van sijn Regiment, soo, en daer 't behoorde, wel te doen ageeren;

En aen d'andere zijde een bedencken, of hy, als een weynigh ouder Colonel in Commissie als onsen Commandant Polens (hoewel anders een Officier van meerder experientie, en jaren, als hy) van den selven wel gecommandeert zoude willen zijn,

Ende dat oock daer uyt wel disordre t'onfen nadeele mochte resulteren.

Van welcke laetste ons oock de bevindinge de waarheydt eenighsins openbaerde.

Als hy Ripperda van den Collonel en Commandant Polens verfocht zijnde, de Lijste van sijn Regiment te willen geven, om de Wachten daer na te mogen ordonneeren en bestellen, hy Ripperda daer op antwoorde, dat hy ouder Collonel als Polens was, en daerom van de selve niet gecommandeert wilde wesen.

Alhoewel oock, ja zelfs naer 't gevoelen van alle de Capiteyns van Ripperdaes Regiment, door 't afvorderen van de voorsz. Lijste, hy Ripperda in sijn rangh niet verkortet, nemaer veel meerder gehonoreert wierde;

Dewijl 't selve een genoeghsaam teken was, dat de Commandant Polens, die van het Regiment van Ripperda niet anders, als met des zelfs kennisse wilde commanderen.

Hebbende oock welgemelte Polens in 't stuck van den rangh, soo voor als na, hem Ripperda altijd williglijck en sonder contradictie gecedeert.

Hy assigneert voor een pretense reden, waerom
hy

hy en zijn Regiment niet welkom waren, apparentelijck om dat ettelijcke vreesden, dat het em-peschement in hare verraderlijcke desseynen mochte maken.

Van eenigh het alderminste verraderlijck desseyn van ons ofte eenige onder ons, dragen wy geheel geen kennisse, noch hebben yets het minste gespeurt, waer uyt een verraderlijck desseyn met eenige apparence te presumeren soudestaen, voor, in, ofte na het overgaen van dese Stadt.

In voegen dat dese pretense, doch vileine, ombrage en gissinge van den Colonel Ripperda, niet anders by ons geconsidereert kan worden, dan als eene ydele calumnie en mesdifance sonder eenigh fundament.

Zijnde daer toe geensins applicabel 't geposeerde detacheren van de tve Compagnien van zijn Regiment, d'ene van Capitoyn Mom, naer Swartsluys, d'ander van Capiteyn Joan Godefried van Uterwijck, naer Campen gedestineert.

Dewijle sulcks met zijn kennis is geschiedt, op Patenten van de Heeren Gedeputeerden, d'eerste van Mom, tot remplacement van een Friessche Compagnie uyt 't Swartsluys, daer geen meerder besettinge was, gelichtet.

d'Andere van Uterwijck naer Campen, op het instantelijck aenhouden van de Gecommitteerden van die Stadt,

Daer niet meer als eene nieuwe Compagnie te voet, noch niet compleet, in Guarnisoen en was,

Alsoo men beducht was, vermits de Troupes van den Vyandt den Yffel bereets waren gepasseert, dat Campen lichtelijck by surpris ingenomen, en by gevolg, en naer 't oordeel van de Heeren Lieutenant Generael Ailua, en alle d'andere hoo-ge Officieren, waer onder hy Collonel Ripperda selfs eene was, dese Stadt sonder obstakel rontsom belegert soude kunnen worden.

Van geen valabler stoffe, om een verraderlijck desseyn in ons apparent te maken, zijn die in het

1672.

voorz. fameuse gefchrift tot onse befwaer aenge-
teyckende, en hier volgende tot onderricht van
den Leser in korte gerespeteerde reproches van na-
latigheid, in 't bevorderen van dat dese Stadt in
staet van defensie mocht werden gebracht, en daer
toe alles na behoor ingeschickt,

Als namentlijk:

1. Dat op voorgaende recommandatien genegli-
geert soude zijn, de Wallen, Voetbancken, Bat-
terien, en 't geen daer van dependeert, op te
maken.

2. Dat geweygert soude zijn 't gerecomman-
deerde afbreken van de Voorsteden.

3. Het brengen van 't Geschut op de Wallen.

4. Het Geschut dat daer bereets was, op niets-
we Affuyten, die wel by der handt waren, te
doen leggen.

5. Het vervaerdigen van Gabions.

6. Het leggen van een Dam in 't Swarte Wa-
ter, om daer door 't meerendeel van de Stadt te
doen inunderen, en onder water te stellen, 't welck
door Br. Royer en sijn partye soude zijn belet.

Want, belangende 't eerste, seggen wy, om-
trent het opmaken van Wallen, Faucebreen, Re-
trenchementen, Batterien en anders, niet alleen
met alle mogelijke vlijt en macht hebben geoc-
cupeert, en door onse getrouwe Burgeren, Inge-
setenen, en benabuurde Huysshyden doen occu-
peren.

Nemaer oock veele meerder daer toe hebben ge-
impendeert uyt onse Stadts middelen, en tot seer
merkelijk beswaer van de selve, als wy schuldigh
waren, ja wel thienmael soo veel als onse quora
in foodanige Posten konde bedragen,

En dat alsoo door onsen gestadigen en onver-
drottenen yver (gelijck den oogenschijn noch kan
uytwijfen) alles in foodanigen staet, schoon eeni-
ge weynige niet geheel tot volkomene en gecon-
cipieerde perfectie waren gebracht, dat daer van ge-
noeghsame defensie hadde konnen gedaen worden,

Al.

Alfoo dat wy in goeden gemoede affimeren, en voor Godt en de gheele Werelt contesteren, dat niet eenige prætenfe onvolmaecktheden aen onse Wallen, andere Aerdwercken, Batteryen, noch eenige andere bewijflijke defecten, 1672.

Maer de retraiete van Bampfild en Ripperda, Ons boven roeverficht, heeft gemaect onmachtigh tot tegenweer, en alfoo benodight tot capitulatie en overgifte.

Aengaende het voorfz. tweede, rakende het afbreken der Voorfteden, dient, dat dit al van langer handt, bevorents die voorn. Colonels Bampfild en Ripperda met hare Regementen hier quamen, een groot point van deliberatie was geweest,

Ten aenfen van de groote der felver Voorfteden, die ten grooten deelen voor de fortificatie van dese Stadt daer al hadden gelegen.

En dat door het afbreken van dien, feer veel menschen van alle 't hare ontbloot, en tot de uiterfte armoede geprecipiteert fouden worden,

Dat oock daer door dese Stadt, foo ten respecte van hare Accijsen, als anders, een feer groots soude komen te verliesen,

En dat overfulcks by verscheydene foo Ingenieurs als andere, des verstandts hebbende, was voorgelagen, dat men om deselve Voorfteden bequaemlyck soude konnen leggen een bestandigh Retrenchement, met Flanquen op verscheyde plaetsen, en alfoo bequaemlyck, ten minsten voor eenige tijdt, te konnen defenderen;

Waer toe dan oock by de Raden van Staten een subsidie was geaccordeert.

Maer dewijle daer toe, vermidts 't opbreken en naderen van des Vyandts Troupen, geoordeelt wlerdt die tijdt te kort te zijn,

Dat oock d'Estendue van foodanigh Retrenchement te groot soude vallen.

En daer toe te veel volck soude worden vereifcht,

Soo hebben wy Choewel tot droefheyt en ruine

1672. van seer veel menschen) tot het afbreken van twee Voor-steden, Oostwaerts en Zuydwaerts dese Stadt gelegen, gecondescendeert,

En om 't selve met alle mogelijke spoet ten effecte te brengen, vermits het ons aen Merselaers en Timmerlyuden, tot sulcken werck de bequaemste, ontbrack, oock foodanige menschen van Deventer, Campen, Hasselt, en selfs van het platte Landt versoecht:

En of wel niet soo spoedigh als wel gedesideert wierde, dit groote, en voor soo veel zielen seer deplorable werck, tot volkomen effecte was gebracht,

Nochtans was daer mede soo verre geavanceert, dat het weynigh overige seer lichtelijck, en binnen een seer geringe tijdt, door middel van den brandt als anders, konde werden geraseert en ter neder gemaect.

Het afbreken van een groot gedeelte aen de West-zijde van dese Stadt, was eerst niet sonderlinge nodigh, als bedeckt zijnde door het Retrenchement, 't welck gaet van dese Stadt naer den Yssel;

En geoordeelt wierdt, dat wanneer 't selve Retrenchement by den Vyandt wierde gepasseert, 't afbreken van deselve Voor-stadt weynigh soude konnen stercken.

Immers als dan noch tijds genoegh soude zijn, in brandt te steken:

Maer als daer na, weynigh dagen voor 't overgaen van Deventer, by die van de Militie geoordeelt wierde, dat deselve Voor-stadt oock voor een groot gedeelte diende geruineert te worden; hebben wy sonder cenige contradictie daer in gecondescendeert,

En d'Eygenaren gelast hare Huysen af te breken, en hare Hoven en Bomen te raseren, op poene dat sulcks anders door die van de Militie, sonder vertoeven, soude werden geeffectueert,

Gelijck ook daeghs na 't voorz. vertreck van de

de voorn. Colonels Bampfild en Ripperda soude zijn gebeurt, indien deselve soo wel tot defensie van dese Stadt, als tot het onverantwoordelijk abandonneren van dien, gemoedicht en genegen waren geweest.

Uyt alle 't welcke een yegelijck kan afnemen, met hoe grooten impudentie de voorn. Colonel Ripperda ons insimuleert en beschuldicht, van weygeringe in 't gene by die van de Militie, tot defensie van dese Stadt, gekeurt wierdt dienstigh te zijn;

Met veel meerder fundament souden wy mogen gevoelen, dat dese beyde Colonels op het afbreken der Voor-steden hebben geurgeert, op hoop, dat sulcks by ons, ten aensien van het ruineuse gevolg van dien, voor soo veel bekommerde zielen, soude worden gedifficulteert,

En dat sy-luyden, alsoo een schijnelijck pretext souden bekomen, tot hare geaffecteerde ontwijkinge,

Nademael syluyden haer niet ontsien hebben, oock sonder soodanigen pretext, en sonder eenige wettige, veel min bewijselijke reden, als wy meynden van hare schuldige devoiren gedient te sullen zijn, ons te abandonneren, en in het uiterste gevaer van overvallen te worden, te stellen.

Op het derde dient, dat het nieuw Geschut, deels bereets op de wallen ter gedestineerder plaetsen was gebracht, en de rest, voor soo veel d'Affuyten en raderen vervaerdicht hadden konnen worden, gereet stondt, om op ordre van den Heer Commandant Polens daer op gebracht te konnen worden.

Het vierde is onwaer, dat van alle d'Affuyten, van het op de wallen bereets staende Canon, seer weynigh meer bruyckbaer waren:

Konnende den oogenschijn als noch het tegendeel van dien uytwijfen.

Maer dewijle wy oordeelden, dat d'oude Affuyten, of eenige van deselve, door veel schietens lichtelijck ontramponneert soude worden, en wy

1672. op veele instantien omtrent den Raedt van Staten gedaen, wel toefagen, maer noyt nieuwe Affuyten bequamen;

Hebben wy, tot onse excessive kosten, by avance, veel nieuwe in voorraet doen maken, die meest gereet waren, en, soo haest het de nootfaeckelijckheyt quam te vereyffchen, voort konden werden geemployeert,

Op het vijfde, en tot straffe van dien, dient, dat een seer considerabel getal van Gabions en Schanskorven, groot en kleyn bereets gereet, en meest op en aen de wallen waren;

En alsoo die van de Militie noch meerder, en van andere forme desidereerden, dat wy, daer toe hout en rijs genoegh in voorraet hebbende, tot het maken derselver oock voort ordre hebben gestelt,

Tegens het fefte seggen wy; niet minder als de Heeren Gedeputeerden van Vrieslandt en Groningen geinclineert te zijn geweest, tot het toedammen van 't Swarte-Water,

Als voor d'aenkomste van de Vriesche Heeren by ons selven bedacht en voorgeslagen,

Om door dat middel dese Stadt, voor een gedeelte, by aenkomste van regen, of Noordweste Windt, in 't water te mogen setten,

En dat sulcks niet is nagebleven ter sake van ons versuym,

Noch is belet door Br. Royer en sijn party, als specieuselijck by den voorn. Colonel Ripperda in 't voorz. Geschrift werdt gebeuselt,

Maer alleen uyt oorfake dat eenige andere Leden van de Provincie, niet soo seer als wy tot dit werck genegen zijnde, het opbrengen van die aengeslagen quota van Over-Yffel in d'onkosten tot het maken van die selven Dam vereyscht, vermidts d'onmacht van de Provincie, eenighsints difficulteerden, en nochtans de Heeren Tengnagel en Royer van Ridderfchap en Steden, waren gecommitteert om die welgemelte Heeren van Vrieslandt tot de provisionele bestedinge van dit werck te

di.

disponeren, maer tot antwoord gekregen hebbende, dat sulcks niet konde geschieden voor dat de quota van Over-Yffel en Stadt en Landen effective te borde was gebracht, hebben wy, tot ons groot leetwefen, dit werck niet konnen effectueren. 1672.

Soo verre is het daer van daen, dat wy, of in specie de Heer Royer, die de voorsz. commissie heeft waergenomen, het selve soude hebben belet.

De voorn. Colonel Ripperda seght wijders tot onse pretense beswaer, dat wy een Trompetter van den Heer van Yffum hebben uytgefonden, om een Trompetter van den Bisschop te halen tot geleyde van den Heer van Bernsauw, en de Commissaris Groenewolt, na de Bisschop toe, om te tracteren over de contributie, uyt naem van de Provincie,

En dat hy Colonel Ripperda daer tegens soude hebben geprotesteert, &c.

Wy berichten, en seggen daer op tot straffe, dat niet particulierlijk by ons, nemaer van wegen alle de Leden van de Provintie, die voorsz. Trompetter van den Heer van Yffum ten voorverhaelde Fine aen den Heer Furst van Munster is afgefonden.

Dat oock alle de Leden van de Provintie, en onder deselve mede specialijck den Droft van Twente, soodanige handelinghe met den hooghst gedachte Furst van Munster hebben goet, en tot soulagement van de bedroefde Ingesetenen van 't platte Landt, nodigh en dienstigh gekeurt.

Hier benevens waren oock d'aenwesende Leden van de Provintie, by resolutie van Ridderfchap en Steden, geauthoriseert, in en over dusdanige saken, 't gemeene Landt rakende, te disponeren.

Dewijle dan nu de voorsz. Heer van Bernsauw en de Commissaris Groenewolt, die voorsz. onderhandelinghe hebben getenteert, op credentialen van de Staten van de Provintie.

Soo worden wy buyten fondament en tegens waer-

1672. waerheyt van de Colonel Ripperda daer over getaxeert, soo van onbehoorlijkheyt, als van inqualificatie,

En soude met meerder redenen hy Colonel Ripperda, van seer temeraire lactdunckentheyt getaxeert mogen en moeten worden, indien hy, als hy poseert, tegens dese beyde Leden van de Provincie goetgevondene onderhandelinge, hadde geprotesteert;

Waer van niemant van ons, noch d'andere aenwesende Leden, noch de Griffier, eenige de minste kennisse is dragende,

En wy, midtsdien geensints voor waerlijck gebeurt, en noch minder voor bewijselijck, kunnen laten passeeren.

Die geposeerde recommandatie van den Colonel Bampfield en hem Ripperda, dat alle personen, in en uyt de Stadt gaende, mochten geexamineert worden, mach aen ons en den Heer Commandant Polens wel gedaen zijn;

Wy weten oock seer wel, dat wy sulcks in regard onbekende in en uytgaende Passagiers hebben geordonneert,

En wel eenighsints, doch onmogelijck punctueel, en van alle in en uytgaende personen gedaen heeft kunnen worden,

Ten aensien van soo ontallijcke Vluchtelingen van 't platte Landt, en die kleyne Stedekens van Sallandt, Twente, en andere benabuude plaetsen, die met hare Goederen, Vee, Vrouwen en Kinderen, hare behoudenis op en door dese Stadt waren soeckende:

Edoch, vermits, door die geposeerde nalatigheyt in dit point, ons geen ongemack is overgekomen,

Soo is 't onnodigh, desen aengaende, onse onschult verder te justificeren.

Wy beneenen niet, dat die voorn. Colonel Ripperda op den 12 Junii is gecommandeert geweest van den Heer Lieutenant Generaal Aylva, om
mer

met zijn Regiment by dat van Bampfild, in het Retrenchement te marcheren,

En dathy daer op oock derwaerts gemarcheert is: Maer het is niet minder waerachtig en onstrafbaer, dat sy beyde Colonels Bampfild en Ripperda met hare respectieve Regementen, oock wederom binnen dese Stadt zijn getrocken en gemarcheert,

Alfoo dat d'Attestatie van den Heer Lieutenant Generaal Aylua, het voorz. fameuse geschrift ingelijft, in 't minste niet en contrarieert onse en des Colonels Polens sustinue,

Die daer in bestact (NB.) dat de Colonel Ripperda, na dat hy uyt het Retrenchement met zijn Regiment hier wederom binnen was gekomen, sonder commando daer wederom is uytgetrocken.

Dewijl deselve Attestatie alleen spreeckt, van Colonel Ripperdaes eerste uyttoght, op des Lieutenant Generaels commandement en ordre,

En niet van de tweede uyttoght, daer den Heer Leutenant Generael geen ordre toe kan gegeven hebben, om dat deselve al voor Colonel Ripperdaes weder inkomen was vertrocken.

Dit leynt soo naeck en klaer, dat het sonder de aldergroofter impudentie niet gecontradiceert kan worden.

En dit alfoo onbeweeghlijk vast staende,

Soo moet oock te gelijk daer dan uyt volgen, dewijl de Colonel Polens (die doenmaels, namentlijk ten tijde van de tweede uyttocht, het commando hadde, en competeerde) hem Colonel Ripperda niet en heeft gecommandeert uyt te trecken, dat hy 'tvoor de tweede en laestemael, sonder commando met zijn Regiment uytgetrocken is.

Te meer, dewijl hy niet kan pretenderen, met onse believen, of op onse ordre, uytgetrocken te zijn,

Om dat hy, van ons verfocht hebbende te mogen uyttrecken, onder pretext dat hy van den Heer Leutenant Generael Aylua gecommandeert was, met zijn Regiment eenige posten, tusschen Kater-
Schaus

1672. Schans en Campen by langhs den Yffel, te besetten, wy het selve abfolutelijck hebben afgeslagen en gecontradicceert:

Om dat ons van foodanige ordre van de Heer Leutenant Generaal, die al eenige uren te bevoorens van hier vertrocken was, niet en bleeck, En noch wy, noch de Commandant Polens daer van de minste kennisse waren dragende,

En, het geen apparentie van waerheyt konde hebben, dat de Heer Leutenant Generael soude hebben konnen goetvinden, dat Ripperda uyt het Retrenchement, 't welck na by de pretensie posten was, die hy seyde te fullen moeten besetten, eerst hier binnen soude marcheren, en dan van hier wederom derwaerts,

Ja dewijle wy oordeelden, dat het met de be-roemde voorfichtigheyt en integriteyt van de Heer Leutenant Generael niet consiliabel en konde zijn, dat deselve door sulcken commande, waer door immers het Retrenchement (van welckers defensie, vermogens de voorz. Attestatie, de behoudenis van dese Stadt dependeerde) genoeghsaem wierde geabandonneert, dese Stadt van Militie, en by gevolg van alle middel van defensie, souden hebben willen priveren en ontbloten, en alsoo ter discretie van de naderende Vyanden abandonneren,

Edoch dat onder dit voorz. verfoeck en voor-gewende pretext van uyttrecken, geschuyt heeft een aengeleght voornemen, tusschen den Colonel Bampfield en hem Ripperda, bereers geconcerteert en vast gestelt, van ons Trouwlooslijck te willen verlaten, manifesteere, uyt dese volgende onwederfprekelijcke circumstantien:

Eerstelijck, dat Bampfield met sijn Regiment, met believen uytgelaten, om onder 't suspect van de ses Compagnien Cavallery het Retrenchement te defenderen, hy Bampfield met sijn Regiment niet derwaerts is gemarcheert, nemaer voor de poort is gebleven, de uytkomst van Ripperda met sijn Regiment verwachtende;

Ten

Ten tweeden, dat, als 't Regiment van Bampfield uytgelaten was, Ripperda, wiens Volck niet verre van de Camper-poorte, en op de twee naeste Bolwercken stondt, buyten onse en des Commandants voorweten, en sonder commando, uyt de Poort is gemarcheert, hy selfs te paert sittende, den Portier de sleutels heeft getracht te ontweldigen, welck, deselve niet willende verlaten, van hem Ripperda tot over de Brugge is mede gesleept, op dat de Poorte niet wederom mocht worden geloten;

En ten derden, dat sy beyde Colonels, Bampfield en Ripperda, met hare Regementen, alsoo buyten de Stadt geraeckt zijnde, sonder eenigh omsien, niet na het Retrenchement, maer voort recht uyt, de straet langhs over den Dijck, naer Hasselt zijn gemarcheert,

Onderweeghs plunderende, rovende, en d'Ingesetenen niet anders als Vyanden tracteerende en mishandelende.

Of die Officieren van de voorz. ses Compagnien Cavallerye aen dit Trouwlose concert mede hebben geparticipeert, dan of deselve op commando, of ten aanrade van de voorz. beyde Colonels, of uyt andere consideratien mede van hier geweken, en naer Hasselt gemarcheert zijn, daer van dragen wy geen versekerde kennisse.

Maer dit is seker, dat deselve Cavallerye by ons en den Commandant Polens was gedestineert en uytgesonden tot defensie van de Linie of Retrenchement.

En dat sy-luyden daer van zijn gebleven in gebreken, marcheerende buyten ons en des Commandants kennisse en ordre, te gelijk met de voorz. Infanterye, mede recht door naer Hasselt.

Van het inbrengen van een Persoon, by hem Colonel Ripperda gelooft, of gesuspecteert een Spion te wesen, oin dat hy gekregen was dicht onder de Schanssen, en hy Ripperda voor geslagen hadde, dat men hem door de torture soude doen

1672.

doen bekennen, waerom dat hy de Schip-brugge by de Kater-Schans had foecken te ruineren, met de touwen van de anckers te snijden, daer hy op betrapt soude zijn,

Dat men de Beul wel had laten halen, maer tot de torture niet wilde komen, om dat hy mogelijk iers soude hebben geklapt, waer door het Schelmsstück aen den dagh hadde moeten komen:

Daer op dient, dat het wel waer is, dat de Colonel Ripperda seer windigh op ons Stadthuys is gekomen, seggende een Persoon gekregen te zijn, die apparent een Spion was, willende dat men den selven soo terstondt soude tot de torture brengen: maer de persoon gesien, en gehoord zijnde, en bevonden dat het een half-zinnigh Mensch was, die oock noch tegenwoordigh hier door de Stadt gaet bedelen, en van al de Werelt voor een simpel mensch wordt gehouden, en dat in suspicie, van een Spion te wesen, op geen reden was gefondeert, is hy by provisie in een gevangen-huysje geset:

Zijnde een al te onbeschaemden verdichtsel, dat dese man betrapt soude zijn, op het afsnijden van de touwen van de anckers, daer de Schip-brugge te Katen aen vast lagh: dewijle gemelte Ripperda seer wel weet, dat de voorz. Schipbrugge al eenige dagen te voren, door ordre van de Heeren Gedeputeerden te Velde, en den Leutenant Generael Aylua, was afgebroken, op de tijdinge dat het Leger van Dyrum opgebroken, de Vyandt in de Veluwe, en midtsdien de Brugge aldaer niet meer dienstigh was.

Het is mede valsch en onwaerachtigh, dat op den 12 Junii tegen den avondt eenigh Bisschops Volck, veel min een groote Troup, op de Nystadt voor dese Stadt is gekomen, of vernomen.

En by consequentie is het mede valsch, dat de Burgery met Canon op deselve heeft willen schieten, en sulcks door Br. Crans belet soude zijn:

Maer verklaert de gemelte Br. Crans, dat de

Heer

1672
 Heer Commandant Polens van de Wal komende, seer moeyelijk was, om dat de Burgery op sekerre plaets niet konde gedisponeert worden, in de Fausse-bray te gaen, daer nochtans die defensie uyt gedaen moest worden, waer op hy Crans geantwoort hadde, dat de Borgery wel niet als Soldaten gecommandeert konde worden, maer dat men deselve met goede woorden daer toe wel soude disponeren, tot welcken eynde hy Crans op de Wal was gegaen, sonder op Battery, of met Canon te schieten, te dencken, dewijl, als boven geseht, noch geen Vyandt daer omtrent was; Apparentelijck sal dochmaels, vermidts noch geen Vyandt soo na by vernomen wierde, het Canon wel gesloten geweest zijn:

Maer luyden van meerder experientie, en kennis in saken van Oorloge, als desen ingedrongen Colonel Ripperda, sullen foodanigh sluyten van 't Canon moeten keuren voor seer dienstigh, en nootzakelijck, tot voorkominge van vernageling, en andere schelm stucken, die daer aen begaen souden kunnen werden,

In plaets dat hy Ripperda dit sluyten calangeert, en misduydt als een faeck van wandevoir,

Zijnde elcke Canonnier sijn Batterye door den Heer Commandant aangewesen geweest, die oock van het Geschut daer op staende; als mede vande Provisie-huysjes, daer toe gehoorende, de sleutels hadden, om, den dienst sulcks vereysehende, gebruyckt te kunnen worden.

Van dese, hier voor gedebatteerde onwaerheden, daelt de voorz. Colonel Ripperda op meer andere.

En seydt, dat met twee Trompetters hier binnen zijn gekomen, l'Espiere, Burgermeester van Deventer, en Bentinck van Brecklenkamp, noemende deselve Commissarissen van den Bisschop van Munster;

Daer nochtans d'eerste, l'Espiere, niet in soodanigen qualiteyt, nemaer voor sijn particulier,

1672. om door dese Stadt naer Campen te reysen, hier was gekomen.

Wy hebben den selven Burgermeester l'Espiere doen versoecken, de moeyte te willen nemen van uyt sijn Herberge, daer hy in getrocken was, op 't Raethuys te komen, en ons in korte verhalen 't gepasseerde in 't beleigh en overgaen van de Stadt Deventer;

Waer toe sich deselve (doch onder protestatie daer toe geen last te hebben, noch ten dien eynde hier gekomen te zijn) liet disponeeren;

Eyschende voor af, vermits hy vermoeyt en flauw was, en hem de sprake wat kommerlijck viel, een glas wijns.

Ten welken eynde dan voorts een mingelen wijns wierde gehaelt, en by hem twee glaesjens daer van gedroncken;

Sonder dat iemant van ons daer van geproeft heeft,

Blyvende 't overige staen in de kanne tot 's anderen daeglis.

't Welck de wijn is, waer van beneden sal gesproken worden.

Het kan wel zijn, en staet ons oock voor, dat de Colonel Bampfild het rapport van Burgermeester l'Espiere, vermits 't selve soo wel ons, als hem Bampfild wat lang viel, heeft geïnterrompeert;

Doch weten niet, dat hy Bampfild ons vermaent heeft, en was oock onnoodigh, dat hy ons behoefde te vermanen, te gedencken op onse Vryheyt en Religie:

En hoe weynigh hem, en Ripperda oock 't een en 't ander heeft ter herten gegaen, is afnemelijck uyt hare gepremeditteerde verlatinge;

Maer de voornoemde Bampfild verklarende, dat het retrenchement, en Schanffen door sijn, en Ripperdaes Regimenten, en de 6 Compagnien Cavallerije tegens die aankomende groote macht der vyanden, die bereets naby was, niet konden worden gedefendeert,

Riet

Riet overfulcks, dat men deselve militie soude binnen trecken,

Onder genoegsame verleeckeringe dat men de Stadt als dan wel defendeeren soude kunnen:

Waer toe wy dan met communicatie van onsen Commandant, de Colonel Polens, oock hebben gecondescendeert,

Niet anders vermoedende, als dat dese voorflagh van den Colonel Bampfield quam, van een wijs, circumspect, wel ervaren, en getrouw Officier.

Maer, dat wy den Colonel Bampfield uyt ons selfs verlocht soudon hebben, dat hy sijn, en Ripperdaes Regimenten op het spoedigste beliefte in de Stadt te doen komen,

En dat hy sulcks aengenomen soude hebben, onder dese conditie, dat wy onse Stadt, als eersijcke luyden soudon defendeeren.

Daer van dragen wy geen kennisse, sijnde soodanigh beding oock onnoodigh, dewijle hy Colonel Bampfield niet en ignoreerde, hoe solemneel en krachtigh wy, en onse Burgeren, weynige dagen te bevorens, ons tot alle mogelijcke defensie geobligeert hadden;

Zijnde (om geen onwaerheden onbeantwoort te laten) een vuyle erdichre, en impudente calumnie, dat Ripperda seydt; dat wy het versoek van weder inkomen soudon gedaen hebben, op dat Bampfield niet present soude zijn in de handelinge tusschen l'Espiere, en ons;

Dewijle tusschen l'Espiere, en ons geen handelinge, noch tentamen, noch voornemen tot eenige handelinge is geweest,

En l'Espiere daer toe geen Character hadde, noch gequalificeert en was.

Op het narré, over 't inkomen en rengeren der voorsz. beyde Regimenten wordt geen debath ge-requireert:

Dan wy kunnen ons wederom niet onthouden voor een vermoedtlijck erdichtsel van de Colonel

1672. Ripperda te debiteren, daer hy seydt: in het inkomen, van twee geloofwaardige perfoonen, gewaerschouwt te zijn, dat wy, omtrent de klokke acht uren, al met de Bisschoplijke Commissarissen geaccordeert waren,

En dat den Lieutenant van den Lieutenant Colonel Vercken, genaemt Blanckfoort, van seker persoon soude gewaerschouwt zijn, dat wy al geaccordeert waren, op gelijke conditien als die van Deventer.

Dewijle hy Colonel Ripperda na alle apparentie ten tijde van het opstellen van het voorz. calumnieuse geschrifte wel beter heeft geweten, soo ten aensien van de tijdt van het accoort dat op den 19. en alsoo na sijn vertreck eerst is begonnen, en veltrocken; als mede ten aensien van de conditie voor de militie die noch in de Stadt overigh was, bedongen, welcke niet, gelijk tot Deventer, Prisonniers de Guerre zijn geworden, maer met haer Geweer vry uytgetrocken.

En daerom is het niet excusabel van maliuefatie, dat hy 't gene hem, soo belangende den tijdt van 't accoort, als van de conditien van 't geaccordeerde, anders, en beter bekend was, in 't voorz. geschrift tot ons beswaer heeft doen influeren.

Men kan hem oock niet anders considereren, als voor fabricant van dese naeckte en notoire onwaerheyt; of hy soude moeten bewijfen door wat Perfoonen hem, en den Lieutenant Blanckfoort dese verdichte onwaerheyt is aen de handt gedaen.

Wy dragen noch wel kennisse dat die Colonels Bampfild en Ripperda voort na haer inkomen, ofte retour van 't Retrenchement, en de Schanffen, met meer andere Capiteynen aen het Stadthuys zijn gekomen;

Het kan mede wel waer zijn, dat doemmaels het wijn-mengelen, hier voor gementioneert, noch op de tafel stondt;

Maer het is calumnieux, dat Ripperda seydt, dat

dat wy Br. l'Espiere (op wiens verfoeck, als boven aengeraeckt, dit mengelen wijns gehaelt was) met wijn souden getrasteert hebben,

En voorts, dat wy haer, Colonels, of andere Officieren, verfocht souden hebben een glas wijns met ons te willen drincken,

Doch dat sulcks by haer soude geweygert zijn,

Met expressie, dat het geen tijdt was om te drincken, maer om te vechten:

Want dit calumnieuse verhael dient tot geen anderen eynde, dan om aen d'eene zijde ons te taxeren, en verdacht te maken van sorghloosheyt in de doemalige perplexe constitutie van dese onse Stadt,

En, aen d'andere zijde, om de werelt een impressie te geven van haer betamelijcke wille, en genegentheyt tot defensie van deselve,

Waer van ons de bevindinge geheel anders heeft doen blijcken.

Wy weten mede wel, dat die voorhoemde Colonels, en andere Officieren, nevens het rapport van haer wederkomste, in substantie seyden, geporteert te zijn, tot onser Stadts defensie,

Doch onder dese ons met een groote impetueusiteyt voorgestaefde conditie:

Dat wy, en onse Burgeren, alvorens, absoluut, en op staende voet, souden moeten verklaren, en haer versekerunge doen; dat wy met goet en bloet, tot den laetsten man toe, het alderuyterste met haer, en de militie souden willen hardereen;

Hun duydelijk genoegh uytende, dat, in cas van weygeringe, van soodanige versekerunge, sy-luyden in tijds op haer behoudenis souden moeten dencken.

Voegende daer by, en specialijk de Colonel Bampfild, (misschien uyt particuliere consideratien) dat sy-luyden geen Prisonniers de Guerre, als die van Deventer souden konnen, noch wilden zijn.

Hier op is in substantie geantwoort:

1672.

Dat dit voorstel bestondt in saken die de Heeren van de Magistraet, geswooren Gemeente, en de geheele Burgerye gesamentlyk waren rakende;

Die sich op den naest voorgaende Saturdagh, hoofd voor hoofd, by solemneelen lijflijcken Eede onderlinge hadden verbonden, de Stadt, en de Rechten, en Vryheden van dien te sullen helpen verdedigen,

En de Magistraet, en Officieren te obedieren;

Dat het voor dien tijdt niet doenlijk was, die geswooren Gemeente over dit subject te convoceren, en te doen vergaderen,

Om dat die geheele Burgerye aen de Wallen lagh, Welckers Hoplyuden, of Capiteynen, en andere Officieren meerendeels geswooren Gemeensluyden zijnde, niet van daer geroepen souden kunnen worden, sonder de aldergrootste, en gevaerlijkste consternatie, confusie, en disordre in de gemeene Burgerye te veroorsaken;

Dan dat wy die van de Militie versekerden, dat, in cas, boven hoope, die defensie van de Stadt desperaet mochte worden, wy tot geen capitulatie souden verstaen, noch ons inlaten, dan met voorweten, en advijs van de Officieren, van de Militie,

En het alsdan noch daer heen soecken te schicken, ten eynde tot het meefte contentement van de Militie gecapituleert, en geaccordeert mochte worden,

Voor soo veele wy uytterlijk, en in turba konden speuren, namen de Officieren van de Militie in dese versekeringe contentement,

En verklaren wy alle in oprechtigheydt, niet te weten, dat doenmaels by iemant van de Militie op het in brandt steken van het overige der Voorsteden is geurgeert, of dat daer over is gesproken, of gedelibereert;

Waer inne wy immers niet en souden hebben gedifficulteert, noch hebben kunnen difficulteren, dewijl 't selve bereets was geresolveert, en goet gevonden door de Militie te sullen worden gedaen,

soo

foo haest fulcks dienstigh geoordeelt soude worden.

1672.

Gelijck wy al mede ignoreren, en mitsdien ontkennen dese volgende positien, en narrees van den voornoemden Colonel Ripperda;

1. Dat die Colonellen Bampfield, en Ripperda hare hoofden stelden tot onderpant, dat wy over ses weken beter capitulatie souden kunnen krijgen als doenmaels.

2. Dat na alle apparentie in die tijdt groote veranderinge sou komen.

3. Dat sy-luyden versocht souden hebben, dat wy doch soo schandelijck niet wilden abandonneren die Vryheyt en Religie, die aen onse Voorouderen met soo veel bloedt was verkrege.

4. Dat den Heer Burgermeester Crans doenmaels daer op soude hebben geantwoort; hoe sullen wy ons defendeeren met omtrent 1200 man, en omtrent soo veele Borgers, daer die van Deventer met een heel sterck garnisoen, en een seer schoone Fortificatie sich geen ses dagen hebben kunnen defenderen.

Maer de Heere Crans weet sich te erinneren, dat op den voorsz. 12 Junii, des achtermiddaeghs, noch lange voor d'aenkomste van Burgermeester l'Espiere, door ordre van de Heeren van de Magistraet, hy by den Hr. Licuten. Gen. Aylua gegaen is, om te seggen dat de Heeren van de Magistraet swarigheyt maeckten, dat Colonel Ripperda met sijn Regiment, volgens den voorslag, 's morgens gedaen, en by Ripperda geïnlisteert, soude uyttrecken, tusschen de Kater-Schans, en de stadt Campen; dewijle alsdan seer weynigh volcks soude binnen de Stadt blijven.

En in cas van noodt 't selve Regiment wel geheel niet, of immers soo haest niet wederom binnen soude kunnen komen; waer op de Heere Lieutenant Generael antwoorde, fulcks de meeninge niet en was; maer dat dicht by de Stadt volck moste blijven, en soo voorts by langs het Retrenchement, en dat by die occasie discourssen vallen

1672. de over de tijdinge van 't overgaen van Deventer, hy Heere Crans gesproken heeft in substantie dese woorden: Ick hoope niet dat die tydinge waer is; want indien Deventer, soo wel versien zijnde, en ongelijk meerder Volck in hebbende als wy, in soo korten tijd was overgegaen, wat soude het een groote alteratie aen onse Burgerye geven:

Dit soude wel by yemant mogen gehoort zijn:

Maer dat het op die by Ripperda geposeerde tijdt, en in soodanige termen als hy poseert, by hem Heere Crans soude gesproken zijn, verklaert sijn E. by desen t'eenemaal onwaerachtig te wesen.

5. Dat die Colonel Ripperda gevraecht soude hebben, om wat redenen wy eenen Bisschoplijcken Trompetter hadden wederom gesonden.

6. Dat de Heere Crans (die van dese voorz. vragē ignorant is, als zijnde in der daet onwaerachtigh, dat een Trompetter voor het retireren van Bampfield en Ripperda soude zijn te rugge gesonden) geseyt soude hebben, sulcks niet by ons gedaen te zijn, dan bekent soude hebben dat hier l'Espiere hadde gedaen.

7. Dat de Colonel Bampfield hem Heere Crans gevraecht soude hebben, sult gy-luyden datelijck Commissarissen uyt senden aen den Bisschop?

8. En dat de Heere Crans daer op soude hebben geantwoort, men verskert ons, soo wy Commissarissen uyt senden naer Wyhe, dat dan geen meer Troupen herwaerts sullen marcheren.

Alle dese negativen van den Heere Crans impliceren dan immers een palpable onmogelijckheyt, dat de voornoemde Colonellen Bampfield en Ripperda, uyt des Heeren Crans antwoorden klaerlijcken souden hebben gesien, dat daer al onderhandelingē doenmaels soude zijn geweest,

Waer van hier voor ook de onwaerheydt is vertoont,

En wy midts desen nochmaels verklaren, dat selfs over het versoecken ofte tenteren van eenige capitulatie of onderhandelingē doenmaels noch de alderminste

minste deliberatie by ons niet en was gevallen;

En dat daer over oock gene deliberatie by ons gevallen is, eer en bevorens, dat wy ons en onse Stadt van de voorsz. beyde Colonellen Bampfield en Ripperda soo trouwlooslyck sagen te zijn verlaten, en van alle mogelycke pouvoir van defensie ontblooet.

1672.

Met een ongepreoccupeert gemoedt op dese boven-verhaelde negative deductien behoorlyck regard genomen, sal by een yegelyck lichtelyck konnen afgenomen worden, niet anders als een onbedachte en ydele lossigheyt van den Colonel Ripperda te zijn, dat hy seyt, gevraecht te hebben, of zy dan altemael Prisonniers de Guerre souden zijn;

En dat daer op soude wesen geantwoort, dat die gene die de Capitulatie wilden teyckenen, vry souden zijn.

Voorts, dat hy Ripperda en de Colonel Bampfield daer op aen ons geseght souden hebben, dat souden geen eerlycke luyden doen,

Immers sy niet;

En dat sy oock geen Prisonniers de Guerre wilden zijn:

Want met wat apparentie ofte geschicktheyt konde gevraecht worden, of sy dan ('t welck een relatie impliceert) altemael Prisonniers de Guerre souden zijn?

En, hoe soude by yemandt van ons daer op conditionelyck, als boven verhaelt, konnen zijn geantwoort?

Nademael noch over 't ingaen van capitulatie niet gedelibereert, veel min geresolveert (is), en midts dien die selve oock niet in rerum natura was, om daer uyt te konnen en te mogen decernereren, of op wat conditien die van de militie souden konnen vry, of moeten Prisonniers de Guerre worden.

Dat die voornoemde Colonels geseyt souden hebben, te willen na het Retrenchement retireren &c. is een abuys,

1672.

En stont oock buyten onse, en des Heeren Commandants goetvinden en ordre, in der selver vermogen niet;

Gelijck sulcks geexperimenteerder militaire Officieren, als de Colonel Ripperda, met ons oock ongetwijffelt fullen gevoelen:

Maer de Colonel Bampfield sich gelatende door onse boven verhaelde verzekeringe, van ons tot geen capitulatie te fullen in laten, dan met voorweten en advijs van die van de militia &c. quam voort daer aen proponeren: dat (vermits 'tmeeste gros van 's Vyants Leger by langhs de Veluwsche zijde af quam) na apparentie noch dien nacht de linie ofte het retrenchement beset blijvende, daer op geen sonderlinge force soude worden gedaen.

Dat hy over sulcks oordeelde, dat men 't selve Retrenchement, noch wederom behoorde te besetten;

Presenterende met sijn Regiment, 't welck noch gerangeert stont, wel voorts wederom derwaerts te willen marcheren,

Op hope, dat wel licht op de goede devoiren by den Heere Luytenant Generael Ailua belooft, noch onderusschen eenigh Volck uyt Drenthe en Vrieslandt mochte hier komen:

Dese voorlach van den Colonel Bampfield hebben wy met communicatie van den Commandant Polens geampteert,

En hem met sijn Regiment, om derwaerts te marcheren, uyt gelaten.

Het is wel waer, dat de Colonel Ripperda mede versochte met sijn Regiment te mogen uyt trekken,

Onder pretext als hier voor is verhaelt:

Maer dewijle sulcks by ons en den Commandant Polens, uyt hier voor gededuceerde wettige redenen, ondienstigh wierde geachtet en verklaert,

En hy echter sonder ordre en last buyten onse voorweten, en tegens onse wille, sonder wettelijke redenen en oorsake, en met louteren geweldt is uytgeborsten,

En

En alle devoir ter zijden stellende, dese Stadt te gelijcke met den Colonel Bampfild heeft geabandonneert en verlaten; 1672.

Soo kan 't selve niet anders als voor een suode en trouwloose actie worden gereputeert, Dat, ten tijde van dese trouwloose verlatinge, de Heere Colonel en Commandant Polens begeert soude hebben aen den Colonel Bampfild, mede te mogen uyt trecken, en by hem blyven, en sich by gevolg aen dese voor-verhaelde trouwloosheydt mede schuldigh soude hebben willen maken, vindt by ons, die van des Heeren Polens integriteyt en fideliteyt geheel andere proeven hebben gehadt, geene de minste geloofwaardigheyt;

En wordt by ons van gelijcke calumniante en onaennemelijke calibre gekeurt, als alle d'andere voorgaende, noch dese volgende calumnie:

Dat een van ons soude geseyt hebben tegens voorsz. beyde Colonels Bampfild en Ripperda: Indien ghy u retireert, soo sult ghy verliezen het voordeel van Capitulatie,

En Bampfild daer op soude geantwoort hebben, Het is niet veel, namentlijk, het voordeel van Capitulatie, het is beter te sterven, als soo een schandelijke Capitulatie in te gaen.

Wy verklaren alle, die doenmaels present waren, dit verduydet te zijn,

En moeten oock seggen, dat het niet minder een sotheyt soude zijn geweest, dese Colonels te willen dreygen met het verlies van een sake, die noch niet geboren was, noch yemandt konde weten geboren te sullen worden, als het een sotheyt in Bampfild soude geweest zijn, voor schandelijk uyt te krijten, dat niet en was, en dat hy oock niet en wiste, wat, en of het oyt worden soude.

Maer na dat de Heere Polens hem, ons en dese Stadt, van die voorsz. twe Colonels Bampfild en Ripperda soo trouwlooselijck sagh verlaten,

En dat sijne tegenwoordigheyt niet soo weynigh

1672. nigh Volck, ons tot onse defensie niet meer konde strecken;

Soo heeft hy van ons versocht sijne dimissie, en onse Attestatie, van sijn comportement,

Die wy hem, een dagh of twee na de Capitulatie, beyde, als wel gemeriteert, met groote billijckheyd oock hebben laten geworden.

Wat dienst ofte ondienst die voornoemde Coloneln Bampfield en Ripperda door dese hare actie aen 't Vaderlandt gedaen hebben, laten wy aen 't oordeel van die geenige, die 't belonen van deughdelijcke, en het straffen van ondeughdelijcke actien, tot dienst en ondienst van 't Vaderlandt be- gaen, is toevertrouwt en aenbevolen;

Sonder dat wy nochtans konnen gedogen dat Colonel Ripperda dese palbabe trouwlose verlatinge, by 't voorz. geschrift noemt met de naem van re- traicte.

Als of sy beyde Colonels met hare Regementen aen het Retrenchement, werwaerts dat van Bamp- field gedestineert en gecommandeert was, geko- men waren.

En daer komende, tijdinge gekregen hadden, dat de Vyandt over was gekomen, boven het Sal- licker-Veer.

Aengesien geen van beyde dese Regementen, na der selver laetste Respective gecommandeerde, en gecontramandeerde violente uyttochten, aen het Retrenchement zijn geweest:

Maer voort recht uyt en immediatelijck naer Hasselt gemarcheert zijn,

En oock geen tijdinge hebben konnen bekomen, dat de Vyandt boven het Sallick-Veer over d'Yssel gekomen was;

Dewijl noch doenmaels, noch in een of twee dagen daer na, aldaer geen Vyandts Troupen kleyn of groot vernomen zijn, alsoo dat dit al wederom niet anders is, als een gefingeert pretext, om een onverantwoordelijcke verlatinge, een benodighde retraicte te doen schijnen.

Alhoewel, in geval van benodighde retraits, dan noch deselve hier op dese Stadt, en niet op Hasselt, hadde behooren te vallen;

Waer tegens sy niet konnen seggen, dat sy dese Stadt hielden voor verlooren en overgegeven aen den Vyandt:

Om dat sy selfs (alhoewel tegens de waerheyt) seggen, na 't Retrenchement gemarcheert, en aen 't selve gekomen te zijn,

't Welck immers de alderfottste en onverantwoordelijckste actie (indien sy-luyden hadden gemeent of geweten, dese Stadt overgegeven en verlooren te zijn) soude zijn geweest, die van haer-luyden gecommiteert hadde konnen worden.

't Gene tot Hasselt is gepasseert, en by den Krijghsraedt aldaer mach wesen geresolveert, raecht ons niet.

Latende 't selve daerom by sijn waerden en onwaerden,

En voorts aen 't bescheyden oordeel van den Leser, en andere daer aen gelegen zijnde, wat illatien ten besten, of tot beswaer van dese voornoemde Colonels uyt de hier nevens gaende Attestatie van de Magistraet der Stadt Hasselt, onder de letter A geformeert konnen en moeten worden.

Wy en behoefden wel mede voor ons in 't particulier niet te justificeren, dat op den naem van Ridderschap en Steden, de Staten van Over-Yssel by Missive den 13 Junii uyt dese Stadt geschreven, en ter ordonnantie van deselve by den Griffier Roelinck geteykent, aen de Magistraet van Hasselt en Steenwijk is bekend gemaect, het aanbodt van de Keur en Furst van Ceulen en Munster, tot een capitulatie voor de Provincie:

Maer dewijle de Colonel Ripperda by 't voorsz. geschrift, Ons, en (als hy beuselt) onse Conforten calangeert, over het aenmatigen van de beschrijvinge van de Leden, om een Provinciale capitulatie te maken, 't welck ons niet toe en quam,

En seyt daer uyt klaerlijck te konnen gesien

wor-

1672. worden, het verraet al lange gepractiseert was; Soo vinden wy ons geobligéert te seggen, dat deselve Missive is geordonneert te schrijven, by een goet aental van de Ridderfchap, en Gecommitteerden van Campen en Zwol,

Hebbende tot dese onverwacht voorgevallene importante, pressante, en sonder de ruine van veel Ingefetenen, geen uytstel lijdende sake, d'andere Leden niet konden geroepen werden; om dat deselve allenthalven uytlandigh, verspreyt en gevluucht waren,

Noch oock de Magistraet der Stadt Deventer, vermidts deselve bereets by de hoogst gedachte Fursten geoccupeert, en alsoo van het provinciale Lichaem gesepareert was;

Alle 't welcke den voornoemden Collonel Ripperda seer wel bekend zijnde, moet volgen, dat hy, of uyt een seer kleyn begriip, of seer groote malitie, Ons van onbehoorlijke usurpatie van de naem van Ridderfchap en Steden, die Staren van Over-Yffel is taxerende,

En gelijk wy seer wel weten, en ons konnen gerust stellen, dat uyt foodanige ons van den voornoemden Ripperda, of misverstandigh, of malienselijk geassingeerde usurpatie, Luyden van meerder discretie en vernuft, en van minder quaetaerdigheyt en genegentheyt tot calumnieuse eerschendinge, als hy, niet klaerlijk, noch met eenige de alderminste probabile apparentie sullen kunnen sien, of infereren eenigh verraet by ons voor lange, of oock oyt by ons gepractiseert te zijn:

Soo meenen wy oock, en vinden ons vervoeght by retorcie te mogen seggen, dat niemant met veel krachtiger apparentie van verraet soude konnen gefuspecteert worden, als die voornoemde Ripperda en Bampfield, ten aensien van de trouwloosheyt van deselve, hier voor soo klaer, als 't licht van den Hemel gededuceert en gebleken.

De naestvolgende reciten, by het voorz. geschrift, bestaen in een specieux verhael, 't welck
de

de gedefigneerde Vaendrager Ten Velde, en de jongste Soon van onsen mede Raedts-Vrient, Burg: Brouwer, in 't gehoor van de Gedeputeerden van Vriesslandt en de Heer Lieutenant Generael Ailva, voor de oprechte waerheyt souden verklaert hebben, van 't gaene Burg: Hemert, nu voor eenige dagen overleden, op sijn Sterf-bedde sich beswaert vindende, geseyt soude hebben, niet te konnen sterven, of most openbaren het geen hem bewust was van het verraet der Stadt Swolle.

En dat hy Burg: Hemert 't selve geseyt soude hebben aen d'oudste Voltelen Predicant alhier, en noch een Predicant neffens veel omstanders.

Op dat dit seer specieuse verhael aen onkundige geen occasie moge geven, van ons een pervers gevoelen van verraderye op te nemen:

Soo moeten wy voor af seggen, dat wy van de betamelijcke integriteyt van den voornoemden Ten Velde, en de jongste Soon van Burg: Brouwer, beyde onse ingeboorne Burgers en onderdanen, veel beter hoope hebben, als dat deselve, een hier notoirlijck door valsche tongen gespargeert valsch gerucht, aldaer, tot onse aldergrootste beswaer en eerschendinge, voor een waerlijck gebeurde saeck, en niet als een los en ydel gerucht, verhaelt, verklaert en gedebiteert souden hebben,

Sonder daer ten minsten by te voegen en te contesteren, dat het niet anders als een uytgestroyt of lopende gerucht was;

Welcke contestatie, als seer wel vermoetlijck, daer by gevoeght zijnde,

Soude het geen eerlijck Man betaemt hebben, self die alderminst ter goeder naem en saem staende, veel weyniger een soo achtbaren Collegie van een geheele Magistraet als wy (buyten jaectantie gesproken) constitueren, met dusdanige losse en ydelle geruchten, by openbare en allenthalven door 't geheele Landt uytgestroyde geschriften, van verraderye, of eenige de minste andere ignominieuse

1672. misdaet, te infimuleren, of te suspecteren en verdacht te maken.

Te minder kunnen wy tot het gevoelen vervallen, dat dese voornoemde beyde Personen, Ten Velde en Brouwer (wiens schuldige plicht was, onse, als hare wettige Magistraets, eere en reputatie, na haer beste en uysterste vermogen, van alle schandtvlecken, tegens andere quaedt-willige, te beschermen) dit voorz. verhael soodanigh en in soodanige affirmante termen, als Ripperda poseert, en sonder eenige contestatie, dienende tot verfwackinge van de geloofwaardigheyt van dien souden gedaen hebben:

Nademael d'eerste Ten Velde, uyt de mondt van sijn naeste Nabuur, onsen Secretaris Vrielsen, by occasie van een buur-praetjen, bereets verstaen hadde, en onderricht was, dat het geruchte, van 't geen die Burg: Hemert tot onse beswaer, soude gefeyt hebben, door besendinge, wegens de Heeren van de Magistraet, aen den selven Burg: Hemert gedaen, en ten gevolge van de verklaringe van den Predikant Voltelen, was bevonden een valsch uytstroyfel te zijn.

Van de tweede de jonghste Soon van Burg. Brouwer, kunnen wy noch veel minder soodanigen affirmanten verhael vermoeden,

Om dat hy daer door, als een eer en plicht-vergeten Booswicht sijn eygen Vader, en sijn eygen Schoon-broeder, beyde Burgermeesters, souden hebben beswaert van verraderye,

En, volgens 't rechtelijck vereysch, en de nature van sulcke abominable schelmstucken, onderhevigh gemaect, de alder ignominieuste doodts straffe,

En hem self, en harer beyder geheele posteriteyt, en familien een onuytwisselijcke schantvlecke.

Wat belangt de sake self, of 't geen die voornoemde Burgermeester Hemert zalr. tot ons beswaer soude gefeyt hebben,

Wacr

Waer van 't valsche geruchte dan noch niet eygentlijk en lagh in soodanige termen van verraderye als Colonel Ripperda hem heeft gelusten laten te evomeren,

Gedragen wy ons tot de hier nevensgaende Attestation; soo van de Heeren van de Magistraet, die, benevens eenige Persoonen van de Roomsche Religie derwaerts versocht zijn te gaen, om redenen dat de Magistraet ter ooren was gekomen, dat het voorsz. valsche geruchte meest onder die van de voorsz. Religie was verspreyt, hier by onder B. Als mede van alle de Predicanten deser Stadt, uytgenomen Dom. Hefelius, die om sijn eygen indispositie, de meergemelte Burgermeester Hemert zalr. in sijn sieckte noyt besocht heeft, onder C.

Uyt welckers attente lecture, en overweginge, een iegelijk sal kunnen sien, en moeten bekennen, dat wylen de Heer Burgermeester Hemert geensins het alderminste tot ons beswaer, of calange tegens iemant gesproken heeft;

En wy dancken Godt, dat niet alleen de handtastelijke valscheyt van dit voorsz. geruchte is openbaer geworden,

Maer dat wy ons oock in, en omtrent die ons aenbevolene Magiftrature deser Stadt, en 't gene daer van dependeert, soodanigh, en met sulcken betamelijken integriteyt hebben gecomportceert, dat wy ons alle, hoeft voor hoeft, by solemneelen lijflijcken Eede konnen purgeeren, gelijk wy in sulcke kracht oock verklaren mitsdesen, dat wy aen gene correspondentie met den Vyandt, noch eenige verraderye, waer mede ons die voornoemde Colonel Ripperda soo impudentlijk is beswarende, zijn schuldigh geworden, noch oock nu, of oyt te vooren d'eenen van d'andere soodanige suspicie hebben opgenomen, als daer toe oyt eenige de minste reden gehad hebben van de voornoemde Colonellen Bampfild en Ripperda, van ons, van onse Burgerye, en van onse Stadt, van gerequireerde middelen van defensie

1672. ontblootet zijnde, benoodight zijn geworden, tot voorkominge van anders onmiddelijke ruineuser, en bedroefder gevolgen, ons tot capitulatie met de Hooght. gedachte Heere Keurvorst van Ceulen, en Vorst van Munster in te laten,

En ons onder der selver macht, en gehoorzaamheyt te stellen:

Biddende, en versocckehde alle hooge, en lage Stants-Perfoonen dit onse convincante debath, bestaende in suyvere, en onstrafbare waerheyt, met behoorlijke opmerkinge te willen doorlesen, en sich daer door ten minsten te laten bewegen, ons, en onse Ingesetenen niet te willen weygeren d'effecten van onse onschult aen de snode verraderyc, waer mede ons die voornoemde Colonel Ripperda, om sijn eygene, en de voornocnde Bampfield onverantwoordelijke trouwloosheyt (waer 't mogelijk) te bedecken, ondernomen heeft te brantmercken, en voor de werelt hatelijk, en condemnabel te maken.

Na voorgaende resumptie is dit bovenstaende Tegenbericht, alsoo gearresteert, met deses Stadts Zegel ad causas gecorroboereert, en voorts geresolveert 't selve door den Druck gemeen te maken. Actum in Senatu den 13 Julii, 1672.

Was gereeckent

JOANNES BUIS, Secretaris.

Accordeert

JOANNES BUIS, Secretaris.

COPIA

C O P I A

Van het Extract uyt de Notulen, gehouden
ter Secretarÿe der Stadt HASSELT.

Na dat den 13 Junii, 1672. alhier de tijdinge gekomen was, dat de Stadt van Deventer met de Keurvorst van Keulen, en de Bisschop van Munster hadde gecapituleert, en dat den Colonel Aylua des avonds te vooren met alle sijn bagagie hier tot Hasselt, van Zwolle, was gekomen; Soo hebben de Heeren van de Magistraet alle mogelijke devoiren aangewent; om Sijn Ed. te disponeeren, dat eenigh meerder Guarnisoen in dese Stadt mochte verblijven; maer daer op geen categorisch antwoord konnen bekomen, alleen seggende de Colonel Aylua voorz. dat des daeghs daer aen volgende volck genoegh in Hasselt soude komen, maer niet wetende of die aldaer souden verblijven; en zijn aenstonts daer aen des nachts omtrent een uure binnen Hasselt met groote confusie gekomen eenige compagnien Paerden, en de Regimenten te voet van Bampfield en Ripperda: Waer by haer de Heeren van de Magistraet des morgens, omtrent 8 uuren, hebben verwoeght, met vriendelijcke beede, en instantie om alhier te subsistereen, en den Vyandt het hooft te bieden: Maer hebben by opgemelte Colonels niet konnen obtineeren. En, nadien de Colonel Aylua, voorts de Colonels Bampfield en Ripperda met alle hare byhebbende Militie, den 14 Junii, des voor de middaghs, omtrent 10 uuren, uyt dese Stadt zijn vertrocken, soo is daer door het ordinaris Guarnisoen binnen dese Stadt leggende, soodanige bloohtigheyt toegevoeght, dat sy alle hooft voor hooft zijn gevolgt, sonder dat eenigh militair Persoon hier binnen is gebleven; waer door de Magistraet alle

1672. hoope benomen worde om tegen den Vyandt te
 kunnen subsistereen, en dienvolgens genootsaeckt
 oock capitulacion te maken, als d'andere Steden
 gedaen hadden.

Collat.

T. TELVOREN.

Pro copia costi

JOANNES BUIS, Secretaris

Zwolle
 den 17 Julii,
 1672.

B.

C O P I A.

Alfoo eenigh geruchte in de Stadt van Zwolle
 onder de handt wierde uytgestroyt, als of
 de Heer Burgermeester Albert van Hemert, kranck
 te bedde leggende, soude hebben verclaert, niet
 te kunnen sterven, voor en aleer sijn gemoedt had-
 de ontlast, van 't geen hy wist dat het meeren-
 deel van de Heeren van de Magistraet hadden ge-
 nooten, en onder haer gedeelt een groote somme
 gelts, voor het overgeven van haer Stadt. Soo
 betuygen en verklaren wy onderschreeven, ter
 requisitie van welgemelte Magistraet, voor de op-
 rechte waerheyt, gegaen te zijn aen 't huys en
 bedde van gemelte Heer Hemert, 8 a 9 dagen vooft
 sijn Ed. doot, als noch by goeden verstande en
 memorie zijnde, en gevraecht te hebben of sijn
 Ed. eenige kennisse van 't voorsz. genieten van
 penningen by de Leden van de Magistraet was
 hebbende, of daer van oock cenige meldinge ge-
 daen, en woorden met yemandt gehadt heeft, dat
 daer

daer op sijn Ed. heylighlijck heeft verklaert, noyt
 sulcke of diergelijcke woorden gehadt of gedacht
 te hebben. En als de Heer Putten hem vraeghde,
 of sijn Ed. oock in sijn siekten, wegen ontfel-
 tenis van sijn lichaem, gebaest of gereveert had-
 de, geantwoort heeft van neen, maer altoos by
 sijn sinnen en verstant geweest te zijn, hem be-
 klagende van 't ongelijck, dat dese quade tongen
 hem valschelijck aendeden. Soo waerlijck moet
 ons Godt Almachtigh helpen. Actum Zwolle den
 30 Junii. 1672. 1672.

Was getekent,

P. van Putten.	Gerhard Wijer.
G. v. Dedem.	Werner Hoeflach.
	W. Eug. d'Eenschaet.

Accordeert,

JOANNES BUIS, Secretaris.

Zwol
 den 17 Junii.
 1672.

C.

C O P I A

Verklaren wy ondergeschreven Predicanten der
 Stadt Zwolle, dewelcke de Heer Albert van
 Hemert, in sijn leven Burgermeester deser Stadt,
 in sijn Ed. kranck- en doodbedde, volgens onsen
 plicht, 'elckens hebben besocht, dat niet alleen,
 de voornoemde Heer, aen niemant van ons, iet
 heeft bekent gemaect van eenigh verraedt, waer
 door dese onse Stadt, voor seeckere groote som-
 ma gelts, soude verkocht, en overgelevert zijn;
 maer dat oock ter contrarie sijn Ed. aen eenige

1672. van ons, na dat zijn Ed. de geruchten daer van waren ter ooren gekomen, verklaert heeft, self noyt van eenigh verraedt, of verkoopinge der Stadt gesproken, ja niet gedacht te hebben, en sich beklaght, dat zijn Ed. sulcke onwaerheden na gegeven wierden. Zwoll, den 16de Julii, 1672.

Rudolphus Crans.
Arnoldus Voltelen.
Henricus Roufe.
Thomas Burchardus Voltelen.

Accordeert,

Joannes Buis, Secretaris.

Swolle
den 17 Julii,
1672.

Aanmerkinge op dit voorval. Wie bespeurt nu niet uit dese wederzydse voor en tegenschriften, dat na het vertrek of de uittocht der besettinge, de Stad buiten staat was van sig te kunnen verweren. Het geschil was dan seer ligtelyk te beslissen, indien men agterhalen konde, of de Magistraat of de Colonels Bampfield en Ripperda oorsaak gegeven hadden aan de besettinge om de Stad te verlaten. Die gefond oordeelt, zal Stads Regeringe ligtelyk niet alleen geheellyk van alle het voorgewend verraad ontschuldigen, maar haar niet eens in het minste verdagt houden, selfs van geen verwaarlosinge. En in der daad, op welke gronden steund de gehele beschuldiging? op niets. Want of het genoeg is, op het blote seggen of schryven van een Heer die in dese saak mede gemoeit was, een eenig persoon verdagt te houden, laten wy aan een ieder oordelen!

1674.
 len! Hoe veel te meer dan moet die regel
 plaats hebben alhier, daar een gehele Souve-
 raine en agtbare Regeringe beschuldigt wordt,
 op gronden welke door nadere en geloofwaar-
 diger bewyfen, van valscheid overtuigt zyn.
 Nogtans de fulken; die niet onderzoeken, wat
 hen voorgeschreven word, en het gefag van
 rydgenotige Schryvers, hoewel geenints in fa-
 kelyke omftandigheden overeenkomende, en
 uit een onklare welle hun verhalen fcheppen-
 de, blindelings volgen en geloven, zullen
 altoos by hun argwanige denkbeelden verbly-
 ven; voornamentlyk indien fy geneigt zyn om
 liever ten nadele, dan ten voordeele van hun
 evenmensch in seer duistere gevallen te willen
 besliffen. Met een woord alle die gene, wel-
 ke 's Lands gehele luifteryke Regeringe met
 geen beschuldige van verraderye derven be-
 fwalken, zullen ook genoodsaakt zyn te erken-
 nen, dat Stads Regenten aan desen blaam even
 onschuldig zyn. Gelyk uit het naaste Hoofdstuk
 stuk gelyken kan.

I N H O U D.

- I. Geheel Overijssel geeft sig aan den Vyand over. De Regeringe doet een eed aan de Bisschoppen. II. Beramingen over de inkwartieringe. En om alle verraad en twisten tusschen de Burgerye en besettinge te beletten. III. De Collonel Ripperda gevangen tot Zwolle gevoerd, word door den Raad versogt om syn beschuldigingen te verregvaardigen. Dog vrugteloos. IV. Openbare oefeninge van den R. C. Godsdiens alhier. Verkiefsinge van R. C. Gemeenslieden. V. Agt R. C. in den Raad gekoren. Groot sterfval onder de Gereformeerde Regenten. VI. Prins Willem verklaard verbeurd de goederen der Zwollenaars voor Stads overgave na Holland gesonden. VII. Nadere beramingen over Stads lasten en d'inkwartieringe. En om alle verraad der Burgers voor te komen. VIII. De Munsterschen arresteren de Secretaris Vriese. Hy word na gestelde borgtocht ontslagen. IX. Men willigt de geworderde contributie in. X. Aanmerkingen over de onmogelykheid waar in de Stad sig bevond om de Bisschoppelyke Commissarien te voldoen. De vrede tusschen de Republiq en de Bisschoppen. XI. Valsche gerugten waarom de vyand in de Stad bleef. De vyand vertrekkende neemt ostagiers voor de agterstallige contributien mede. XII. Gedrag door de vyande-

andelyke besettinge gehouden. XIII. Biddag 1672.
wegens het vertrek des vyands. Veranderinge
in de Regerings wyse alhier. XIV. De
nieuwe Styl ondertusschen aangenomen, word
verworpen. Verbod tegens de optimmeringe
der huisen op de Voorsteden. XV. Komst van
syn Hoogheid tot Zwolle. De Regeringswyse
op de oude voet herstelt. XVI. Onderhande-
linge over Overijssel weder aan te nemen in
de Unie. Voorwaarde hier van. XVII. Syn
Hoogheid word Stadhouder van Overijssel.
Een Gouverneur tot Zwolle aangestelt. XVIII.
Nieuw verbond tusschen de drie Hoofdsteden.

De overgave van de Stad Zwolle sleepte,
het verlies van de gehele Provincie, na
sig: Campen verdroeg sig op den 13. Junius 1672.
oude styl, met den vyand. Hasselt, Steenwyk, Geheel
Genemuiden en Vollenhove volgden ook dit Overys-
voorbeeld; gelyk mede de Schanssen Swarte-
fluis, Blokfyl, de Kuinre, en alle de overige fel geeft
versterkte plaatsen. De Ommer Schans alleen sig aan
zoude in staat geweest zyn, eenige tegenstand den vy-
and over.
te bieden. Dog de besettinge, onwillig zynde
de minste verweringe te doen, viel dese sterkte
ook sonder slag of stoot, in 's vyands handen.
De overwinnaars verdeelden de Provincie aldus.
De Keurvorst van Ceulen behiel de Stad De-
venter: de Franschen de Stad Campen: de
Stad Zwolle wierd door de Ceulschen, en Mun-
sterschen beset. Het overige Land viel den
Bisschop van Munster te deele (a).

E 5

Een

(a) De Schryver van den Franschen en Munsterschen
oorlog, of het ontvoert Nederl. 2de Deel blads. 237. &c.

1672. Een der bedingen of articulen van Stads overgave was, dat Zwolle weder het Duitſche Ryk ingelyft wierdt, en de Biſſchoppen voor Lands Heren erkende (b). Men kan niet twyffelen, of den eed, die de Biſſchoppen eerlang Stads Regeringe afvorderde, en waar over men in onderhandeling geweeft was (c), zal dit punt voornamentlyk betroffen hebben.

II. Om al het krygsvolk op een evenredige wyſe by de Burgerye te inkwartieren had meerder ſwarigheid. Nademaal het blykt dat de beſettinge ſterk in getal was (d). Hier by kwam, dat na het vertrek van een groot getal inwoonders, veel huizen niet bewoond, en van inkwartieringe bevryd wierden. De overige ingeſetenen drukte fulks ſeer, en daar en boven konde het krygsvolk niet onder het dak geraken. De Raad dan vond goed te gelaſten, dat alle de verlatene huizen door d'eygenaars voor Stads overgave niet verhuurt zynde geweeft, weder geopend, en tot de inkwartieringe zoude worden bekwaamt. Met dit onderscheid, dat als de huizen verhuurt waren, en de huurder met al ſyn hebben en houden gevlugt was, de huizen deſer eygenaars van die laſt bevryd zouden zyn; blyvende andersints der huurliedens meubelen daar voor aansprakelyk (e). Van dit beſluit wierd by openbare Kerkenſpraken kennisſe gegeven, niet alleen aan d'eygenaars, maar ook aan hun naaſte vrienden (f).

Den

(b) Art. 2. van de Capitulatie.

(c) Resolutie van Raad en Meente van den 21. Julius.

(d) Uit ongedrukte Schriften.

(e) Resolutie van Raad en Meente van den 3. Julius.

(f) Kerkenſprake van den 16. Augustus.

Den Marquis de Chamilly (g) Commandant 1672.
 deser Stad, vreesde inmiddels voor oneenigheid En om
 en feytelykheden tusschen de Burgerye, en de alle ver-
 besettinge. Om hier in te voorsien, verbood raad en
 hy het krygsvolk des nagts in eenige burger hui- twisten
 sen te komen, ten sy inval dat 'er ongeregeld- tusschen
 heden bedreven wierden. De burgery wierdt de Burge-
 toegelaten niet alleen de gehele nacht ligt te la- rye en be-
 ten branden, maar ook met een lantaarn over te belet-
 de straten te gaan. Die met wapenen voorsien ten.
 waren, wierden na de Hoofdwagt gebragt,
 sonder dat het krygsvolk hen van goederen be-
 roven of eenig geld afvorderen mogten. Op
 de wallen was het de ingesetenen mede onge-
 oorlooft des nagts te gaan. Een soldaat eenig
 geld van die gene, welke uit of in de poorten
 gingen, afvorderende, of iets stelende, ver-
 beurde syn leven: Indien hy eenig geld syn
 waard asperste, ofte hem kwalyk behandelde,
 wierdt met een gevangenis spitsroeden en ecr-
 schendinge cassatie na swaarte der baldadigheid
 gestraft. De herbergiers wierdt verboden de
 Soldaten eenige drank binnens huis te vertap-
 pen; dog wel om mede na 't kwartier te ne-
 men. Voor 't overige nam den Commandant
 alle de maatregelen, welke tot voorkominge
 en afschrik van de baldadigheden der besettelin-
 gen, en 't gemak en ruste der burgers bekwaam
 waren (h).

Den Collonel Ripperda uit Zwolle vertrok- III.
 ken De Colz

(g) Hy noemt sig in openbare acten *Le Marquis de Chamilly Brigadier d'Infanterie Collonel du Regiment de Bourgogne &c. Commandant dans Zwol.*

(h) *Ordonnance du Marquis de Chamilly du 20. Juillet.*

1672 ken zynde, was eerst gelukkiglyk tot Hasselt
 by den Collonel Aylva aangekomen. Dog na
 lonelRip- verloop van eenige tyd, sig in Frieland op de
 perda ge- Jagt vermakende, wierd van een hoop Munster-
 vangen tot Zwol- sche krygsknegten onderschept, de weg van te
 le ge- rug te vlugten afgesneden en eindelyk gevanke-
 voerd, lyk binnen Zwolle gebragt. Aantsonds kwam
 word de Magistraat hem aan boord, begerende ver-
 door den klaringe, bewys en voldoeninge van de be-
 Raad schuldigheden by het Berigt gesteld, en de na-
 versogt om syn menen dier personen, die den Collonel en de
 beschul- Lieutenant Blankvoort waarschuwdens 's avonds
 digingen van den 12 Junius, dat de Raad sig reets met
 te ver- de Bisschoppelyke Commissarien verdragen had:
 regtvaar- Midsgaders ook van dien Burgermeester, die
 digen. toen gefegd had dat „die gene dewelke de Ca-
 „ pitulatie wilden teykenen vry en geen Pri-
 „ sonniers de guerre zouden zyn“. Voor 't
 overige verklaarde de Magistraat vaardig en ge-
 negen te zyn om met hem te overleggen een
 onpartydig Geregt of Regters te kiezen, voor
 welke of welken de Collonel syn beschuldigin-
 gen op een regtelyke wyse inbragt, en de Raad
 sig behoorlyk konde verwheren onder verdere
 belofte, dat men wederlyds aan het toekomstige
 vonnis zoude voldoen.

Dog
 vrugte-
 loos.

Dese Insinuatie of aankondinge was den Col-
 lonel op den 2. October des vorigen jaars door
 een Stads Roedendrager gedaan. Dog hy de-
 zelfde niet sien, horen of de copye aannemen
 willende, onder bedreyginge van den Roeden-
 drager te willen rottingen indien hy sig niet ver-
 pakte, wierdt den Regiments Quartiermeester
 A. de Vishumb gelast, de aankondinge te doen.
 Dit was van geen andere uitwerkinge dan dat
 den

den Collonel een affchrift aannam. Want nooit heeft hy op eenige van dese punten willen antwoorden, nog de aanbieding van onpartydige Regters over dese faaken aannemen. De Magistraat fchepte uit dese verweigeringe veel voordeel, en verklaarden by gedrukte fchriften, den Collonel te zyn een cerfchender een openbare leugenaar, en wat dies meer is. Den Collonel eenige maanden later fyn rantfoen betaalt en Zwolle verlaten hebbende, nam dit opspraakelyk voorval tuffchen den Raad en dien Heer een einde (i).

Eerlang na Stads overgave wierdt den R. C. IV. Godsdienst openbaar geoeffend. In S. Michaëis Kerke wierdt op den 16. Junius door den Vader N. Rolin, een van het gevolg der Biffchoppen de eerfte predikdienst gedaan, en de tweede door Arnoldus Wayer, een Zwollenaar. Tot Paftoor wierdt aangefield Bernardus van Somer. In de Bethlemsche Kerke deet den eerften Predikdienst op den 12. Augustus den Vader Theodorus de Ridder. De Vaders Jefuiten was de bedieninge deser Kerke opgelegd, gelyk mede de onderwyfinge der Roomsche jongheid. Ten welken einde Franciscus van Hoorn en Joan Baptift de Hond, na Zwolle gefonden wierden. S. Geertruid Kerk viel aan de Capucinen te beurte. De Gereformeerden wierdt de Lieve Vrouwen of Cruis Kerk en de Broeren Kerk tot oeffeninge van hun Godsdienst toegeftaan (k).

De gewone verkiefings tyd der Gefworene Ge-Verkie-

(i) De Schryver van het ontroerd Nederland blaaf. 233, 234 en 235.

(k) Ziet aantekeningzen van die tyden.

1673. Gemeente naderende, nam de Regeringe in
 finge van overweginge of men hier toe overtreden moest
 R. C. Ge- of niet. Dan de voorfigtigheid deed besluiten
 meents- hier mede te wagten (l). Dog in het volgen-
 lieden. de jaar Raad en Meente vergadert zynde, wier-
 den de volgende Rooms Catholiquen op byson-
 dere last van hogerhand (m) tot Gemeentslie-
 den verkoren Jellis Vermeer, Otto Borgel,
 Evert Veltcamp, Willem Lunenberch, Gerrit
 van Rees.

V. Een der voorwaarden van Stads overgaaf
 Agt R. C. was, dat de Regeringe half R. C. en half Ge-
 in den reformeerd zoude zyn (n). Men wagte hier
 Raad ge- mede tot de verkiefings-dag, wanneer de vol-
 koren. gende R. C. verkoren wierden, de vier eerste
 tot Schepenen en anderen tot Raden

Lucas Bruins, Arend Mol,
 Hermen Frans Kockman, Reynier Knoppert,
 Emanuël van Twenhuisen, Werner Hoefslag,
 Arnold Thomas de Swierfen, Gerhard Weyer.
 Het is aanmerkelyk dat binnen een jaar tyds
 de volgende seven Gereformeerde Burgermee-
 sters gestorven waren,
 G. van Dedem, C. Nieland,
 W. Crans, A. van Hemert,
 H. Schimmelpennink, G. Voet,
 Gerhard Brouwer.

Groot
 sterfval
 onder de
 Gerefor-
 meerde
 Regent-
 ten.

Om een agtste R. C. Regent te verkiefen, over-
 reedde men P. van Putten, dat hy syn plaats
 verliet, gelyk hy ook deedt (o).

(l) Resolutie van Raad en Meente van den 13. De-
 cember.

(m) Dus lese ik in een tydgenotige aantekeninge.

(n) Resolutie van Raad en Meente van den 4. Fe-
 bruaris.

(o) Uit tydgenotige aantekeningen.

Ondertuffchen was Prins Willem van Orange, 1673.
 ter ooren gekomen, het fy door verfpieders VI.
 of andersints, dat niet alleen veel ingefetenen Prins
 maar ook veel Regenten der drie Hoofdste- Willem
 den, kort voor de overgave in grote verwar- verklaart
 ringe, verfelt met veel schrik en onvoorsigtig- verbeurt
 heid de meeste, beste en kostelykste goederen, de goederen
 en gerede penningen, nevens vrouwen en kin- ren der
 deren te scheep na Holland hadden laten vervoer- Zwolle-
 ren. Syn Hoogheid, alle die gene welke daar naars
 aan schuldig waren, voor verraders en verko- voor
 pers deser Steden houdende, gelaste den Pro- Stads
 cureur Generaal syn klagte werkftellig te ma- overgave
 ken, ten einde dat dese goederen en penningen na Hol-
 aan de hoge Overigheid verbeurt en vervallen land ge-
 verklaart wierden (p). fonden.

De beramingen van den Raad over Stads la- VII.
 sten en de inkwartieringe te voren gemaakt (q), Nadere
 moesten van tyd tot tyd verandert worden, na beramin-
 mate dat de Biffchoppelyke Raden nieuwe cy- ge over
 schen deden. Niet alleen wilden fy nu dat de Stads la-
 Stad haar maandelyke contributie gaf, maar d'inkwar-
 ook dat de befettinge voortaan de volle kost tieringe.
 door de Burgerye gegeven wierdt, van welke
 laatste reets door d'Officieren des Guarnifoens
 aanfage de inwoonders gedaan was. Dit laat-
 ste verfoek vond de Regeringe fo hard en lastig
 dat se eenpariglyk besloot, so lang des Ceur-
 vorfts Raden hier op aandrongen, in geen con-
 tributie te zullen bewilligen. Ook was de in-
 kwartieringe op geene gelyke voet onder de
 burgerye verdeelt. Weshalven de Raad om het
 een

(p) Schryver van den Franssen en Munsterfen oorlog
 bladsf. 235, 236, 237.

(q) Derde Deel bladsf. 74.

1673. een en ander te verhelpen een commissie be-
noemde. Dan of de Gecommitteerden slaag-
den of niet in het eerste point blykt niet, althans
het is seker, dat de gewone contributien maan-
delyks toegestemd wierden (q).

En om
alle ver-
raad der
burgers
voor te
komen.

Tot Stads sekerheid maakte den Raad eenige
tyd vroeger een nieuwe beraminge. De Her-
bergiers wierden gelaft alle avonden na het slui-
ten der Poorten, de naamen van die gene, wel-
ke sy logeerden, aan de Hoofdwagt bekend te
maken. De ingesetenen beval men dit selfs op
levens straf. By alarm des nagts moest een ie-
der onder sware straffe een Ligt, Lantaarne, of
pekkranen ten venster uitsteken. En die welke
sig sulks verrigt hebbende op straat begaf ver-
beurde syn leven. Eindelyk mogt geen ingese-
ten van de besettelingen het minste kopen (r).

VIII.

1674.

De Mun-
sterschen
arresteren
de Secre-
taris Vrie-
se.

Ondertusschen klaagde Stads Regeringe ge-
duurig over de onmogelykheid van niet alleen
een sware contributie te kunnen opbrengen,
maar ook dat de burgerye buiten staat was het
krygsvolk de kost te geven. Hier over wier-
den schriftelyke vertogen gedaan: een van welk
so kwalyk opgenomen wierdt, dat de Munster-
sche Commissarien den Secretaris Vriese; den
opsteller daar van, gevangen namen.

Hy word
na gestel-
de Borg-
tocht ont-
slagen.

Den Raad was overtuigd van des Secretaris
onschuld, nademaal het opgestelde ver-
toog tot twemalen in de Vergaderinge
voorgelesen en goedgekeurt was. Weshalven sy by de Com-
missarissen Eckhard en Broekhuis so lang aan-
hielden, dat hy op vrye voeten gesteld wierdt,
on-

(q) Resolutie van Raad en Meente van en na den
5. Mey.

(r) Publicatie van den 7. Januarius.

onder voorwaarden dat hy borgtogt stelde van 1674.
niet te zullen ontwyken, voor 't welk de Ma-
gistraat ook instond (s).

Dus wierdt men wel genoodsaakt de gevor- IX:
derde contributie in te willigen. Dog de rede- Men wils
nen by 't verhoogfschrift aangehaalt, hadden so ligt de ge-
veel indruk op de Commissariën gemaakt, dat vorderde
fy hoop gaven dat die last voor een derde ge- contribue-
deelt soude vermindert worden, ten welken tie in.

En in der daad de Stad zoude buiten staat X:
geweest zyn, behalven de gewone penningen Aanmer-
op te brengen, nog hondert vyftig last rogge, kingen
nevens zes maanden proviand voor de gehele over de
Burgerye te kopen. Want sedert het jaar 1672. onmoge-
was de Stad genoodsaakt geweest, aanmerkely- lykheid
ke summen gelds tot herstellinge der Vesting waar in
werken, en den inkoop van oorlogs behoefstig de Stad
heden op te nemen. Hier by kwam, dat ge- sig be-
duurende een merkelyke tyd, de koophandel vond om
verviel, de neringe en hanteringe ophiel, de de Bis-
accysen, tollen, weggelden, 's Lands en ande- schop-
re pagten verminderden. En wat had de Stad pelyke
niet al, na d'overgaaf, praesenten, en geschen- Commiss-
ken aan Hogere en lagere Officiers moeten doen. sariën te
Boven en behalven dat, veel Burgers arm ge- voldoen.

IV. DEEL.

F

de

(s) Resolutie van Raad en Meente van den 18. Ja-
nuarius.

(t) *Ibid.* van den 13. Februarij.

1674. de penningen te negotieren, na dat van het Stads silverwerk geld geslagen was (v).

De vrede tus-
schen de
Republiq
en de Bis-
schop-
pen.

Van dag tot dag wierden dese lasten ondra-
gelyker: en de Stad hoe langer hoe meerder
uitgeput. Veel Ingesetenen verdroot den oor-
log en haakten na vrede; waar toe sig sedert
het begin deses jaars een flauwe hoop had op-
gedaan. Eindelyk bekwam dit heilsaam werk
sijn voller beslag op den 22. April. Wanneer
door bemiddeling van den Keyser, de vrede
tusschen de Republiq en den Bisschop van Mun-
ster getroffen wierdt. Onder voorwaarde dat
de Bisschop alle veroverde Steden en plaatsen
zoude moeten ontruimen, en het Cleeffche
Tractaat op den 18. April 1666. gesloten, in
alle syne delen met het nieuwe niet strydende
agtervolgt worden moest (w). Op diergely-
ke bedingen trof de Republiq de vrede met
den Ceurvorst van Cenlen (x).

XI.
Valsche
gerugten
waarom
de vyand
in de Stad
bleef.

De vrede hier bekend gemaakt zynde, haak-
te de Burgerye so seer van hun lastige gasten de
besettingen ontslagen te worden, dat vele te
voorbarig zynde, verspreiden, de uittogt ver-
traagt te worden, ter oorfake dat de Stad hun
schuld aan den Bisschop van Munster niet betaal-
de. De Magistraat om de valscheheid van dit
gerugte te doen sien, liet door Gecommitteer-
den uit Raad en Meente bekend maken aan den
Commissaris Broekhuysen, dat de penningen tot
afbetalinge van gemelde schuld, reets sedert
eeni-

(v) Vertogen van den Raad in de Resolutien van Raad
en Meente van den 18. Januarius.

(w) Silvius vervolg op Aitsma, tweede stuk blad. 44.

(x) Sic deselfde, blad. 54.

eenige dagen gereed gelegen hadden en nog lagen. Vermanende hem dat indien de uittocht der besetting voortaan langer vertraagd wierdt, men sig over het daar by te lydene nadeel zoude beklagen, ter plaatse daar het behoorde (y).

Eindelyk verlieten de Ceulsche krygsknegten de Stad, persende de burgerye omtrent tien duisend guldens af (z). Op den 20. Mey wierd de Stad van de Munstersche besettinge mede verlost, 't welk tamelyk en in goede order geschiede. Evenswel namen sy, volgens sommige tegens alle regt, ostagijs mede (a), voor een prætenzie van agterstallige contributien of schulden, ter summa van ses en twintig duisend een hondert en elf Ryksdaalders. De Heren Rhyn, Brakel, Wyer, Stegeren, Lou, en Tobias, als Stads Ostagijs wierden vervoert na Maastrigt (b), door Lodewyk de XIV. in het begin deser oorlog verovert (c), en saten aldaar cenige tyd in hegtenisse. Door hulp, de goede diensten, en de borgstellinge van sekere Maastrigtenaar Helderier genaamt, raakten sy op vrye voeten, en wierden tot Zwolle te rug gekomen zynde, voor hun gedane moeite en langduurig sitten, door de Regeringe seer bedankt (d). De Stad, om dese schuld af te betalen, vond sig verpligt de penningen by de ingefetenen te negotieren, en de ryke onwilligen

1674.

Den
vyand
vertrek-
kende
neemt
ostagijs
voor de
agterstal-
lige con-
tributien
mede.

F 2

het

- (y) *Resolutie des Raads van den 12. Mey.*
 (z) *Silvius tweede stuk blads. 49.*
 (a) *Deselfde tweede stuk blads. 56.*
 (b) *Resolutie des Raads van den 24. Augustus oude styl.*
 (c) *Le Pere d'Avrigni clemoires pour servir a l'Histoire, tom 3. pag. 261.*
 (d) *Resolutie des Raads van den 24. Augustus.*

1674.

XII.
Gedrag
door de
vyande-
lyke be-
settinge
gehou-
den.

het Burgerschap te ontnemen (e). Van de Heer Hendrik Batz, Ceur Triersche Hofraad nam se vyf duisend, en van een andere vreemde tien duisend guldens, op (f).

Hoe seer men verblyd moet zyn, na het vertrek der vyanden, kan een ieder ligtelyk na gaan. Want men hier veelyds een sware besettinge had gehad. In den beginne trok hiet binnen Natalis de Bouton, Marquis de Chamilly, broeder van den Marschal, met vier en twintig Compagnien Bourgondischen, in dienst van de Ceurvorst van Ceulen. Sommige houden dat dit tegens de sesde voorwaarde des verdrags streed (g). Dog of dese Bourgondiers den Ceurvorst van Ceulen dienende, voor Franschen of Duitschers te houden waren, laten wy den Leser oordelen. Van den Bisschop van Munster wierden eenige Compagnien van 't Regiment Ruiterye van den Graaf Plawen, nevens agtien Compagnien Blaauwrokken, van Prins Willem van Furstenberg alhier in besettinge gelegd. Na dat de Stad Steenwyk door de Munsterschen verlaten was, trok binnen Zwolle de gehele besettinge; bestaande in het Regiment van Essche, twaalf Compagnien van de Prins van Furstenberg, het Regiment van de Baron van Wedel, en Hautein. Van wegens den Ceurvorst van Ceulen voerde den Brigardier Furlauben een Switser het bevel: Uit name van den Bisschop van Munster de Baron van Wedel. Het getal der krygsknegten was op sommige tyden so groot, dat, volgens het
schry-

(e) *Ibid.* van den 26. September en 15. October.

(f) *Resolutie des Raads van den 2. December.*

(g) *Silvius tweede stuk, blads. 56.*

schryven van een tydgenotige Schryver, 'er agt in een ieder huis gekwartiert wierden. Iets dat ongelooftlyk was, indien niet vele huizen leeg gestaan hadden, en evenswel nog onwaarschynelyk is, al was het schoon dat 'er maar duisend huizen bewoond geweest waren. Hoe het ook zy, de grote menigte des krygsvolks veroorzaakte niet alleen veel kosten aan de Burgerye, en een grote duurte der levensmiddelen, maar ook veel ongeregeldheden, so door het slaan en vegten met de Burgerye als door de knevelaryen en asperfingen van het Krygsvolk. Sels raakten de Bourgondischen, Ceulschen en Munsterschen het onder sig oneens. In April van 't jaar 1673. wierd d'oneenigheid so groot, dat se hand gemeen raakten, en 'er seftien of seventien sneuvelden. In Mey viel een nieuwe gevegt voor, waar in twe of drie hun leven verloren. Dog door tusschen komen der Opperhoofden, wierd het bloedstorten verhindert. Men kan niet ontkennen dat de Bevelhebbers der besettinge hun beste deden om het volk in room te houden, en de baldadigheden te beletten (b). Veel voorbeelden heeft men hier van kunnen sien in dit Hoofdstuk, behalven de andere beramingen en Reglementen welke 'er gemaakt zyn, op het verfoek der Stads Magistraat door de bevelhebbers, gelyk uit andere Schriften geblykt. Evenswel oordelen sommige Schryvers, dat de Bevelhebbers niet ernstiglyk en opregtelyk te werk gingen.

Wat hier ook van zy, het is seker, dat men reden had, na het vertrek van dese gasten, ver-
 F 3

XIII.

Biddag

blyd wegens

(b) silvius vervolg 2de stuk blaas. 56. en volgendon.

1674. blyd te zyn. Ook lieten de algemene Staten
 het ver- over het onverwagt ontruimen der Landfchap-
 trek der pen, Gelderland en Overyffel, een algemene
 vyand. Vast- Dank- en Bededag uitschryven, om den
 Hemel voor de genotene gunften te danken.
 Op den 24. Mey (i), wierdt d'ingefetenen tot
 Zwolle hier van, by Kerkenfpraken, kennis
 gegeven, en hen wel uitdrukkelyk verboden,
 nog neringe nog handteringe op die dag te oef-
 fenen (k).

Verande- Eerlang na de verlatinge, kwamen de Heren
 ringe in Wevelinkhoven, en Wierts, Gecommitteer-
 de Rege- den van fyn Hoogheid, tot Zwolle. Na dat fy
 ringswy d'oude Regeringe van hun eed ontfagen had-
 fe alhier. den, ftelden fy by voorraad een Magiftraat aan;
 beftaande uit de Hoog-fchout Krul, en de re-
 gerende Hoplieden Menfink, Keyfer, Buys,
 Hake, Bernard Vriefen, Wolffen, Wicher-
 link, en Thiman Vriefen (l). Dese Regenten
 die defelfde magt hadden als de Magiftraat van
 ouds befeeten had, noemden fig in openbare
 acten, „ Wy Hooch Scholtus en Hoplieden,
 „ by fyn Hoogheid den Heere Prince van
 „ Orange geeligerde Regenten der Stad Zwol-
 „ le “ (m).

XIV. Die Heren liep aanftonds in 't oog, dat men
 De Nieu- in de Stad gewoon was de nieuwe Gregoriaan-
 we Styl fe Styl, in plaats van de oude, te volgen.
 onder- „ Om goede confideratien “ gelyk fy fig uit-
 tuffchen drukten, befloten fy, en lieten het openbaar
 aange- be-

(i) Oude Styl, welke wy nu wederom volgen.

(k) Publicatie van den 24. Mey.

(l) Silvius vervolg tweede Stuk blaaf. 62.

(m) Resolutie van den Raad van den 20. December

bekend maken, dat men voortaan den ouden 1674.
 styl, gelyk voor den oorlog, zouden gebrui-
 ken (n). nomen
word

Hoe sterk te voren verboden was 't op tim-
 meren der huifen op de Voorsteden, meenden verwor-
pen.
 de Burgers nu na het vertrek der vyanden, hier Verbod
tegens de
optim-
meringe
der hui-
fen op de
Voorste-
den.
 aan niet langer gebonden te zyn. Dan dit was
 geensints het oogmerk der Regenten, welke
 onder bedreiging van een arbitraire straffe, aan
 een ieder het gemelde opbouwen, interdiccer-
 den (o).

Ondertusschen was syn Hoogheid by een Re-
 solutie van den 20. April van het vorige jaar XV.
1675.
 door de Heren Staten Generaal gemagtigd, om Komit
van syn
Hoog-
heid tot
Zwolle.
 de Regeringe in Gelderland, Utrecht, en Over-
 yssel te herstellen. Door wigtiger besigheden
 was den Prins belet geweest dese noodzakelyke
 last uit te voeren. Eindelyk na dat hy alles in
 Gelderland op den ouden voet herstelt had,
 kwam Hoogst deselve in de maand Februarius
 tot Zwolle, alwaar den Prins segenpralende in-
 gehaald wierdt (p).

Op den 19. Februarius wierdt syn Hoogheid, De Re-
gerings-
wyse op
de oude
voet her-
stelt.
 door twaalf Gecommitteerden van Ridderfchap
 en Steden, nevens den Griffier, ter Vergade-
 ringe versogt. Prins Willem aldaar op een
 groene fluwelen armstoel plaats genomen heb-
 bende, gaf de Staten te kennen, dat hy uit
 kragt van de Resolutie der Staten Generaal be-
 voegt was, om de Regeringswyse op de oude
 voet te herstellen. Dat hy de tegenswoordige

F 4

bye

(n) Publicatie van den 24. Mey.

(o) Ibid. van den 5. Julius.

(p) Resolutie van Ridd. en Sted. van den 19. Februa-
 rius, en Chronyk van Zwolle.

1675. byeenkomst uitgeschreven had, om dit heilzaam oogmerk te bereiken. Eindelyk dat hy ten dien einde een Reglement van 's Lands Regerings wyse had doen opstellen; van 't welke hy had goedgevonden de Leden voor af openinge te geven. Na dat dit Reglement voorgelesen en syn Hoogheid uit de Vergaderinge vertrokken was, wierdt het door de Staten ondersogt, en met de grootste loftruigingen verheft en goedgekeurt (q). Dit Reglement is in het selfde jaar gedrukt, en in 't jaar 1748. herdrukt. Syn Hoogheid veranderde ook Stads Regering ter selfder tyd, en stelde een nieuwe Magistraat en Gemeente op de oude voet aan (r).

XVI. Syn Hoogheid, dus gelukkiglyk in het eene Lid van syn Commissie geslaagt hebbende, liet des agtermiddags door den Raad Pensionaris van Holland Gaspar Fagel, de Staten voorstaan, om alle de voorwaarden, in de Resolutie van Haar Hoog Mogende van den 20. April 1674. vervat, en op welke Overysfel weder in de Unie. Unie gelyft zoude worden, aan te nemen. De Ridderchap maakte daar omtrent geheel geen swarigheid. En keurden alle de voorwaarden goed. In vertrouwen dat die van Holland niet onwillig zouden zyn, om over sekere duisterheden, in gemelde Resolutie opgesloten, in minnelyke onderhandelinge te treden. De Gemmitteerden der drie Steden hier van eerst verslag hebbende moeten doen, aan de Regeringen, wierden mede gelast dese voorwaarden,

(q) Resolutie van Ridderchap en Steden van den 19. Februarij.

(r) Aanteekeningen van die tyd.

den, door haar overeenstemminge te bekrachtigen (s); gelyk Hasselt en Steenwyk mede deden (t). De Regeringe van Zwolle, „ om al- „ le bevreesde swarigheden voor te komen „ „ gelyk men in Stads Resolutien leest, had 'er wel in bewilligt, dan scheen 'er voorts berouw van te hebben. Want by hun acte van aanneminge, welke sy aan de Heren Gedeputeerden overleverden, voegden sy 'er by, „ dat sy hun „ „ Edele Mogende versogten, hun toestemminge niet eerder uit handen te geven, dan na „ „ dat vooraf werk gedaan hadden by haar Hoog „ „ Mogende en Syn Hoogheid, dat eenige punten versagt wierden “. Dog de Heren Gedeputeerden nog toen nog op den 5. Maart, dese acte, wegens het by gevoegde beding, hebbende willen aannemen, wierdt de Regeringe eindelyk genoodsaakt om erger voor te komen, het voorbeeld van de andere Leden te volgen. Dan men besloot dat alle de beramingen hier van gemaakt, „ in 't Boek van Resolutien van Raad en Meente zouden worden „ „ aangetekend “: *am ten allen tyde tot decharge van de tegenwoordige Regeringe, by de posteriteit te mogen strekken* (v).

Dese voorwaarden aan Stads Regeringe so Voo-
hatelyk voor een gedeelte, waren de volgende. waarden
Eerstelyk, dat 't Landschap Overyssel weder in hier van.
de Unie zoude aangenomen worden, in die rang
en met die geregtigheden, als het te voren be-
seten

F 5

(s) Resolutie van Ridderchap en Steden van den 19. Februarius.

(t) Ibid. van den 21. Februarius.

(v) Resolutie van Raad en Meente van den 4. Maars en volgende.

1675. seten had. Ten anderen, dat het Utrechtsche verbond op nieuw zoude beſworen worden. Ten derden, dat Overyſſel zoude aſſchaffen en geen hogere beſtaſtingen eifchen van Hollandſche goederen, waren, gewaſſen, bieren &c., het zy inkomende, of uitgaande; dan men in Holland van de Overyſſelſche goederen nam, onder wat voorwendfel, benaminge of voorgewend regt het ook zyn mogte. Ten vierden, dat Overyſſel de Souverainiteit van het gehele Land weder zoude verkrygen; uitgenomen van die plaatſen, op welke Holland eenige ſterktens mogten hebben aangeleid. Ten vyfden, dat het de Landſchappen Frieſland en Groningen vry zoude ſtaan, op hun koſten een ſterkte, omtrent het Rouveen, aan te leggen, mids dat de Souverainiteit van het Land, waar op die Veſtinge gebouwd wierdt, gelyk mede van de Ommerſchans, ſo dra die heroverd was, aan Holland, Frieſland en Groningen, met de luſten en laſten zoude overgaan, ſonder dat die van Overyſſel, binnen de hondert roeden van de buitenſte veſting werken mogten laten bouwen, poten, of planten. Ten zesden, dat Overyſſel, de Hollandſche ingeſetene, vry en ſonder verſtoringe, op de Zuider Zee zouden laten viſſchen. Ten ſevenden, dat die van Overyſſel, de gemelde drie Provinciën nooit mogten dwarsbomen, in de beramſingen, welke ſy mogten maken, over de verdiepinge van de Neder Rhyn en Yſſel, midsgaders het onder water ſetten van de Veenen, aan of omtrent deſe Provincie gelegen, ten einde deſe Rivieren of moeraſſen, voor den vyand ongenaakbaar te maken. Ten agtſten, dat de ſeven Ver-
eenigde

eenigde Provinciën een naauwkeurige staat van haar Finantien, na het eindigen van den oorlog zouden op maken, om na zes maanden tyd te beramen, hoe veel ten hondert ieder Landschap tot steun der Unie op brengen moest. En in val, men het niet eens konde worden, dat men Syn Hoogheid zoude verfoeken, dese begrotinge te doen binnen deselfde tyd. Eindelijk, dat de Provinciën de pagters op de grensen wederlyds moesten begunstigen om alle bedrog voor te komen (w).

Voor en al eer alle de Leden, tot het omhelsen van dese voorwaarden, overgehaald waren, besloten de Staten, „ aan Syn Hoogheid „ en wettelyke Descendenten, en verdere nakomelingen, in wettige Huwelyke geoprocreert, en welke zouden zyn van de ware „ Gereformeerde Christelyke Religie, by het „ Sinode Nationaal van Dordrecht vast gesteld, „ te defereren, het Stadhouder-Capitain- en „ Admiraalschap Generaal, over dese Provincie van Overysfel, met alle de digniteiten, „ hoogheden, eeren, en præminentien, daar „ toe eenigstints specterende “. Voorts vond men goed 's Lands Gecommitteerde te gelatten de overige Provinciën over te halen, en om mede syn Hoogheid in die waardigheid te erkennen. Van dese aanstellinge wierd den Prins door de Statens Gecommitteerden kennisse gegeven, op den 21. Februarius 's morgens: met verfoek om ter Vergaderinge te willen erschynen; alwaar syn Hoogheid de acte van aanstellinge voorgelesen zynde, in handen van den Hee-

1675.

XVII.

Syn
Hoog-
heid
word
Stadhou-
der van
Overys-
fel.

(w) Resolutie van Ridderschap en Steden van den
19. Februarius.

1675. Heere Adolf Hendrik van Raesfeld, Drosste van Twente, en toen President ter Vergaderinge, den eed afleide houdende, „ om de Provincie „ van Overyssel Ridderfchap en Steden, mids- „ gaders de onderdanen en ingefetenen, in de „ Hooggemelde Provincie van Overyssel, by „ haare Souverainiteit, Vryheid, Regten, en „ Privilegien, te maintaineren, ende confer- „ veren, als mede alles te doen, wat een „ goed en getrouw Erftadhouder, van Hoog- „ gemelde Provintie fchuldig is te doen “ (x). Op den 23. April liet men een goude dofe maken, om daar in de acte van aanftellinge aan fyn Hoogheid over te leveren; gelyk kort daar na door de Gecommitteerden ter Generaliteit, nevens den Griffier Breda gefchied is (y).

Een
Gouver-
neur tot
Zwolle
aange-
fteld.

Den oorlog nog aanhoudende, nam Syn Hoogheid alle voorforge, om de Stad tegens des vyands lagen in ftaat te ftellen, en met een bchoorlyke befettinge te voorfien. Dit baarde by de Regeringe weder grote vrefe voor inkwartieringe. Niet tegenftaande men het volle fervys-geld gaf. Dan de Gemeente nam tegens de inkwartieringe fo een kragtig besluit, dat daar door, na alle waarfchynlykheid, de Burgerye van die laft ontflagen bleef (z). Syn Hoogheid gaf ook aan de Staten in October kennis, dat hy tot Gouverneur van Zwolle aangefteft had, den Collonel la Verne, en verfoegt dat men defelfde zoude erkennen, gelyk in

(x) Resolutie van Ridderfchap en Steden van den 21. Februarij.

(y) Ibid. van den 23 en 24. April.

(z) Resolutie van Raad en Meente van den 31. October.

in de Steden van Gelderland de Gouverneurs 1675.
 respecteerde (a). De Gecommitteerden van
 Zwolle namen dese Missive over, om aan hun
 Heren daar van verslag te doen. Dan wat 'er
 op besloten, of den uitslag van is geweest, is
 my tot nog toe niet voorgekomen.

Nu waren eindelyk alle saken weder op de XVIII.
 oude voet hersteld, na dat alles, sedert het jaar Nieuw
 1672, in een grote verwarring geweeft was. verbond
 De Steden ook na dit felle uitgestane onweer, tusschen
 weder aassien schieppende, sloten volgens ge- de drie
 woonte een nieuw verbond, by 't welke sy alle Hoofd-
 vorigen bekragtigden, en sig beloofden onder- steden.
 ling tegens een ieder, met alle kragt by te
 staan, en sig in haar oude voorregten te helpen
 beschermen; gelyk met meerderen de eigene
 woorden van desen brief, reets op den 3. Au-
 gustus gedagtekend, uitwysen.

Wy Burgermeesters, Schepenen ende Raden
 der Steden Deventer, Campen en Zwol-
 le, considerende de grote nuttigheid, die so
 wel de Provintie van Overijssel in 't generaal, als
 onse Steden in het particulier hebben genoten uit
 de eenigheid van de drie Steden, hebben by dese
 gelegenheid van tyden, dat ons God Almachtig,
 door syn onverdiende en onuitsprekelyke genade
 heeft beliest te herstellen in onse Staat en Vry-
 heid, nodig gevonden te vernieuwen, gelyk wy
 by desen onsen openen brieve vernieuwen alle en
 ieder van sodane oude verbonden als voor desen
 by de gesamentlyke drie Steden in 't generaal, of
 eenige van diezelve in 't particulier syn opgerigt
 geweest, in aller gestalte als of dieselve alhier alle
 en een ieder van woorde tot woorde waren geïn-
 sererd:

(a) Resolutie van Ridderchap en Steden van den
 6. October.

1675. sereerd: Ende dienvolgens d'Een d'andere te lo-
ven en te sekeren, gelyk wy d'Een d'andere
loven en sekeren in kragt deses, goede Vrien-
den en Bondgenoten te wesen en te blyven ten
eeuwigen dage, en in alle voorvallende saken
malkanderen niet te verlaten, dan alle tyd by een
te blyven, ende d'Een d'andere in alle lasten
en noden, woe en waar die komen mogten,
met alle kragt en vermogen by te staan, ende te
beschermen, ende niemand d'Een den andere
in eenige van synen olden privilegien, gerechtig-
heden ende gewoonten te verkorten, dan hen
dieselve sonder eenige verhinderinge te laten be-
houden ende genieten onbespiert, ende malkan-
deren daar in te styven, te sterken, en te hel-
pen beschermen met alle magt sonder argh ofte
list in waarheits Oirconde syn hier van drie al-
eens luidende Instrumenten gemaakt, en met het
aanhangen van onse Zegelen ende subscriptie on-
ser respectieve Secretarissen bekrachtigt, waar van
ieder Stad. Een na sig heeft genomen. Gegeven
binnen Deventer in het Jaar onses Heeren sestyn
hondert vyf en seventich den 3. Augustus.

I N H O U D.

I. De Regeringe besluit, geen inkwartieringe te zullen dulden. Verschil tusschen de Raad en Meente over het verkiesen van een Burgermeester. II. Komst van Syn Hoogheid alhier. III. De geschillen tusschen de Steden worden weder levendig. Brief der Steden aan de Prins, over de cobieren en de jacht. IV. Vervolg hier van. Convoenant over het munten met haar Hoog Mog. V. De somme die appellabil is te Steenwyk, bepaalt. Ook de kosten. IV. Vertogen aan Holland over 't visschen op 't swarte Water. De Raad werkt om 't verschil over de jacht weg te nemen. VII. De Steden eischen drie hondert guldens van de Ridder-schap over de Geestelyke goederen. VIII. Vervolg van het dispuut over 't visschen. IX. Grote oneenigheid tusschen Ridder-schap en Steden. Pointen van verschil. X. De Prins seld Gecommitteerden aan om deselve te beslissen. Der Steden besluit. XII. Erschynen niet op de gestelde dag. Besluit van de Gecommitteerden. XIII. Protest der Steden tegens de decisie. En geven 'er Syn Hoogheid kennisse van.

Den kryg tusschen de Oorlogende Mogend- I.
heden nog steeds aanhoudende, moest 1675.
de Stad met veel krygsvolk beswaart worden. De Rege-
Te-

1675. Tegen dese noodzakelyke last had ze niets: Maar ringe be-
sluit, geen
inkwar-
tierrege
te sullen
dulden. se vreesde en merkte, dat de Bevelhebbers lie-
ver de Burgerye met inkwartierrege wilde be-
swaren, dan het volle servies geld, 't welke
men des tyds gaf, te trekken. De Magistraat
oordeelde, de Officieren door minnelykheid van
besluit te doen veranderen. Dan de Gemeente
besloot rond uit, dat, hoe het ook liep, de
Burgerye van inkwartierrege vry zoude zyn, en
protesteerde tegens alle kwade gevolgen, die 'er
door veroorzaakt zoude kunnen worden (a).

1776. Syn Hoogheid Prins Willem, verkoor in het
Verfchil
tusschen
Raad en
Meente
over het
verkiefen
van een
Burger-
meester. naalte jaar, de Heer Harmen Queysen tot Bur-
germeester. De gemelde Heer sig daar van ge-
excuseert hebbende, besloot de Gesworene Ge-
meente tot het doen van een keuse in syn plaats
ongehouden te zyn. Dan de Raad, van andere
gedagten zynde liet de ses Keurnoten, by een
boete van vyf en twintig goudguldens, aanseg-
gen, des morgens van den 3. Februarius, tot
een nieuwe verkiefsinge te treden. Dreigende
in val van nalatigheid, de namen der uitblyven-
de Ceurnoten aan Syn Hoogheid over te brie-
ven (b). Dese ernstige waarschuwinge was van
die uitwerkinge, dat de verkiefsinge geschie-
de (c).

II. Dese en veel grotere oneenigheden waren se-
kerlyk d'oorzaak, dat de Stadhouder bewogen
Komit van Syn
Hoog-
heid al-
hier. wierdt, om voortaan de Staten Vergaderinge in
persoon by te wonen (d). Op den 13. Februa-
rius

(a) Resolutie van Raad en Meente van den 31. Octo-
ber.

(b) Resolutie van den Raad van den 2. Februarius.

(c) Uit de Naamlyst der Burgermeesters.

(d) Blykt uit de Resolutie van Ridderf. en Sted. van
1678. en 1679.

rius kwam syn Hoogheid alhier, en wierd door 1676.
de Gecommitteerden der Staten, met de ge-
wonlyke plegtigheden verwelkomt. Hoogst 1677.
desselfs verblyf was kort, vertrekkende voorts
met de Gecommitteerden van Haar Hoog Mo-
gende, na Groningen (e), alwaar geen min-
dere onlusten en beroerten waren.

De grote diensten welke de Stad en in het De Staten
bysonder Overysfel, sedert syn Hoogheids aan- maken 't
stellinge tot algemene Stadhouder, genoten had, Stadhou-
en hoopte te genieten, spoorde de Staten aan derschap
om hun dankbaarheid te betonen en op te dra- erfelyk.
gen, 's Lands Erffladhouderschap aan Prins
Willem de IIIde, „ en desselfs wettige manne-
„ lyke Descendenten, in wettigen Huwelyke
„ geprocreëerd; en zynde van de Gerefor-
„ meerde Religie, by het Synode Nationaal
„ van Dordrecht vastgesteld. “ Hier by offe-
reerden sy te gelyk aan syn Hoogheid op, de
Leenregtigheid, welke tot hier toe beseten had
in de Graaffchap Lingen, en over de Neder
Graaffchap Benthem, en schonken mede alle
de goederen in 't Benthemsche gelegen, son-
der onderscheid, of se tot de Domainen van
Salland en Twenthe, of tot de Rentampten van
Sipculo, Aalbergen en Winshem behoorden,
benevens „ het regt van Premier Stende in
„ de voorschr. Graaffchap; “ gelyk de woor-
den van de Resolutie luiden. Om de bekendma-
kinge van der Statens besluit te doen, en d'ac-
te aan syn Hoogheid aan te bieden, wierden
verscheiden Leden benoemt, die mede last
hadden syn Hoogheid over syn Huwelyk, met

IV. DEEL. G de

(e) Resolutie van Ridd. en Sted. van den 12. Februa-
rius. Silvius, op dit Jaar Maant Februarius.

1677. de Princesse van Jork, alle heil en segen toe te wenschen; en het deel 't welk de Staten daar in namen, te betuigen (f).

III. Wenschelyk ware het geweest, dat de Staten in alles so wel over een gestemd hadden. Dan daar was het wederom verre af. Want opentlyk wierd het regt van Oppermagt, 't welk de drie Hoofdsteden vermeenden te hebben, betwist; in seker boekjen *Consideratiën en redenen* &c. genaamt. En gelyker wyse dit geschil met de Ridderfchap, in syn oorsprong, gelyk alle beginselen, gering was, en omtrent den jare 1614. alleenlyk de besittinge der Cloosterlyke goederen ten doelwit had; so waren uit die wortel menigvuldige andere spruitfels gegroeit (g).

Brief der Steden aan den Prins over de Cohieren en Jagt. De Steden lieten niet alleen haar regten door den Schoolvoogd Brumanus verdedigen, by een gedrukte korte deductie, *Aanmerkingen op de Consideratiën en redenen* &c. genaamt (h). Maar stelden ook aan syn Hoogheid voor oogen, waar om se geensints met de Ridderfchap, over het maken der Cohieren, en het

1680. verschil over de Jagt, konden eenig worden (i). Den Stadhouder schoon te voren de Steden tot vereeniging vermaand hebbende (k), wierd niet afschrikt, om syn bemiddeling te gebruiken. De saken waren reeds so verre bevordert, dat de Prins op den 12 December aan de

(f) Resolutie van Ridderf. en Sted. van 5 November.

(g) Deseelve Resolutie van den 9 November.

(h) Vid. D. Dumbart Tom. 2. *Analectorum in praefatione.*

(i) Zie aantekeninge van dese tyd.

(k) Resolutie van Raad en Meente van den 11 April.

de Magiftraat kennis gaf, dat de verschillen, 1680.
 fo wel over het formeren der Cohieren, als
 de Jagt, binnen veertien dagen zouden wor-
 den beflift.

Dit onverwagt befluit, wierd aan de Gezwo- 1681.
 rene Gemeente mede gedeelt: dog mishaagde Vervolg
 haar geheellyk. Dusdanig zelfs dat se affloeg, hier van.
 nog by minnelyk verdrag, nog by wyfe van
 regten, 'er over uitspraak te zullen, of willen
 verwagten. De Magiftraat befpeurende, dat
 alles vrugtelooſ was, om de Gemeente van ge-
 dagten te doen veranderen, liet ſig ſulks wel
 gevallen (1).

Op het verfoek, door Haar Hoog Mogen- 1682.
 de, aan Ridderſchap en Steden gedaan, om Conve-
 in gevolge het voorbeeld van d'andere Provin- nant over
 tien, geduurende zes jaren lang, met het 't mun-
 munten van kleine Specien, tot een Schelling ten met
 incluis, ſtil te ſtaan, wierd befloten: dat de Haar
 Staten aangaande haar Provinciale munte daar Hoog-
 Mog.
 in genoeg en zouden nemen, mids dat eensdeels
 op geen der munten der Vereenigde Nederlan-
 den, de gemelde Specien zouden geſlagen
 worden. Anderdeels dat de munten der Over-
 yſſelſche Steden, ſo ten aanzien van de tyd,
 als van de te ſlane Specien, haar de ordres
 van de Generale Staten onderwierpen. De
 Steden bewilligden op defelve voorwaarden
 mede in den voorſlag, van haar Hoog Mogen-
 de, voor haar munten. Onder voorbehoud
 en ſonder verkorting van 't regt, 't welke
 haar

G 2

(1) *Reſolutie van Raad en Meente van den 11 April
 1680. en den 8 December 1681.*

1682. haar omtrent de bestieringe der muntfaken toekwam (*m*).

V. De summe die appella- bil is te Steenwyk, bepaalt. Ook de kosten.

De Stad Zwolle thans in het vredig besit zynde, van over de Vonnissen der Stad Steenwyk, by wyse van Appel hier gebragt, te Vonnissen, bepaalde thans de kosten die daar van zouden moeten betaald worden. Het registreren der Vonnissen, wierd op vyf gulden tien stuivers, of meerder na de meerderheid, van het blad getal gesteld: de boete, het bode loon, d'extracten na evenredigheid (*n*). Dan de hoeveelheid der summe waar over konde worden geappelleert, en te gering, en in het geheel niet duidelyk bepaalt zynde, versogt de

1683. Stad Steenwyk, in het volgende Jaar, aan dese Regeringe, dat ten minsten niet in saken onder de vyftig guldens mogte worden geappelleert.

1684. In dit verzoek der Stad Steenwyk, door den Raad en Meente toegestemd zynde (*o*), wierd het besluit daar van, aan die van Steenwyk, in het naaste jaar, toegesonden (*p*).

VI. Wy hebben te voren verhaalt, dat een der voorwaarden, waar op Overysfel in den jare 1675, weder in de Unie aangenomen wierd, was, dat die van Holland den vryen Vis vangst in de Zuider Zee zouden oeffenen (*q*). Dese vergunninge baarde weder nieuwe oneenigheden

(*m*) Resolutie van Ridderf. en Steden van den 2 October.

(*n*) Resolutie des Raads van den 18 Januarius.

(*o*) Resolutie van Raad en Meente van den 13 December.

(*p*) Resolutie van den Raad van den 5 September.

(*q*) bladf. 90.

den tuffchen de beyde Landfchappen. Over- 1684.
yffel klaagde dat de Hollanders wydere netten op 't
hadden, dan by twe verſcheidene Sententien, ſwarte
voor den Hove van Mechelen, in oude tyden, Water.
of in de zelftende eeuw bepaalt was: Behalven
dat ſe nog eenige andere exceffen, met die
gewyſdens ſtrydende, pleegden, zelfs in de
mond van 't ſwarte Water. 's Lands Gecom- 1685.
mitteerden ter Generaliteit wierden door de
Staten gelaſt, om aan de Heren van Holland,
die twe gewyſden nevens de bewyſen der Con-
traventien van hun Ingeſetenen, ter handen
te ſtellen (r). Dan met weinig vrugt ſo als
nader zal blyken.

Een der heftigſte verſchil punten tuffchen 1686.
Ridderschap en Steden thans hangende was, De Raad
dat van de Jagt der Burgers van de Steden. De werk om
Raad begerig, om het uit de weg te neemen, 't ver-
deelde aan de Geſworene Gemeente, op den ſchil o-
29 September, een beworp mede, om met ver de
de Heren van de Ridderſchap, 'er over in on- te nemen.
derhandelingte te treden. Dog de Geſworene
Gemeente floeg het geheellyk af, en verſtond,
„ Dat de Burgerye van het regt van de Jagt
„ moeft blyven Jouiffieren, als het ſelve tot
„ nog toe by haar is geexerceert “ (s).

Hoewel de drie Steden, by feker Conve- VII.
nant, over de Geestelyke goederen drie hon- De Ste-
dert guldens, ieder, van de Ridderſchap be- den ei-
dongen hadden, wilden die Heren daar aan ſchen drie
niet voldoen. Dit deed de Steden beſluiten de hondert
re- guldens

G 3

(r) *Reſolutie van Ridderſ. en Steden van den 11*
April.

(s) *Reſolutie van Raad en Meente van den 29 Sep-*
tember.

1686. *reden in geschrift te eischen, waar om die*
 van de *Heren vermeinden ongehouden tot dese beta-*
 Ridderf. *linge te zyn (i).* Dese verweigeringe viel
 voor de *dese Stad te harder, om dat se door het onge-*
 Geestely- *val, de S. Michiels Kerk en Toren in den jare*
 ke goede- *1682. overgekomen, 't welk wy elders zullen*
 ren. *verhalen, een capitaal van dertig duizent gul-*
dens, had moeten negotieren, met welkers
rent betalinge men seer verlegen was, en men
genoodsaakt was het halve Wagte geld 'er toe
te emplojeren (v).

1688. *Dat de vertogen van Overyssels Gecommit-*
 Vervolg *teerden ter Generaliteit, by de Staten van Hol-*
 van 't *land, geen de minste uitwerkinge hadden gehad,*
 verschil *bleek klaarlyk in het volgende jaar. Also de Sta-*
 over 't *ten, nieuwe klagten horende, hun Gecommit-*
 visschen. *teerden gelasten herstellinge te versoeken, ter*
plaatsse daar se vermeenden de meeste ingang te
zullen vinden. Immiddels was 'er al omme ver-
spreid, dat de vermaarde Heer Gysbert Cuiper,
Burgermeester van Deventer, en Gecommitteer-
de ter Generaliteit, in de Vergaderinge van Haar
Hoog Mogende voor eenige tyd, namens dese
Provintie zoude hebben verklaard, dat se van
de twe gewysdens tot Mechelen over de vis-
scherye aflag. En in der daad de Raad pen-
sionaris van Holland had sulks, aan Haar Ede-
le Groot Mogende gerapporteert, wien ten
gevolge sulks ook in diervoegen in de Regi-
sters was ingelast geworden. De Staten van
Overyssel den Burgermeester Cuiper over de
waar-

(*) Resolutie van Ridderchap en Steden van den 20 April.

(v) Resolutie van Raad en Meente van den 29 September.

waarheid van dit gerugte onderhouden, en de ongegrondheid bespeurd hebbende, gaven hier van aan Haar Edele Groot Mogende by Missive kennisse, en verklaarden dat sy nooit daar toe last hadden gegeven, en oordeelden sy, dat dit abuis, door misverstand tusschen den Raadpensionaris en Burgermeester Cuiper, veroorzaakt was. Ook versogten sy dat dit ingelafchte in de Notulen mogte worden gerojeert; ofte dat by onstentenis van dien hier op altoos opmerkinge zoude geslagen worden (w).

Het vuur van onenigheid, 't welke sedert eenige jaren nu en dan gevlamt, en dan weder als gesmeult hadde, begon in den jare 1689. veel selder dan ooit uit te bersten. De Ridderfchap had inmiddels so veel gehoor aan het Hof verworven, dat Koning William eindelijk overreed geworden was, om de ren Roseboom, N. van Halewyn en N. Kan te volmagtigen, om sig na de Provintie Overyssel te begeven, en na bevindinge van saken de hangende verschillen te beslissen (x).

Er waren thans geen twe of drie punten in verschil als te voren. Maar de Ridderfchap „beweerde nu „ Eerstelyk

1688.

IX.

1690.

Grote
oneenig-
heid tus-
schen
Ridder-
fchap en
Steden.

Pointen
van ver-
schil.

1. **D**at de Provinciale Ordonnantien op de Specien van consumtie door de Magistraaten der Steden sal moeten worden agtervolgt, sonder daar in verandering te kunnen brengen buiten consent van de Ridderfchap, ende dat

G 4

(w) Resolutie van Ridderfchap en Steden van den 2 en 3 April.

(x) Uit een Missive van dien datum.

1690. de gemelde Magiftraten geene befwaringe zullen mogen ftellen op fodane Specien, waar op door Ridderfchap en Steden d'Imposten worden getrokken.
2. Dat de verkleininge der kannen die buiten kenniffe van Ridderfchap en Steden is gefchied, fal moeten worden afgefchaft.
  3. Dat tegens de verpondinge, die ten platten Lande geheven word, in de Steden een æquivalent middel fal worden geintroduceert.
  4. Desgelyx tegens de contributie of dat die fal worden afgefchaft.
  5. Dat de Ingefeienen der Steden geen exemptie fullen hebben van den Impoff op de hoorn Beesten en befaaide Landen.
  6. Dat het vergeven van de Schout-Ampten over de Steden en Carfpels van dien fal worden toegekent aan Ridderfchap en Steden, ofte den Heere Stadhouder in der tyd.
  7. Dat het different over het Schout-ampt van het Carfpel Zwolle mede fal worden afgedaan.
  8. Als ook het different over de Jagt.

XI. De benoemde Scheids Mannen van des Konings besluit, aan de drie Steden, reeds in 't vorige jaar, en nu nader op den 17 Februarius kenniffe gegeven hebbende, met byvoëginge dat fy staat maakten, op den 27 Februarius, tot Zwolle te zullen zyn, liet den Raad tot Zwolle de Gefworene Gemeente deswegens buiten gewoon vergaderen. Men beftoot, gelyk reeds te voren gefchied was, de drie
ge-

gemelde Raads Heren van syn Majesteit te ver- 1690.
wittigen, dat sy niet gesint waren sig aan ee-
nige Decisie ofte uitspraak te onderwerpen,
hoewel de Raad en Gemeente wel mogten ly-
den, dat de Secretaryen der drie Hoofdsteden
met de Compromissarissen 'er over spraken.
Dan sonder præjuditie en alleen om de voor-
slagen maar te aanhoren. Men had so dra hier
van in 't begin van Maart den Koning en de
Raads Heren niet verwittigt, of de laast gemel-
den schreven aan de Steden, dat syn Majesteit
hen andermaal geautoriseerd had, om de uit-
spraak te doen; dan de dag van hun komste
wisten se nog niet te bepalen (y).

Immiddels kwamen de Raads Heren in Over- XII.
yffel. De Ridderchap stelden haar blyken, Erschy-
schynen en bescheiden in hun handen: maar de nen niet
Steden bleven weigerig, en in gebreke hun te op de ge-
gen belangen aan de Gecommitteerden over te stelde
geven. Hoe wel sy eindelyk niet verweigert of dag.
onderlaten hebben tot Deventer sig met hen in
gesprek te begeven. Dog met dese bepaalde
magt om maar den voorflag van syn Majesteit
aan te hooren, en daar van aan de Raden en
Gemeentens verslag te doen.

Dus de Gecommitterden hier van schrift- Provisio-
lyk verslag deden aan den Koning. Syn Ma- neel be-
jesteit, alles rypelyk hebbende overwogen, sluit van
de Ge-
vermeende wel, in gevolge het Reglement commit-
van 1675, als Stadhouder bevoegt te zyn ge- teerden.
weest, dese geschillen eindvellig te beslissen.
Dan om de Steden niet onverhoord te veroor-
delen, bepaalde en gelastede hy op den 25 April

G 5

pro-

(y) Uit diverse Missiven van gem. datums.

1690. provisioneel, dat de Provinciale Ordonnantien op de verscheidene delen van consumptien, door de Steden stipteelyk en geheellyk zouden worden agtervolgd; en dat de Gedeputeerden der Staten sonder onderscheid, volgens dit Reglement, verpligt zouden zyn, regt te doen. Voor behoudens dien nog het regt aan de Steden, om eenige impositien tot Stads onderhoud en bestieringe noodzakelyk, van haar ingesetenen te heffen, mits dat so een heffinge niet tot nadeel der gemene middelen was, en dat sy voor af een beworp daar van, aan de Gecommitteerden over leverden. Welke Heren als dan door hun voorspraak des Ridderfchaps toestemminge zouden tragten te verwerven, ofte by verweigeringe daar in, na redelykheid vonnissen; verder gelastede de Koning, dat de Steden als nog voor de aanstaande maand September, haar schriftelyke belangen, tegens de schynen en bescheyden van de Ridderfchap zouden hebben over te geven, aan de Gecommitteerden. Dog dat by onstentnisse van dien, wel gem. Heren op de ingediende stukken regt zullen doen, en daar van aan beide Leden kennisse geven (z).

XIII. Dit provisionele besluit des Konings wel ver-
 Proteff der Steden te-
 gens de Decisie.
 re, van de Stad Zwolle van gedagten te doen veranderen, was van die uitwerkinge, dat een ieder ligtelyk konde bespeuren, dat een eindvellige gewysde nooit van kragt zoude zyn. Want na dat de Raad en Meente verwittigt waren, dat de Gecommitteerden op den 25 April bin-

(z) Uit dese provisioneele Sententie afgegeven Wittb-
 cal den 25 April.

binnen Deventer, in de Herberge de Halve Maan, de voorverhaalde uitspraak gedaan hadden, namen sy den 27 daar aan volgende, dit manmoedig besluit. Om het oude „ regt, van „ het trekken van Stads accysen, tot support „ van grote lasten, dewelke de Stad van tyd „ tot tyd, heeft te dragen, en voorkominge „ van de totale ruine van deselve, als, son- „ der de geseide accysen, onmogelyk niet kon- „ nende bestaan, voortaan *quovis modo te* „ *mainteneren*, en diens volgens, by het ver- „ pagten van gemelde accysen, voor dit jaar „ ook te continueren “.

Immiddels hadde den Koning op den 2 Ju- En geven
nius daar aan volgende, de Steden nog nader er de Ko-
aangemaand, en te kennen gegeven welke de ning ken-
gevolgen waren, en zyn moesten van haare te nis van.
genkantinge. Maar men bleef by het geno-
mene besluit, en Committeerde eenige uit de
Raad en Meente van Zwolle, om over dese
haggelyke toestand te confereren, en een Mis-
sive op te stellen, ter beandwoordinge van die
van den Koning. Dese is geweest van die uit-
werkinge, als we in het naaste Hoofdstuk ver-
halen zullen.

I N H O U D.

- I. Oordeel van sommigen over 't gedrag der Steden. De opgestelde Deductie word door haar goedgekeurd. II. Inhoud van haar Missive aan den Koning. Sy protesteren tegens desselfs uitspraak. III. By 't eerste Deel der Deductie, tonen sy de eensydigheid der Gecommitteerden van den Koning aan. By 't tweede Deel haar groot gesag. 't Onrecht by sommigen betwist. IV. Het Souverain gebied van Overijssel is half by de Steden. Nooit hebben sy een Souverain erkend. V. De Lands Wetten verbinden haar niet. Se hebben alle Jurisdictien sonder uitsonderinge. VI. Het regt van Genade verbeurt verklaringe en Vrygeleyde. De kleine Steden syn aan haar Appellabil. Dog sy aan niemant. VII. Se hebben het regt van non Evocatie. Den Eed die de Drosten en de Ridderfchap aan haar gedaan hebben. VIII. Se verkiesen haar eigen Regenten. En stellen Stads lasten op of aan volgens bekentnisse der Ridderfchap. IX. Het regt der Schepenen om de voorregten met Eede te bewyfen. Haar sorgvuldigheid om dese en andere voorregten te bewaren. X. Beantwoorden d'eerste en tweede beswaarnisse van de Ridderfchap. XI. De derde en vierde. XII. De vyfde. XIII. De zesde, sewende en agste. Besluit der Deductie. XIV. Uitslag daar

daar van De Gemeente wil eerst in geen
 accoord treden over de vyf specien. XV.
 d'Aalmoeseniens van ongetrouwigheid be-
 schuldigt, zuiveren sig met eede. De drie
 Steden verdragen met de Generaliteit om met
 haar munten stil te staan, voor vier duisend
 guldens jaarlyks, die se nog genieten. XVI.
 Duurte der granen. Men voert de nieuwe
 Styl in. Einde der Geschiedenissen.

So het scheen uit het voren verhaalde, had-
 den de Steden vele van 't Hof tegens sig. I.
 Die gene, die in dese verschillen onpartydig 1690.
 waren, konden by na niet gunstig over de ge- Oordeel
 grondheid van haar saak oordelen. Terwyl sy van som-
 dagten, dat se andersints wel haar tegen bewy- migen o-
 fen en bescheiden de Gecommitteerden zouden ver 't ge-
 hebben onder 't oog gebragt. Want weinig drag der
 waren 'er, die sig alleen wilden vergenoegen, Steden.
 of te vrede zyn, met de *Aanmerkingen*,
 uitgegeven door Stads School-Voogd *Bruma-
 nus*, (a) tegens de *Consideratien en Redenen*,
 waar by de noodzakelykheid van de *Stadhou-
 derlyke Regeringe* (b), beweert word.

Want schoon by dit eerste verweerschrift
 voor de Steden wel bewesen word, dat het een
 merkteken van 't hoge gesag is, een lyfstraffe-
 lyke Regtswang te oeffenen, verbonden te
 maken, en wat dies meer is; so is, een ander
 des niet tegenstaande met veel meer grond van
 gedagten, dat *Brumanus*, om dese syne voor-
 stellingen te bewysen, niet met de Romeinsche
 Oud-

(a) Gedrukt tot Zwolle by G. Tydeman in 1677.

(b) In 's Gravenhage in 1677. by C. Hoekwater in
 't ligt gegeven.

1690. Oudheid, maar met de wyse en gesteldheid der Middelen en latere Eeuwen hadde moeten raadplegen, en daar op syn grondstenen bouwen. Anderen, die sig mede over 't gedrag der Steden verwonderden, oordeelden en fogten het te duiden als of de Steden sig het Stadhouderlyke gefag poogden te onttrekken.

d'Opge- Om dese verschillende vooroordelen uit de
felde De- weg te ruimen, hebben wy hier voren ver-
ductie haald, dat de Steden aan een breedvoerige De-
word ductie lieten arbeiden; midsgaders aan een
voorgoed ductie lieten arbeiden; midsgaders aan een
gekeurt. Missive aan syn Majesteit. (c) Die schriften in
de maand Augustus vervaardigt zynde, wier-
den, op den 22, in de Vergaderinge van Raad
en Meente deser Stad ondersogt, en op eenige
veranderingen na goed gekeurt. (d)

II. Vervolgens wierd besloten om die beredeneer-
de stukken, aan syn Majesteit over te senden;
Inhoud van haar Missive aan den Koning. gelyk ook niet lang daar na ter uitvoeringe ge-
steld wierdt. By de Missive betuigden sy haar
niterste leedwesen, dat, terwyl syn Majesteit,
thans so wel met Staatkundige als Militaire be-
sigheden overhoopt was, sy genoodsaakt wa-
ren Hoogst deselve nog meer moeyte te ver-
oorfaken. Want andersints voorsagen sy, dat
de Heren van de Ridderfchap hun gedrag, als
kleinagtend voor syn dierbare persoon, zouden
uit basuinen, en als een onttrekkinge van 't
Hooge Gefag van 't Erffstadhouderschap doen
aansien: waar van sy ten uitersten vervreemt
waren. Dan dewyl se tot Regenten verkoren
wordende, met plegtigen Eede tot God Al-
magtig

(c) 7de Stuk blaaf. 107.

(d) Resolutie van Raad en Meente van den 22. Au-
gustus.

magtig moesten erhouden en uitsweren, *der* 1690.
Steden Regten en Privilegien te sullen in agt
nemen, voorstaan en maintaineren; so bleek 't
allenthalven, dat se niet uit versmadinge of
kleinagting sig syn Majesteits uitspraak onttrok-
ken, maar alleen pligts halven sig met de Rid-
derschap in geen pleitgeding konden begeven.
Syn Majesteit selfs had haar nog onlangs toe-
gestaan, by 't Reglement van 't jaar 1675,
waar na de Regeringe van Overijssel in 't toe-
komende zoude worden beleid, dat de Burger-
meesters, Schepenen en Raden, en de Gefwo-
rene Gemeente, der Steden Deventer, Cam-
pen, en Zwolle, in het verdere, ieder zoude
hebben sodanig gesag en auctoriteit, als haar
respectivelyk is competerende, en daar van sy
jouffieren, en in 't gebruik waren. Onder wel-
ke woorden in het verdere ontwilbaar behoor-
den by na, ofte alle die gewoontens en gebrui-
ken, die haar nu door de Ridderfchap beknib-
belt en betwift wierden. Wel was het waar,
dat by het gemelde Reglement, aan syn Ma-
jesteits beslissinge en uitspraak gesteld wierden,
die verschillen, die na hun aard natuure en or-
der der Regeringswyse, op de Landdagen,
door de verschillende gevoelens der Leden,
niet konden worden ten einde gebragt. Dan
het was nooit het oogmerk der Regenten der
Steden, ofte selfs van eenige Heren der Rege-
ringe, geweest, om vry- en geregtheden,
voorregten en oude gebruiken, onder d'uit-
spraak van den Erftadhouder te stellen en t'on-
derwerpen. Nemaar, was sulks alleenlyk te
verstaan van sodanige verschillen, welke nie-
mands geregtigheden raaken, en tusschen Rid-
der-

1690. *derschap en Steden, over de bestieringe van de Provinciale Regeringe, en snantien, quaestieus zouden mogen wesen; Andersints zoude dit de grootste ongerymdheid des werelds met sig slepen.* Want als dan zouden alle de Regten en privilegien van de Steden, ja de grondsuilen van de Regering selfs, in verschil en dispuut getrokken kunnen worden, als het maar een van de Leden zoude geluften daar op te willen aanvallen, en sig daar over aan syn Majesteit te vervoegen en uitspraak verfoeken.

Sy prote- Om nograns niet door haar silfswygen oor-
steren te- saak ofte aanleidinge te geven, dat men haar
gens des- verdagt hield, van het ligt te schuwen, so had-
selfs uit- den sy d'cere aan syn Majesteit haar Deductie
spraak. met veele aanmerkelyke stukken bekleed, aan
te bieden. Niet met oogmerk om sig aan eenige
uitspraak te willen onderwerpen, maar alleenlyk
om aan te tonen, welke redenen sy hadden gehad,
om de Gecommitteerde Raads Heren als eenfydig en
vooringenomen voorby te gaan, en hoe seer 't
allenthalven uitblonk, dat se van alle hun voorregten
en geregrigheden segel en brief hadden, ofte 'er van
in een ondenkelyk en begrocid besit waren.

III. In vertrouwen dan, dat syn Majesteit alle ge-
dane en nadere te doene pogingen van de Rid-
derschap van de hand zoude wyzen, so treden sy
over by het eerste Deel van haar Deductie, tot
een betoog van d'eenfydigheid der Gecommitteerde
Raads Heren Roseboom, Halewyn, en Kann. Beklagende
sig seer, dat die Heren op haar herhaalde verfoeken en
aanmaningen, verweigert hebben, een afschrift van haar
Berigt en last brief over te geven: daar sy nograns een
Coye

pye 'er van aan de Ridderſchap hebben medege- 1690.
 deeld. Te meerder daar ſy hier toe geheel on- van den
 bevoegt waren, terwyl ſy, uitheemſche Raads Koning
 Heren zynde, geen Jurisdic tie ofte gefag in de aan.
 Provincie Overyſſel konden oeffenen, ſonder
 vertoninge van genoegſame geloofs brieven.
 Daar en boven hadden ſy ſig niet verwaardigt,
 op verſcheyden Miſſiven van de Steden eenig
 antwoord te laten toekomen, nog ſelfs kenniſſe
 van hun tweede aankomſt in Overyſſel te geven.
 Nog dat meer is, hadden ſy een Secretaris van
 Zwolle audientie verweigert, ſchoon de Re-
 geringe, het Ceremonieel overſtappende, hem
 ten dien einde met Credentialen voorzien, na
 Deventer gefonden hadde. Ook waren ſy,
 op den 6 April, in weerwille van dit alles,
 met hun proviſioncle, en aan de Steden ſo na-
 delig uitſpraak, hun gang gegaan. Voorts
 hadden ſy, tegens alle wyſe en ſtyl van plei-
 ten in Overyſſel gebruikelyk, ſig aan een on-
 verſchoonlyke verhaaſtinge ſchuldig gemaakt,
 en aan haar geen langere uitſtellen, dan van
 acht dagen willen toekomen, ofte verlenen;
 daar in alle mindere ſaken de uitſtellen, wel
 tot zes weken en langer, aan de Ingefete-
 nen wierden toegelaten. Gelyk dan ook ſyn
 Majesteit ſelfs, aan de Steden, tot Septem-
 ber tyd gegeven hadde, om hun Verdedi-
 ging in te brengen. Met een woord als men
 de ſaak wel inſag, hoe hadden de Steden met
 grond voor ſulke eenſydige Gecommitteer-
 den kunnen antwoorden, daar de Beſwaar-
 niſſen van de Ridderſchap nog met ſtukken
 bekleed, nog met een behoorlyke Eyſch voor-
 ſien

1690. sien waren (e). Nooit was egter de Ridder-
 schap opgeleid, om haar schynen en beschei-
 den over te geven, hoewel de Steden fulks
 aanstonds en in den beginne afgevergt was.
 Met een woord het was de eenfydigheid selfs,
 dat, terwyl de Ridderfchap nooit had ge-
 eyfcht, dat de Steden hangende de procedu-
 re uit het besit van hun geregrigheden en voor-
 regten zouden worden gesteld, sy Heren Ge-
 committeerden egter dusdanig rapporteerden,
 dat by de provifionele uitspraak van den 6
 April, de Steden in hun gegroeide besit van
 Stads accysen te kunnen invoeren, verftoord,
 en selfs daar geheellyk van beroofd wierden.
 Op dese twe verkeerde gronden, als of d'In-
 gesetenen te veel zouden worden gedrukt,
 en ten anderen, dat 'er een verwarringe in
 de finantien der Provintien zoude moeten wor-
 den veroorzaakt. Want, terwyl Raad en
 Meente, altoos sig hadden beyvert, om de
 Ingesetenen nooit boven maten te beswaren,
 met nieuwe belastingen, waar om was fulks
 thans meerder te vresen dan te voren? Aangaan-
 de de te vresene verwarringe in de Provinciale
 finantien fulks was niet min een ydel en voorba-
 rig voorgeven, daar d'ondervindinge van ouds-
 her leerde, dat het invoeren der Stads accysen,
 sedert de oprigtinge van het Collegie der Ge-
 deputeerden, nooit of ooit eenige stremminge
 of hinderinge, aan de Provinciale finantien,
 toegebracht hadde. Hoewel het boven dien een
 ongehoorde Regtsgelcerdheid en Staarkunde
 zoude zyn, om wegens een gewaande te be-
 vre-

(e) 4de Deel bladsf. 103 en 104.

vrefene benadelinge, een derde van fyn regt 1690.
 en befittinge te ontferren: daar geen Souve-
 rain zelfs iemand een verkregen regt kan be-
 nemen (f), ten zy door geweld.

Dus dat fy mer dit alles genoegzaam ag- By 't 2de
 nende te hebben aangetoond, dat de gecom- Deel haar
 mitteerde Raads Heren ten uiterften eenfydig groot Ge-
 en gepaffioneert tegens haar waren, fo flappen fag 't on-
 fy over by hun tweede Deel van de Deductie regt by
 tot een betoog van die aansienlyke Regten, gen be-
 voorregten, vry- en geregtigheden, oude ge- twist.
 bruiken, gewoontens, en præëminentien, die
 de drie Overyffelfche Hoofdsteden befitten, en
 welke, by elkanderen genomen zynde, waar-
 lyk die van alle andere Steden welkers regten
 my bekend zyn, verre overtreffen. Dus het
 waarlyk ofte uit onkunde, ofte uit drift is,
 dat de Schryvers van de Confideration (g)
 seggen, dat het Souverain gefag en de autho-
 riteit der Steden Deventer, Campen, Zwol
 niet anders is als een fabuleus voorgeven,
 dienende om de onkundige Gemeente te mis-
 leyden.

Want feker is het, dat ieder der drie ge- IV:
 melde Steden een geheel Lid van de gehele Het Sou-
 Regeringe van de Provintie van Overyffel uit- verain
 maakt, en met haar drien de halfscheid van gebied
 dien. Met dit voorregt dat in val fig een ee- van O-
 nig perfoon van de Ridderfchap, met het een- veryffel
 parig gevoelen der drie Steden voegt, defel- is half by
 den.

H 2

(f) Cum jus questum nemini ne per principem qui-
 dem auferri possit.

(g) Daar by de noodzakelykheid van de Stadhou-
 derlyke Regeringe in dese Staat &c. word aangewesen,
 dage 1677.

1690. ve Steden in Politique saken, overstemming plaats heeft, altoos de meerderheid uitmaken.

Nooit hebben sy een Souverain erkend.

Nooit hebben de Steden, nog de Bisschoppen van Utrecht, nog Keiser Carel de Vyfde, nog Koning Philip de Twede, voor Souverain in haar Steden erkend, nog aangenomen: maar alleen tot hun Beschermheren verkoren, gelyk uit de huldings brieven geblykt. Hebbende dese eeds leiftinge en bevestinge der voorregten, eerst door den Lands Heer, en selfs, voor dat binnen de muuren gelaten wierden, moeten geschieden. Een onfeilbaar teken dat maar Bescherm Heren, Princen op bepaalde voorwaarden aangenomen, en geensints, als Lands Heren, die daar om sweren, om dat sy door eigen regt Lands Heren zyn, waren.

V. De Lands wetten verbinden haar niet.

Ten derden alle Wetten en Coustumen, so ten platte Lande, als in de kleine Seden, door Ridderchap en Steden, met of sonder den Stadhouder gemaakt, verbinden de Ingeheten van het gehele Landschap, uitgefondert de Burgeren en inwoonders der Hoofdsteden, der Vryheden en haar Carfpels.

Se hebben alle Jurisdic tie sonder uitfonderinge.

Ten vierden hebben de Steden altoos het hoge en laage Regtsgebied geoeffent, so wel in Burgerlyke, als lyfstraffelyke saken, selfs het misbedryf van Goddelyke en Wereldsche gekwetste Majesteit, niet uitgefondert; gelyk Wereld kundig is.

VI. Het regt van Genade verbeurtverklarige en

Ten vyfden en zesden is haar nooit betwift, maar se hebben altoos gerustelyk beseten, het Regt, om iemant syn straffe te verminderen, gratie voor strengheid van Justitie te verkiesen, en de goederen verbeurt verklaren van die gene,

ne, die sig aan misdaden schuldig hadden ge- 1690.
 maakt, welkers swaarte so een straffe vereischte. vryge-
 Gelyk mede ten zevenden, om vrygeleyde te leyde.
 vergunnen, waar van duifenden voorbeelden
 zyn, en welke 's jaarlyks geoeffend word ten
 aanzien van die gene, welke saken voor of op
 de Claringe hangende hebben.

Ten agtsten, appelleren de kleine Steden De klei-
 aan de drie Hoofdsteden. De Twentschen ne Steden
 ende Stad Hasselt aan de Stad Deventer. Aan zyn aan
 Zwolle, Steenwyk, Genemuiden, Grafhorst, haar Ap-
 Wilsom, Hardenberg enz. Daar in tegen- pellabil.
 stellingen ten negenden, de Vonnissen van haar Dog sy
 geen nader appel revisie ofte veranderinge aan nie-
 onderworpen zyn. Welk laatste geen gering mant.
 kenteken van Oppergesag is. Terwyl het niet
 samen gaat een onderdaan te zyn, en sonder
 appel te wysen.

Synde het mede van seer veel opmerkin- VII:
 ge, dat ten tienden, de gemelde drie Ste- Se heb-
 den haar Burgeren en Inwoonderen, nooit ben het
 voor een ander gerigte, het zy dan een Hof regt van
 van Justitie, Commissarien of Raads Heren, non Evox
 getrokken kunnen worden, selfs niet by wy- catie.
 se van besaat of hand oplegginge; ten ware
 in eenige gevallen by het Landregt uitgedrukt.
 Dog in 't welke de Steden tot bloejinge der
 koophandel haare toestemminge hebben gege-
 ven (b).

Ten elfden, zyn de Provinciale Amptlieden, Den Eed
 regenswoordig Drossen genoemt, gehouden die de
 geweest, onder plegrigen eede uit te sweren, Drossen
 en de

H 3

(h) Ik heb hier wel tot meerder ophelderinge om alle
 herhalingen te vermyden, dit laatste hier bygevoegd.

1690. en met borgtocht te sterken, niet alleen de
 Ridder- de Steden uit hun Castelen en Ampthuisen
 schap aan geen nadeel te zullen toevoegen, maar ook
 haar ge- haar Ingesetenen, voorregten, en Geregtig-
 daan heb- heden te helpen beschermen. Gelyk zelfs de
 ben: Heren van de Ridderfchap, op den 15 Maart
 des jaars 1580, by Adelyke eere en trouwe
 in eedes plaatse hebben beloofd. „ Der ge-
 „ mene Nederlanden, en der Landschappen
 „ van Overyffel 's privilegien, vry- en gereg-
 „ tigheden, na alle haar vermogen te hel-
 „ pen handhouden, beschutten, en bescher-
 „ men.

VIII. Ten twaalfden, hebben de Steden ook at-
 Se ver- toots van ouds her, hun eigen Magistraats per-
 kiesfen sonen, en Regenten, sonder infegginge en de
 haar ei- bespierende van de tydelyke Heren, of Sta-
 gen Re- ten der Provincie, gekoren. Welk regt
 genten. schoon sy aan syn Majesteit afgestaan hadden,
 egter geen betrekkinge tot de andere voorreg-
 ten had.

En stel- Ten dertienden, was het een ontwiffbaar
 ten Stads regt der Magistraten, om met bewillinge der
 lasten op Gefworene Gemeentens, ieder in de synen
 of aan uit hoofde der Oppermagt, op de personen
 volgens en goederen, der Burgers en Ingesetenen,
 bekende- allerhande Impositien en Stads accyfen te leg-
 nisse der gen, na haar welgevallen, en nooddruft van
 Ridder- saken, deselve af te setten, vermeerderen en
 schap. te verminderen. Wien ten gevolge de Rid-
 derfchap zelfs, in den jare 1597, op den 4
 April (i) hadden moeten bekennen, en ter
 neder stellen, in dese verstaanbare woorden,
 „ Dat

(i) Resolutie van Ridderfchap en Steden.

„ Dat de Steden Deventer, Campen en Zwol-
 „ le, die tot geen beden van de Land Fur-
 „ sten Heren Schattingen of andere contribu-
 „ tien gehouden syn geweest, voor so veele
 „ haar Steden en derselver vryheden aangaat,
 „ elx alleene, sonder insegginge van iemand
 „ anders, op de Contributie, die sy vrywil-
 „ lig tot stuur des oorlogs willen consente-
 „ ren, als ook op andere Stads saken, ab-
 „ solutelyk hebben te disponeren, sonder
 „ dat d'eene Stad d'andere daar in kan over-
 „ stemmen“. By dese bekentenisse kwam
 niet alleen, dat sy hier van, met voorken-
 nisse der Ridderschap, van in een oud besit
 waren: Maar ook dat sy het Regtsgebied in
 haar muuren en vryheden hadden. Ja zelfs
 Ryks Steden waren, welke alle de magt heb-
 ben, om schattingen op en af te stellen, by-
 sonderlyk als se daar van, in een ondenkelyk
 besit zyn.

Welke voorfigtigheid, voorforgen en moei-
 te sy van ouds her al hadden gebruikt, om
 sig in haar voorregten, regten en gerechtighe-
 den te beschermen, bleek daar uit, dat sy
 van Bisschop Joan van Arkel in den jare 1346,
 op S. Valentinus dag afgegeven, hadden ver-
 worven het voorregt door Bisschop Frederik
 van Blankenheim, en nader door de beken-
 tenisse van de Ridderschap verscheiden malen
 bevestigd: dat al 't gene de twaalf Schepen,
 met solemnelen eede tot God Almagtig sou-
 den erhouden, der Steden Regten, voorreg-
 ten, vryheden, besittingen, en oude gewoon-
 tens te zyn, sulks also zouden worden onder-
 houden.

1690.

IX.
 Het regt
 der Sche-
 penenom
 de voor-
 regten
 met Eede
 te bewy-
 sen.

1690.
Haar
forgvul-
digheid
om dese
en andere
voorreg-
ten te be-
waren.

Uit alle welken, midsgaders uit haar affociatie met de Hanse Steden, haar oorlogen en verbonden so met in- als uitheemsche Vorsten (k), wel af te nemen was, welk gesag, Autoriteit, en regt de drie Hoofd Steden van ondenkelyke tyd gehad, beseten, en altoos getragt hebben te bewaren. Want het zy onder de Bisschoppelyke Regeringe, het zy onder Carel de Vde, en van Koning Philip de tweede, het zy onder de Republicaansche, nooit hadden se verwaarloost het minste of geringste van alle die kostelyke sieraden, ornamenten en juwelen te verliezen; getuigen zyn hier van alle de inhuldings brieven, alle die verschillen onder Carel de Vdes, en Konings Philips Regeringe: eindelyk, d'Unie van Utrecht selfs, articul 1. Ja Syn Majesteit, hadde, gelyk de vorige Heren Stadhouders mede, sig selfs verwaardigt nog onlangs de Steden te verskeren, dat sy by alle hun voorregten zouden worden gemainteneert: want hoogst deselve sig 'er aan ten uitersten liet gelegen leggen.

X. De Stede Regenten, alle dese Voorregten Beand- met redenen, en egte stukken en brieven, heb-
woorden bende, buiten alle tegenspraak gesteld, tre-
d'eerste den vervolgens over tot het laatste Deel van
en tweede haar Deductie; zynde een oplossing der be-
beswaar- swaar punten van de Heren van de Ridder-
nisse van schap. Waar onder wel d'eerste was, dat de
de Rid- Provinciale Ordonnantie, op de specien van
derschap, consumptie, door de Steden zoude moeten
wor-

(*) Hier van hebben wy verscheiden voorbeelden gezien, en thans zouden wy 'er nog veel meer met eger documenten ons later ter hand gekomen kunnen aanbelen.

worden agtervolgt, sonder daar in eenige veranderinge te maken: veel weiniger dat sy eenige beswaringe zouden mogen stellen, op sodanige specien, waar op door de Staten belastinge waren gesteld. Op het eerste Lid van dit verschil-punt antwoordden sy, dat sy nooit gewoon waren die Ordonnantien voor langer tyd als voor een jaar stand te doen grypen. Dan evenswel, als sy hier in wettiglyk hadden bewilligt, sy sig nooit inmiddels de stipte nakominge daar van hadden onttrokken, of zouden onttrekken. Dus hier over geen bedenkelykheid vallen konde. Dan aangaande het tweede Lid, ofte haar regt van het stellen van belastingen op de specien, waar van Ridderchap en Steden impositien trokken, toonden sy aan, Dat sy geduurende alle de voorgaande Regeringen van dit voorregt in besit geweest waren, Ja zelfs lange voor de invoeringe der gemene middelen. Geruigen waren hier van verscheidene Obligatien, die de Steden aan haar schuldeischers op Stads belastingen gedurende de zestiende Eeuw gegeven hadden. De saak sprak ook van selfs, gemerkt dat d'Ingesetenen van de kleine Steden en het platte Land wel van haar met de Ridderchap onderdanen waren: en in tegenstellinge de Ridderchap geen Hoog gesag, over de Burgers en Inwoonders der drie Hoofdsteden, oeffende of toekwam. Nooit hadden ook de Land Vorsten schattingen van de Steden, maar wel van het platte Land, gevordert. d'Eerste gaven wel in hoge noodzakelykheid een vrywillige gifte. Dan buiten alle verpligtinge. Ja met een woord

1690. wierd de Steden dit Regt ontvrongen, het crediet en gefag der Regenten was weggenomen; hun in- en uitheemsche Crediteuren wierden te leur gesteld; en de Steden tot een beklaglyke staat, ja zelfs tot haar geheel ondergang gebragt. Uit alle het welk genoegzaam bleek, dat de Ridderschap niet konde te stade komen, Dat by de Unie van Utrecht, art. 5 en 6. overeengekomen was: Dat in alle de Vereenigde Landen en Steden, de gemene middelen op een voet worden gesteld, geheven, en ingevordert; en nooit dan by eenparige willekeure zoude worden verhoogt en vermindert; of sonder dat deselve middelen tot eenige andere saken zullen mogen worden beheerd. Terwyl d'ondervindinge had geleeraard, dat sulks in diervoegen ondoenlyk was. Boven en behalven dat de Steden nooit van haar regten van Excynsen afgetreden waren, maar sig deselve wel uitdrukkelyk in den eersten articul van de gemelde Unie voor behouden hadden. Hier tegen konde niet opwegen, dat, door de heffinge van der Steden accysen, de Provinciale middelen zouden worden verhindert. Ja dat ook de Steden wel andere impositien verschillende van de Provinciale konden invoeren. Met een woord dat sy sig niet konden behelpen, met een langduurige possessie daar van; Om dat tegens den Souverain geen verjaringe kan gelden. De Steden reets te voren beantwoord hebbende, wat de verhinderinge der Provinciale middelen zoude betreffen, tonen duidelyk aan, dat de koophandel so seer vervallen en de Ingesetenen uitgeput en geldeloos

waren, dat het onmogelyk was, eenige andere belastingen in te voeren: gelyk sy, van alles wel onderrigt zynde, in gerusten en ongekrenkten gemoede onder eede zouden kunnen erhouden. Wat aanging het laatste, ofte dat tegen den Souverain geen verjaringe stand konde grypen, sulks was volgens het gevoelen van sommige Regtsgeleerde en politique Schryvers wel een waarheid. Dan geensints op het onderhavige geval toepasselyk. Terwyl de Ridderfchap nooit haar regt van Souverainiteit op de Steden zoude kunnen aantonen. En de Steden niet fo seer om het begroeide besit alleen het regt van excynfen te heffen, beweerden te hebben. Dan veel eerder, om dat, by alle staats veranderingen, alle haare voorregten, besittingen, en vryheeden, waar onder dit mede gehoorde, wel uitdrukkelyk voorbehouden hadden; byzonderlyk mede by het aannemen van 't Utrechtsche verbond.

Het derde en vierde point van beswaar (om maar 't tweede over te stappen, zynde dat de Stad Deventer de kannen verkleind had) bestond hier in, dat tegens de Verpondinge, welke ten platten Land geheven wierd, een evenredige belastinge in de Steden zoude werden opgesteld; Gelyk dat sulks mede tegens de dusgenoemde contributie ofte brandschattinge zouden geschieden; ofte dat die andersints zoude worden afgeschafft. Op dese twee punten van beswaar, die in der daad maar eene uitmaakten (1), merkten de Regenten

aan,

(1) De Verpondinge wierd door de Staten van de Land

XI.
De derde
en vierde,

XII.
De vijfde

1690. aan, dat fy daar van altoos bevryd geweest waren, gelyk de Ridderfchap zelfs in den jare 1601, 1603 en by Resolutie van 1626 den 8 Maart hadden erkend. Alwaar men uitdrukkelyk leeft. „ Dat alle Vryingen van de Edelen en „ Steden fullen cefferen, en de Verpondingen en Hoorne beesten worden betaald tot „ op de graften en Havefaten “. Dus het van zelfs fprak, dat de Edellieden van haar faalfteden geen verpondingen betalonde de Steden met fo een laft op haar huifen niet konden of mogten worden befwaard. Zynde het ook feker, dat de Burgers feer veel goederen op het platte Land befaten, en dus in der daad feer veel tot de verpondinge betaalden. Boven en behalven dat fy Stads laften droegen, en van een gering huis fo veel fchoorfteengeld gaven, als ten platten Lande een Boeren huis dat drie hondert a vier hondert guldens te pagt deed. Het welk overwogen zynde gebleek het klaarlyk, dat een middelmatige Burger Familie meerder voor de confumtie betaalde, dan wel een riddermatige huishoudinge.

XII. Op het vyfde befwaar, dat zoude zyn, dat Devyfde. d'Ingefetenen der Steden aan geen impoft van paarden, hoornvee enz. onderworpen waren, ga-

Landeryen geheft. De Contributien in gevolge een overeenkomst door de Spaanschen geduurende een gedeelte van den tagentig jarigen Oorlog. Na welkers einde de Staten ook de Contributien hebben voortgevaren te trekken; veelyds na mate, dat de verpondinge hoger of lager aangeflagten was. Dus tuffchen beiden geen onderscheid is als in de benaming.

gaven sy te kennen, dat, ter syden gesteld, 1690.
 dat sy hier altoos van bevryd waren geweest,
 sy als nog gelyk meermalen te voren gedaan
 was, bereidwillig waren, sig dese last te on-
 derwerpen. Onder voorwaarden egter, dat die
 van de Ridderfchap, ook sonder uifonderinge
 van iemant, sig die impositie onderwierpen.
 Het welke de redelykheid ook mede bragt,
 om dat niemant sig mag ontrekken een regt,
 het welke hy tegens een ander gebruiken wil.
 Te minder, daar by het Reglement op de
 Regeringe van den jare 1675, dese exemptien
 weggenomen en afgefnezen waren.

By het sesde vorderde de Ridderfchap, dat XIII.
 het vergeven der Schout-ampten der Carspe- De sesde.
 len der drie Hoofdsteden, aan de Staten, of-
 te den Heere Stadhouder in der tyd, zoude
 werden toegekend. Daar omtrent sustineer-
 den de Regenten; Dat of schoon al nu en
 dan by oogluikinge ofte vrywillige toelatinge,
 door d'eene ofte andere Land Vorst, eenige
 Schouten waren aangesteld, sulks egter nooit
 geschied was, dan na dat sy een persoon aan
 den Land Vorst benoemd hadden. Behal-
 ven dat, sedert de bekomene en verworvene
 vryheid, in den jare 1580, dese Schout-amp-
 ten opgehouden hebben, en de naam 'er van
 by na alleen overgebleven is. Als zynde se-
 dert meer dan een eeuw, altoos d'eene ofte
 andere uit de Regeringe, dit ampt bevolen,
 waar te nemen: sonder dat so een Schout me-
 de deelagtig wierde van het hoge gefag, ge-
 regtigheden ofte gebruiken der drie Steden.

By het zevende en agtste eifchten de Heren seven en
 van agtste.

1690. van de Ridderfchap, dat het verschil over het Schout-ampt van Zwolle, en de Jagt van de Burgers der drie Steden, zouden werden afgedaan. Nopens het eerste werd met korten aangevoerd, onder eerbiedige erinneringen, van fig in generlei wyfe, aan eenig vonnis te onderwerpen. Dat het Schout ampt, fo wel van de Stad, als het Carspel van Zwolle, altoos door een en defelfde perfoon, ware bediend geworden; en dus altoos als een subaltern ampt ter vergevinge van Stads Regeringe geftaan hadde. Sonder dat de Land Vorften dien aangaande een verdere magt hadden, dan de perfoon, die hem voorgesteld wierd, commissie te verlenen. Ja die fig buiten toelatinge der Regeringe, by den Vorft, vervoegden, wierden niet alleen nooit geadmitteert, maar vervielen in breuke, en waren onbekwaam tot eenige ampten en bedieningen binnen de Stad. Nooit hadden ook de Staten of de Heren Stadhouders fig hier mede gemoeid. Dus de Stad door het regt van verjaringe alleen tot begevinge van het Schout-ampt bevoegd was. En aangaande het agtste of laafte point wierd aangemerkt, Dat de drie Hoofdsteden, de helfte der Regeringe uitmakende, ook geen minder regt, dan de Ridderfchap, tot de jagt konden hebben. Dat fy van ouds her dit regt genoten hadden. Dat de Ridderfchap nooit zoude aantonen dit regt, met uitsluitinge der Stedelingen, te befiten. Dat egter fy fig gaarn zouden inlaten in een minnelyk vergelyk, weringe van alle ingekropene misbruiken, en vernieuwinge der vorige Placcaten

ten van 1612, 1628 en 1671, door de Staten 1698.
 gemaakt (m).

Invoegen dat de Regenten, met dit alles, Besluit
 de nietigheid der beswaarniffen, van de Heren der De-
 van de Ridderfchap, vermeinende te hebben ductie.
 aangetoond, eindigen, met fyn Majesteit te
 verfoeken, dat den gemelden genomene eifch
 mogte worden, „ buiten eenige examinatie,
 „ determinatie, of deciffie, datelyk van de
 „ hand afgewefen, ende in hare beginselen,
 „ in de affche van vergeteldheid, gefmoret.
 „ Ende dat daar door andersints ligtelyk kun-
 „ nen worden veroorzaakt diffidentie ende twe-
 „ fpalt, tuffchen de Regenten, verval van
 „ de policie en financiën, ruine der com-
 „ mercie, ontroeringe van de gemoederen der
 „ Burgeren en Ingefetenen, en andere ine-
 „ vitabile ongelegendheden, waar door alle
 „ Regeringe in 't einde noodfakelyk te gron-
 „ de moet gaan “ (n).

Of dese beweegredenen den Koning alleenlyk XIV.
 voldaan hebben, dan of hy vreesde of voorfag, Uitslag
 dat de Steden nimmer na eenige uitspraak zouden daar van.
 willen luifteren, komt my nergens voor. Dit
 is allenthalven feker, dat hier nooit des Ko-
 nings uitspraak over gevallen is. Ook fiet men
 na de tyd nergens, van fo een fellen aanval,
 tegens het Hoge gefag der drie Steden, meer
 ge-

(m) Van het Placcaat over de jagt van Koning
 William meld men niets. Zouden de Steden hier
 in veelligt verweigert hebben te bewilligen.

(n) Was my de beredeneerde Deductie van de
 Heren van de Ridderfchap in handen gevallen, ik
 zoude niet hebben nagelaten om deffelve, gelyk
 die der Steden, agter dit fevende ftuk der Gefchie-
 deniffen, te voegen.

1690. gewagen. Hoe veel na die tyd nu en dan wel over het ene of andere point der befwa- ringen nieuwe onlusten gerefen zyn.

1601. Immers het geschil over d'Impositien op de Wyn, Brandewyn, Bier, Gemaal en Geflagt De Ge- meente wil eerst in geen accoord treden over de vyf spe- tien. ofte op de vyf specien bleef, in het volgende jaar, voort duuren. Maar de Magiftraat 'er een einde van verlangende stelde een beworp van verdrag op; in het welke de Gefworene Gemeente, in het eerste, weigerde te bewil- ligen. Dan kort daar na stemden fy 'er in toe; mids dat het vergelyk, even eens als het de Magiftraat voorgelagen had, getroffen wierd, en dan nog niet langer als voor de tyd van jaar (o).

XV. Sedert eenige tyd hadden verscheiden kwaad- d'Eleë- willige en eerrovende menschen, onder het mofy- gemeen verspreid, als of Stads Eleëmosyniers niers van en Diaconen, ter kwaden trouwe, met het ongetrou- armen geld, omgingen, en sig aan een ver- wigheid foeilyke diefftal van die penningen der arme befschul- digt, fui- lieden schuldig maakten. Dit gerugt wierd so veren fig algemeen en openbaar, dat de opfigters der met eede. arme kamer hun genoodfaakt vonden, sig by de Magiftraat te vervoegen, verfockende, dat fy, tot behoud van hun goede naam en faam, hoofd voor hoofd, mogten toegelaten wor- den, om onder eede te verklaren, dat fy op d'eene of andere nooit geen agterdoegt of ver- moeden gehad, of nog hebben, dat die sig aan so een gruwelyke feyt zoude schuldig ge- maakt hebben. Op het nadrukkelyk aanhou- den liet de Magiftraat, schoon' geensints hert ver-

(o) Resolutie van Raad en Meente van den 7 en 19 April 1691.

verdenkende, hen den aangeboden cee af- 1691.
leggen. Verbiedende onder sware straffe so
een eerlose taal te voeren, en belovende een
præmie van hondert goud-guldens, voor die
gene, welke so een lasteraar aanbrenghd, die
er van konde worden overtuigd (p).

Meer dan eens hadden Haar Hoog Mogen- 1694.
de getragt, de Staten en voornamentlyk de De drie
drie Hoofdsteden, over te halen om met haar Steden
Munten stille te staan. Dog nooit hadden de verdra-
Staten, nog de Stede Regenten, hier in wil- gen met
len bewilligen, dan voor sekere bepaalde ja- de Gene-
ren (q). Op het nadere aanhouden van Haar raliteit
Hoog Mogende, bewilligden Ridderfchap en om met
Steden, in navolginge van de andere Provin- haarmun-
cien, haar Munte ter judicatuire van den Raad ten stil
van Staten te onderwerpen, voor de tyd van te staan,
vier jaren. De Steden daar ook toe aangefogt, voor vier
verklaarden mede voor de tyd van vier jaren, duifend
het munten te zullen flaken, mids daar voor guldens
s jaarlyks genietende vier duifent Caroli gul- die se nog
dens. Onder uitdrukkelyke voorwaarden, dat genieten.
de keufe, na het verloop van de bestemde tyd,
aan haar, en niet aan Haar Hoog Mogende,
zoude staan, om, in dit verdrag ofte overeen-
komst verder te bewilligen ofte niet. Gelyk se
mede bedongen, dat de betalinge zoude moe-
ten gedaan worden, door de Provincien, al-
waar Ryksmunten zyn; en dat daar en tegen
die Provincien, van so vele krygsknegten zou-
den ontlaf worden, als voor de vier duifend
guldens konden onderhouden worden. Dan
IV. DEEL. I om

(p) Resolutie van den Raad van den 1 December.

(q) Siet onder anderen hier woren blads. 99.

1694. om de Muntmeester met syn onderhorigen, aan het Regtsgebied van den Raad van Staten, te onderwerpen, oordeelden se dat voor als nog niet te pas kwam. d'Uitkomst heeft getoond, dat de Steden, die toen nog twyfelden, of se die overeenkomst zouden onderhouden ofte niet, wel het meeste voordeel by standgrypinge ondervonden hebben; waar voor se als nog alle jaren de gemelde en bedongene aanmerkelyke somme gelds genieten (r).

XVI. Wegens de grote duurte, die alhier binnen
1998. dese Stad, in den jare 1698, heerschte, schaf-
Duurte ten Raad en Meente de gewone maaltyden,
der gra- op S. Lucia en S. Pauwel-dag, af. Men
nen. fond verscheiden personen na Amsterdam en
elders, toe, om een menigte granen voor de
winter op te kopen; waarom men een aan-
merkelyke stuiver gelds op nemen moest.

1700. Eindelyk, na dat men, gedurende dese ge-
Men heele eeuw, uitgefondert de jaren, dat de
voert de Stad in Fransche en Munstersche handen was,
nieuwe den ouden Styl hadde gebefigt, werd, in het
Styl in. laaste jaar, van de seventiende eeuw, de nieu-
we, ofte, na Paus Gregorius, de dus genocm-
de Gregoriaansche Styl, ingevoert; het wel-
ke wy daar om des te eerder hier verhalen,
om dat wy in de voorgaande eeuw deselfde
gevolgd hebben.

Einde der Wy eindigen, met het voleinden deser
Geschie- eeuw, ook de Geschiedenissen deser Stad.
denissen. Zynde de twe laaste, in de Voorreden beloof-
de,

(r) Resolutie van Ridderf. en Steden van 4 Maart
1694.

de, Stukken, reets so verre in gereedheid, 1700.
dat deselve binnen kort het ligt zullen kun-
nen sien. Wanneer ik bespeuren zal, dat de
Lefers een vervolg der Geschiedenissen, tot
by na heden toe niet mishaaft, dan zal niet
nalaten deselve te vervolgen, en te gelyk,
met eenige vermeerderingen en verbeteringen,
van de vroegste Geschiedenissen, in het ligt
geven.

E I N D E.

BYLAGE,

ZYNDE

DEDUCTIE

V O O R

Burgermeesteren, Schepenen, en Raden, neffens de respectieve Gesworen Gemeentens, der drie Hoofdsteden, Deventer, Campen, en Zwolle.

Met de uiterste bevreemdinge, is het de respectieve Burgermeesteren, Schepenen, en Raden, en Gesworen Gemeentens, neffens het gemene lichaam der Burgerye, van de drie Steden Deventer, Campen en Zwolle voorgekomen, dat de Ridderfchap der Provincie van Overyffel, door eene opgefogte en ongefundeerde klagte, aan fyne Koninglyke Majesteit, als Erfstadhouders der voorschreven Provincien geaddressceert, het notoire Hooge gesag en auctoriteyt, indisputabile Vry- en Gerechtigheeden, oude Privilegien, begroeyde usantien, en immemorale possessien, de gem: drie Steden en de Burgemeesteren, Gesworene Gemeentens en Ingesetenen van dien, competerende, pogen te ondermynen: Ende sulx in dese constitutie van tyden (waar in alle cordate Regenten het notable Devys deser Vereenigde Nederlanden, *Concordia Res parva crescunt Discordia maxima delabuntur*, voornamentlyk haar selve dienden in te boesemen;) en woedende oorlogs donder geluyd, van een magtigen vyand, midsgaders de verwagtinge van de gemeene bondgenoodschap, so hoog noodzakelyk, een Harmonyque

nyque eenigheid, komt te vereyschen, op dat met des te meerder promptitude, onder Gods Zegen, alle vyandelyke ondernemingen, mogen kunnen worden tegen gebouwet; syne ondragelyke hoogmoet gedempt, en eindelyk weder een gewenschte en heilsame vrede bekomen.

Ende vermids dit, op de doleantien van voorschreven Ridderschap van Overysfel, niet alleen de Heren Roseboom, Halewyn, en Kann Raads Heren, respectie in den Hogen Raad, en Hof, Provinciale van Holland, midsgaders van den Raad van Brabant, volgens Haar Ed: eigen missiven van den 7 Februarius en Martii, beide deses lopenden jaars 1690, onder de Letteren A A 1mo en 2do hier by gaande; eerst tot een *amabile accommodement*, of by *ontstentnissen van dien Regtelyke Decisie*, van eenige door voorschreven Ridderschap te onregte, quaestieus genoemde differenten, ende daar na tot *simpele informatie*, en kennisneming van dien, syn gecommitteert.

Maar ook op het Rapport van voorschreven Raads Heren, den 15^{en} April laastleden, der Hooggedagte syne Koninglyke Majesteit van Groot Brittanien, d'anexe Proviesie sub B gedecerneert.

So hebben meergemelde Regenten, van de voorschreven drie Steden, niet ondienstig geoordeelt, een kort *vertoog of Deductie* te doen formeren; ende daar by eerstelyk de voorregten, privilegien, usantien, en possessien te verlonen. Ende ten anderen d'opgeraapte praetensien, en gewaande beswaringe, van voorschreven Ridderchap van Overysfel, te bejegenen, en te ontsenuwen. Edog eer en alvorens, daar toe te komen, kunnen niet voorby syn, aan d'eene zyde ten kragtigsten te protesteren, dat de voorschreven Ridderchap met hare praetensien en vermeinte beswaarnissen, Hoog gedagte syne Majesteit hebben gelieven te vermocyen: Daar immers volgens de ordre van de Provinciale Regeeringe, ende selfs, in conformite van 't Reglement,

van 't jaar 1675, hadde behoret, in dien eenige differentiale poincten waren ontstaan, deselve eerst in de Staats vergaderinge te brengen, ende in cas als dan ware gebleken, de saak in quaestie, volgens de ordre in 't Reglement geobserveert, tot geen conclusie te konnen worden gebragt, ende van die natuire ende aard te syn, dat tot de determinatie van syn Majesteit, als Erf-Stadhouder gehoorde, syne Majesteit definitie en decisie versoeken, ende daar gem: Regenten sinceerlyk konnen verklaren, die t'onrecht quaesties genoemde poincten, of immers de principale posten van dien, en de Staatse vergaderinge nooit op het tapyt gebragt, veel min in serieuze deliberatie geleid, en de stemmen, van de respectieve Leden daar op gecolligeert, en ingenomen te syn; sulx dat met genoegsame redenen mogen seggen, de voorschreven Ridderfchap te vroeg op te wesen, en haar opgefogte praetensien, en vermeinde beswaarnissen, immers en in allen gevalle, tot die maturiteit niet syn gekomen, om aan syne Majesteit voorgedragen te hebben mogen werden.

Ende moeten an d'andere zyde gem: Regenten (onder een diep respect, 't welk altoos gaarn, aan de commissien en ordres van syn Majesteit, fullen defereren) sig grotelyk beklagen, over de proceduuren en Rapporten van voorschreven Raads Heren Geconsiderert dat op hare serieuze versoeken en iterative missiven, voorschreven Raads Heren, datelyk in 't begin, gedeclineert hebben, communicatie en cotype van de commissie, door syne Majesteit op haar Ed: verleend, mede te delen. Daar nogtans de gedesireerde cotype, aan de voorschreven Ridderfchap, volgens de inhoud van de Requeste van den 6 April laastleden, hebben gelieven over te geven: Daar ook sy Heren Commissarien, immers uitheemse Raads Heren waren, on geen jurisdictie autoriteit of gesag, binnen dese Provincie van Over-
yssel,

yffel, of Steden van dien, uit haren eigen hoofden kunnen prætenderen: Ende daar alle vreemde Ministers en uitheemsche Commissarïen, met behoorlyke credentialen, of genoegsame commissien, eerst en voor al hare respectieve personen, moeten legitimeren: Hoe hebben dan voorschreven Raads Heren sig, met eenige schynbare redenen, mogen beklagen, als of gem: Regenten, aan Haar Ed: als synde Gecommitteerd van syne Koninglyke Majesteit van Groot Brittanien, (wiens persoon uit dien Character souden repræsenteren.) Een sortable respect van receptie en andere plegtigheden niet souden hebben gedefereerd? Ende hoe kunnen gem: Regenten van eenig manquement van schuldigheid, ten reguarde van 't poinct van Civilitieit, g'insimuleert worden? Daar voorschreven Raads Heren, verscheiden missiven van de Steden, met gene responsiven hebben gelieven te verwaardigen, nogte ook van Haar Ed: tweede arrivement kennis te doen geven. Ende als de Secretaris der Stad Zwol voornoemd op den 6 April, uit den name van de Gedeputeerden der voorschreven Steden (dit ceremonieel overstappende) was gesonden, om audientie voor gem: Gedeputeerden te versoeken, so hebben Haar Ed: niet alleen desselfs admiffie gedeclineerd, maar ook datelyk en in het selve moment, een seer præjudiciabile appointement, op de ingeschovene Requeste van voorschreven Ridderfchap, verleend, aan de genoemde Gedeputeerden toegesonden: Niet tegenstaande dat selfs een Souverain Prins, men geswyge Heren Commissarïen, Deciseurs, of Instructeurs, in zaken van Regtsplegingen of Justitie (waar voor de voorschreven Ridderfchap dese mede willen hebben gehouden) alle Partyen toelaten, door een Gemagtigde Advocaat of Procureur te occuperen: Ende selfs de minste Ingesetenen der Provincie van Overyffel, volgens hare Land Regten en

Couftumen, sulx niet mag worden geweigert. Voorts gelettet dat voorschreven Raads Heren, in een sake van so een tederheid en important gevolg, niet alleen aan gemelde Regenten, de tyd om antwoord, op hare Missive, nopende dese saak aan Hooggedagte syne Majesteit, gedepecheert af te wagten, ende het noodzakelyk uitsstel, ter oorsaak van de doemalige Electie, van Burgermeestren en Gesworene Gemeente der Stad Deventer, versogt, hebben verweigert, maar ook met een ongehoorde precipitantie, tegens de gronden van alle wel gereguleerde politie, en notoire Couftumen der gem: Provincie, (Dilayen van veertien dagen, ses weken, en uiterheffelyke redenen langer verlenende) sodanige korte termynen, als den $\frac{27}{6}$ Martii April, drie of vier dagen (den dag des Heren daar onder mede begrepen) en den $\frac{1}{1}$ dito agt dagen pogen te presfigeren; waar door gem: Regenten onbekwaam gemaakt wierden, om alle defensie te kunnen doen: welke nogtans nooit iemand mag afgesneden worden. En Hooggedagte syne Majesteit, met een roemwaardiger omsigtigheid, overwegende, heeft dese sake tot den eersten September uitgesteld.

C. Daar en boven hebben de voorschreven Ridderfchap, so een simpele Memorie of staat van hare beswaarnissen overgegeven, als hier agter onder de Letter C is te ersien, sonder Deductie van redenen, sonder slot of Conclusie, en sonder applicatie van eenige bewysen, schynen, ofte bescheiden: Hoe souden dan de gem: Regenten, tot een fundamentele bejegeninge van dien, al schoon daar toe verplicht, ende g'inclineert hadden geweest, hebben kunnen treden? Ende de voorschreven Heren Commissarien, by d'Appointementen van den 6ten en 11den April, de gem: Rogenten, tegens alle mogelykheid niet al-

alleen pogen op te dringen, om op dese præten-
se beswaarnissen, binnen sodanige korte dagen, als
boven gemeld, van haar belang of berigt schrif-
telyk te dienen; Maar ook over te geven den
staat van hare beswaarnissen, in geval eenigen te-
gens voorschreven Ridderfchap mogten sustineren
t'hebben: neffens *alle haar defensionale middelen*
met de Documenten en stukken daar toe specterende;
daar nogtans nooit aan voorschreven Ridderfchap,
hebben gelieven te ordonneren, hare schynen
en bewyfen over te geven, ende aan gem: Re-
genten, *uti styli, & moris est* te communice-
ren.

Ende ten laaften gereguardeert, dat gem: Re-
genten niet fy gebleken, dat de voorschreven
Ridderfchap ooit hebben geprætendeerd (immers
haar staat van vermeinte beswaarnissen komt sulx
niet te behelfen) dat hangende dese Proceduirc, de
Steden van d'aloude possessie, gebruik, en genot
van hare Stads accyfen, by provisie souden wor-
den gefruftreert, en gedepossideert. Ende dat
dies niet tegenstaande de voorschreven Raads
Heren, sodanig hebben gerapporteert dat de
meergem: Steden buiten gedagte al oude in-
contestabile possessie, souden behoren te wor-
den gesteld; Ende sulx onder dit twe ledige
motyf, eerstelyk dat de Burgeren en Ingesetenen
der gem: Steden daar door te seer souden wor-
den beswaart, ende ten anderen de Provinciale
impositien vernadeelt, en in confusie raken:
't welk nogtans onder Reverende niet operatyf
kan syn.

Gereguardeert nopens het Eerste, dat in de
gem: Steden, door de Burgemeesteren, Sche-
penen, ende Raden, geen accyfen of impositien
mogen worden opgesteld, als met speciaal consent
en bewillinge van de Gesworene Gemeente; dat
dese Gemeente een repræsentyf van 't gehele
corps der Burgerye syn, ende geen onnodige en
ruineuse belastingen ooit fullen gedogen, ende
dat

dat alle 't gene dusdanig door de respectieve Burgermeesteren, Schepenen, ende Raden, en Geworene Gemeente (als opregte Zelateurs en Yverraars voor haren Burgeren welvaren) wettelyk is goetvonden, niet voor een drukkende belastinge, nemaar voor een vrywillige en nodige Impost, t'eragten sy; Waar over niemand der Ingeletenen sig ooit of ooit met fundament en redenen heeft kunnen beklagen.

Ende aan belangende het tweede voor verhaalde motyf, vinden de gem: Regenten sig genoodsaakt, onder een diep respect te dienen; Dat in de tegenswoordige tyden, de Provinciale Imposten niet meer als ooit te voren, door de Stads Accysen kunnen worden benadeelt en in confusie gebragt. Dat ook de gem: Regenten der Steden en derselver Gedeputeerden, volgens haar Eed en plicht nummermeer hebben gemanqueert, daar aan de goede hand te slaan, dat dese bedugte vernadeling in confusie wierde voor gebouwet, ende daar in altoos seer gaarn sullen continueren, als maar by voorschreven Ridderfchap selfs door opgeraapte praetensien, en gewaande beswaarnissen niet alles moge worden getroubeleert, ende in d'uiterste confusie gebragt, ende eindelyk dat een ongehoorde, en tegens de gronden van alle wel gereguleerde policie, en geraisonneerde Regtsgeleerdheid strydende sake sy, iemand om een gefustineerde vernadeling, van een derde, van syn Regt en possessie te priveren: *cum jus questum nemini, ne per principem quidem, auferri possit.* Ende de possessie en besit regt (alschoon in continenti, en op stamde voet, niet mogten kunnen worden gejustificeert) by alle Volkeren van die werksame kragt sy, dat buiten een Regtelyke Decisie (onder Reverentie niemand daar van mag worden gefrustreert.) Invøegen dat om voorverhaalde, en andere by vervolgt nader te deducerene Redenen, meer Hooggedagte syne Majesteit, en alle de Wereld, ligtelyk sullen konnen

nen oordelen, dat de gem: Regenten der drie Steden, de voorschr. Raads Heren niet voor ongepassioneerde en onpartydige kunnen aansien. En dat diensvolgens met geen geruft gemoed sig weder aan haar Ed: souden mogen adresseren, en eenige appointementen dispositiven of rapporten verwagten. Behalven dat sulx het bovengedagte Reglement van de Provinciale Regeeringe ook niet beheeft, en tegens het Regt *de non evocando* soude sryden, waar van men by vervolg nader sal handelen. Ende met dese Præmissen overgaande tot het Eerste Lid van dit verzoeg en daar by de Voorregten, Privilegien, Usantien en Possessien van gemelde Steden aantonen.

Wien aangaande men sig niet sal besig houden, met d'eerste beginselen, en veroude weegen en oorsprongen van deselve Steden op te halen, nogte ook uit de Geheugs-schryvers, Jaarboeken, en Archiven naukeuriglyk ondersoeken, wat volkeren certyds dese landen hebben beseten, als de Franci, Salli, Catti, Marfi, Tubantes, Frisii, ofte andere diergelyke; ende of deselve Landen, ten tyde als de drie nagelaten Soonen van Keyser Lotharius, omtrent het jaar 856. haar vaderlyke Erffnisse deelden, onder het Duitfche Ryk of Lotharingen syn gerekend, midsgaders, wat het regt en de essentiële deelen van een absolute souverainiteit ende hoogste gefag syn, by verscheidene Polityque Schryvers grondiglyk verhandeld. Ende hoe dat de meergemelde drie Steden, van immemoriaale tyden af, met andere Koningen, Fursten en Landen, oorlogen hebben gevoerd, pais en vrede gemaakt. Hoe dat mede syn geweest loden van de Hanse Steeden, wiens verbonden en confederatien de Duitfche Keyseren, Koningen van Engeland, Vrankryk, Sweden en Denemarken, neffens andere Fursten en Princen, hebben geconfirmceert ende bevestigt. Ende hoe dat altoos een bysonder voorregt van de

de Munte, en het exerceeren van dien, en slaan van allerhande foorten van penningen hebben gehad, ende verscheiden andere Regalien g'exerceert. Edog diend niet een nauwkeurige opmerking overwogen te worden, dat ieder der gem: drie Steden een integraal Lid van de geheele Regeeringe van de Provincie van Overijssel sy, ende te samen de halffcheit van dien komen uit te maken. Met dit voorregt, dat in cas een eenig persoon van voorschr. Ridderschap, sig met 't eenparig gevoelen van gem: drie Steden komt te conformeren, deselve Steden in polityque saken, waer in overstemming plaets heeft, altoos de pluraliteit syn hebbende.

D. Gelyk de voorschr. Ridderschap, neffens de Steden, by annexe Resolutie van den 4 April 1597, onder de Letter D, rotunde verklaarden, midsgaders dat nog de Duitsche Keyseren, nog de tydelyke Bisschoppen, nogte eenige andere Fursten, of Heren in gem: drie Steden eenige souvereiniteit, of oppermagt hebben gehad, nemaal alleen beschermers Haar Hoog Mog: van deselve syn geweest, meerder auctoriteit hebbende om aan te raden, (gelyk de Geheug-schryver Tacitus van de Duitschen verhaald) als vrye en onbepaalde magt, om te gebieden. En de Oostenrykse Princen syn niet anders aangenomen, als uit kragt van mutuële conventie, en onder deese expresse conditie.

Dat de Ridderschap, Steden en Landen van Overijssel souden laten verblyven, en onderhouden, alle haare Landregten, Stadregten, Leenregten, Dykregten, en alle andere haare privilegien, so wel van der Hanse, als and're vrybeeden, sessien ende Costuymen, elk in 't syne, die sy hadden, en daar af sy deugdelyk in 't gebruyk waren, gelyk kan gehlyken uit het Tractaat met Keyser Carel de Vde, in 't jaar 1528, opgerigt, en de confirmatie van alle der Steden Privilegien, van den 22 April 1544, hier by gevoegt, onder de

de Letter E 1. en E 2. Midsgaders uit de con- E 1. en
 ventie van 't Duitsche Ryk, met syn Keyferlyke E 2.
 Majesteit, den 26 Juny 1548. tot Augsburg in-
 gegaan, en nader Reversaal van den 18 Novem-
 ber 1549. onder de Letteren E 3. en E 4. te er- E 3. en
 sien. Als meede uit de overgifte van Koning E 4.
 Philippus de Ilde, en Eed daar op gepraesteert,
 van den 16 December 1556, alhier by gaande
 sub E 5. En daarom waren de tydelyke Bis- E 5.
 schoppen, en Bescherm-Heren verplicht, eerst
 en vooraf een affonderlyke Eed, van forme en
 inhoud als voren geseyd, aan ieder der gem:
 Hoofdsteden te doen, gelyk uit de Archiven,
 en tot een voorbeeld, met de annexe acten van
 Hoogged. Haar Hoog Keyferlyke Majesteit Car-
 rel de Vde, en Koning Philippus de Ilde, on-
 der de Letteren F 1. en F 2., bewyslyk. Ende F 1. en
 deese Eedleistinge en confirmatie der Privilegien, F 2.
 moest van ouds, voor de poort der Steden ge-
 geschieden, eer en alvorens de respective Heren
 Bisschoppen in gem: Steden wierden geadmit-
 teert, geinaugureert, en ingehuldigt; gelyk uit
 verscheiden oude Acten manifest is. Een infallibil
 teken dat niet dan *Bescherm-Heren of Principes*
Pactionati waren, *qui quia jurant, regnant,*
ideoque directe oppositi sint illis principibus, qui
quia principes sunt ideo jurant, quod absolute
potestatis est indicium. Vid. Arnifæus de Jure Ma-
 jestatis Lib. 1. Cap. 6. Weshalven de gem: drie
 Steden altoos, en selfs ten tyde van de Bis-
 schoppelyke Regeeringe, haar eygene generale en
 particuliere wetten, en gewoonten, so wel de po-
 licie als justitie rakende, door de Respective Bur-
 germeesteren ende Gesworene Gemeenten, ieder
 in de syne, *proprio jure & auctoritate* gemaakt,
 gerenoveert, g'ampliciert, en geabrogeert hebben.
 Gelyk alle oude en nieuwe Stads Rogten uitwy-
 sen, ende verklaringe van de voorschr. Ridder-
 schap, neffens de Steden, den 21 January 1554.
 aan den Grave van Arenberg, als Stadhouder,
 den

den 19 December 1570. den 7 Mey 1571., en den 27 November dito jaars, aan den Hartog van Alba, en desselfs Stadhouder den Grave van Megen gedaan, ende alhier onder de Letteren G 1., G 2. G 3. en G 3., en G 4. annex, klaarlyk beschreven word. G 4. Ende de wetten en costuymen, so ten platten Lande, als in de kleine Steden, van voorschr. Provincie van Overryssel, so door de tydelyke Bescherm-Heren, met en neffens Ridderschap en Steden wierden geordonneert, en geëmanneert, hebben nooit den drie Steden aangegaan, ofte eenige Burgeren en Ingefetenen van dien, tor onderhoudinge geobligeert. Gelyk klaarlyken uit de gem: verklaringe der Ridderschap, neffens de Steden, den 4 April 1597, onder de Letter D, manifest is.

Deselve Steden hebben ook altoos privative gehad en geëxerceert *de Hooge en Laage jurisdictie, so wel in criminibus lesse Majestatis divina vel humana, sive perduellionis, als in andere misdaden, midsgaders civile saaken*; Gelyk meer als wereld kundig, en ook kan geblyken uit de commissie van Ridderschap en Steden, van den 7 October 1556, tegens het invoeren van de Koninglyke Cancellor, en Raden onder de Letter H 1. Ende uit de Requeste van Haar Ed: Mog: aan den Grave van Megen, als Stadhouder overgegeven, onder de Letter H 2. Als mede uit de verklaringe van den 7 Mey 1571, aan den Hartog van Alba, onder de Letter G 2. voort: Ende van den 3 April 1602, aan de Gedeputeerden van de Haar Hoog Mog: Staten van Friesland, onder de Letter H. 3. Dese drie Steden hebben ook altoos gegaudeert, van 't Regt van pardon en confiscatie, sodanig, dat selfs ook de tydelyke Heren Bisschoppen en Stadhouders, dikmaal by Haar Ed: hebben geintercedeert, gelyk voorschr. Ridderschap mede getuygen, by Commissien en Requeste onder de Letteren G 2., G 3. en H 2. En de Burgermeesteren der Stad Campen, den 21 November 1569. aan

aan den doemaligen Canceler Rhoon voor antwoord hebben doen toekomen, t'ersien onder de Letter I., waar van ook het voorbeeld van den Griffier Doornbus nog niet in vergeetfaamheid is gekomen, wiens huis door de Magistraat van Deventer is geconfisqueert, en altoos rustelyk en vredelyk beseten.

Insgelyx hebben gem: Regenten, *t'jus saboi conductus*, of regt van vrygeleide, gelyk duifendmalen is gebleken, en jaarlyx nog ten reguarde van alle die geene, die in claringe (alwaar de hoogste vierschaar gehouden, en alle saken van Appel door de Haar Hoog Mog: Staten van gem: Provincie van Overyssel worden gedecideert) iets te doen hebben, geëxerceert word.

De kleine plaatfen van voorschr. Provincie van Overyssel, als Hasselt, Steenwyk, Oldensaal, Ootmarfum, Enschede, ende anderen, moeten aan gem: drie Hoofdsteden appelleren, gelyk de dagelyxse expericentie bekragtigt, ende ook bewesen word met gem: commissie, sub H 1.

De Sententien van gem: Burgermeesteren, Schepenen ende Raden der drie Steden, in rauwe actie, ofte ook in cas d'Appel gewesen sijn, geen verdere *provocatie, reformatie, of revisie subject*, gelyk alle oude, en nieuwe Registeren van gewesene saken uitwyfen, ende by de voorschr. Commissie van den 7 October 1556, en den 7 May 1571, onder de Letteren H 1., en G 2., de Ridderfchep mede verklaren.

Ende neffens de Grave van Arcnberg by de Resolutie van den 16 January 1551, sub Letter K. te ersien, kragtelyk confirmeren.

t Welk geen gering kenteken van Souverainiteit is, want het is niet compatibil met de persoon van een onderdaan van desselfs vonnis door geenerhande middel te kunnen worden geappelleert. Ende gehoort diensvolgens tot de Souverainiteit, en oppermagt, of een gedeelte van dien, *ut ad aliquo nulla ratione possit provocari, cum perso-*

I.

K.

sona subditi pugnat, & proinde ad summum imperium, aut partem ejus pertinet. Grotius de jure belli, & pacis Lib. 2. Cap. 4. N. 13.

De gem: drie Steden, ende burgeren, en ingesetenen van dien, hebben ook altoos gegaudcert van het *jus de non evocando*, gelyk blykt uit de Privilegien van B. Rudolph van Diepholt, van 't jaar 1479. den 14 May, onder de Letter L. van B. David van Bourgondien van 't jaar 1433, 's maandags na de Palmdag, onder de Letter M.

Het voorschr. Tractaat van Keyser Carel de Vde, en Ryx afscheid, onder de Letteren E 1. en E 2.

Nader declaratoir van Hooggem: Keyserlyke Majesteit, van 't jaar 1542. den 12 April, onder deselve Letter E 2. Verklaringe van voorschr. Ridderfchap en Steden van den 7 October 1556, onder de Letter H 1. ende Requeste van den Grave van Megen, onder de Letter H 2.

Sulx dat nooit voor cenige vreemde Hoven van Justitie, Commissarien, Raads Heeren of andere uitheemsche Regteren convenibil, justitiabil syn geweest, ende gem: Regenten onseilbaarlyk vertrouwen, dat Hoogged. syne Majesteit van dit voorschr. gecertioneert synde, het contra-rie van dien niet sal gelieven te disponeren.

De Provinciaale Amptluiden (tegenswoordig Drostten genoemd) waren gehouden aan gem. drie Steden, onder solemnelen Eede te beloven, en met genoegsame personeele, of reële cautie te sekeren.

Niet alleenlyk, dat uit de Respective Amptbuisen, en Casteelen, den Steden geen schaade toegevoegt soude worden, maar ook dat den gem: drie Steden baare burgeren, ofte ingesetenen baare Privilegien, vryheden, ende costuymen souden houden, en helpen houden.

Gelyk consteert uit het Privilegie van Bisshop Rudolph van Diepholt, van 't jaar 1450, op Jacobi dag, onder de Letter N 1. En.

Ende op dusdanige maniere hebben ook nog met een geheugwaardig voorbeeld den 27 April 1554. Unico Ripperda, als Drost van Salland, onder de Letter N 2. Ende den 4 Febr. 1612. een ander Unico Ripperda toe Bocculo, Drost van Twente, onder de Letter N 3. t'ertien, respectie aan de Steden belovet, ende gesworen. Daarenboven heeft de geheele Ridderfchap in 't jaar 1580, den 15 Martii volgens de annexe Acte, onder de Letter N 4. by Adelyke lere, en trouwe in Eedes plaats gesekert, ende belovet.

N 2.

N 3.

N 4.

*Der gemeene Nederlanden, ende der Landschap-
pen, ende Steden van Overysfel Privilegien, Vry-, en
Geregtigheden, na alle haer vermogen thelpen
handhouden, beschutten, en beschermen.*

De gem: Steden hebben ook altoos van ouds, haer eygen Magistraats personen, en de Regeerders, sonder insegginge, en de bespieringe van de rydelyke Heren Bisschoppen, of Staten der Provincie, gekoren.

Ende, of wel daar omtrent by bovengedagte Reglement van de Provinciale Regeringe, eenige veranderinge sy gemaakt, ende aan syne Brittanische Majesteit het Regt, ende auctoriteit van aggregatie, en suppletie sy gedofereert, so hebben nograns dese drie Steden alle haare vordere Regten, Privilegien, en Possessien voorbehouden: *Quare extra illa pacta plane sua libertate, & privilegiis fruuntur. Sixtin de Regal. Lib. 1. Cap. 4. N. 82. Reinkink de Regim. Secul. & Ecclesiast. Lib. 1. Cap. 4. Class. 4. Cap. 20. N. 120.*

De gem: Burgermeesters, Schepenen en Raden, hebben ieder in den synen met consent, en toestemminge van haare Gesworene Gemeentens, d'oppermagt over de personen, en goederen van haare burgeren, en ingesetenen gebad, ende uit dien hoofde het jus collectandi, ofte Regt om allerhande impostie, ende Stads accysen na welgevallen, en exigentie van saken, op en af te setten, te vermeerderen, ende te

verminderen, gelyk voorschr. Ridderfchap, beneffens de Steden, by bovengedagte Resolutie van den 4 April 1597, onder de Letter D., in desen decisoire termen bekennen, en ter neder stellen: Dat de drie Steden, Deventer, Campen, en Zwolle, (die tot geen beden van de Land-Furst, en Heren fchattingen, of andere contributien gebolden fyn geweest,) voor fo veele haare Steden, en derfelvoer vryheden aangaat, elc alleene sonder inzegginge van iemand anders op de contributien, die fy vrywillig tot ftuur des oorlogs willen confentieren, als ook op alle andere Stads faken abfolutelyk hebben te disponeren, sonder dat d'eene Stad, d'andere daar in kan overstemmen.

De gem: Steden hebben ook voor hondert, en meer jaren, daar van in rustige en vredige possessie gebruyk, ende genot geweest, en de verpagtinge van tyd tot tyd publyquelyk gedaan, gelyk met de Resolutie van de Respective Burgermeesteren, en Gesworene Gemeente, midsgaders alle der Steden Registeren overvloedig kan aangetoont worden. Ende mede geblykt uit de bygaande Extracten, onder de Letteren O 1., O 2.

O 1. O 2.
en O 3.

Welk alles genoegzaam met kennisse aveu, en toestemminge van voorschr. Ridderfchap is geschied, en nooit door Haar Ed: gecontradiceert, gelyk uit de Respective Resolutien van den 10 Martii 1621, 19 Martii 1631, en 20 desselvigen maand 1631, onder de Letteren P, P 1. en P 2. evident is.

P, P 1.
en P 2.

Ende hoc soude sulx tegen de gem: Steden met eenig fundament van redenen gedisputeert konnen worden? Daar immers ten alderminsten, het *just-territoriale* fyn hebbende, ende daar selfs de Ryk-steden in magt fyn, om alle fchattingen, impositien, ende accynsen op te stellen, principalyk als daar van in een immemorale possessie fyn; Gelyk door Knibfchild in syn geleerd Tractaat, *de Jurib. & Privileg. Civitat. Imperial. Cap. 7.* en

en Caspar Clock. *de Contribut. Cap. 6.* wydlopig aangetonet word.

Ende boven desen allen, hebben de voorfaten van de gem: Regenten, van die roemwaardige voorzigtigheid geweest, dat tot meerder verfeke- ringe, en betere conservatie van de Regten, vry- heeden, en aloude possessien, ende hooge gefag der drie Steden, hebben verkreegen een bysonder privilegie: Dat alle 't geene, de 12 Schepenen met solemnelen Eede tot God Almagtig souden erhouden der Steden regten, vryheeden, besittin- gen, ende oude gewoonten te weesen, sulx also soude worden onderhouden, gelyk evident is, uit de Privilegien van Bisschop Joan van 't jaar 1346, op Valentini dag, onder de Letter Q 1. Frederik van Blankenheim van 't jaar 1419, op Alder- heiligen avond, onder de Letter Q 2. midsga- ders uit de missiven, commissien, en confessien van de voorschr. Ridderfchap, en Steden van den 21 January 1554, onder de Letter G., den 19 December 1570, onder de Letter G imo, den 7 Mey, en 1 July 1571, onder de Letteren G 2, en G 3, ende 27 November desselven jaars, on- der de Letter G 4., respective ervintelyk.

Q 1.

Q 2.

Uit welken allen nu is af te nemen, wat vry-, en geregtigheden, wat gebruyken, en possessien, en wat gefag, magt, ende auctoriteit, de gem: drie Steden van eene immemoriaale, en begroei- de oudheid hebben gehad. Ende hoe heyligly- ken, en omsigtelyk de Prædecesseuren van gem: Regenten, dit alles, als kostelyke juweelen, or- namenten, en sieraden van haare respective Ste- den, hebben soeken te bewaren, is hier het evi- dent.

Dat in de tyden van de Heren Bisschoppen van Utrecht, alle vry-, en geregtigheden, oude possessien, ende gebruyken, altoos sig hebben voorbehouden.

Dat by de bovengedagte conventien, van syne Keyferlyke, midsgaders Koninglyke Majesteit van

Hifpanien, defe *salutaire reserve* mede fo forgvuldiglyk hebben bedongen.

Dat in den jaren 1553. en 1554. de Publicatie van de Keyferlyke Placcaten wegens de Munte, en verbodene Dalers hebben gedeclineert, met de cordate Resolutie neminge.

Dat wel genegen waren haare Privilegien binnen de palen van Overyffel aan de Heere Stadhouder, en die fyne Majesteit, of fyne Genade believen soude daar by te hebben te vertonen; Edog dat hoog beswaarlyk ende niet doentlyk deselve buiten 't Land te voeren, daar van copien over te geven, en deselve haare geconfirmeerde privilegien, vrybeden, costuimen, ende usantien, in eenigerbande manieren weder disputabel te maken, die by Roomsche Keyferlyke Majesteit door den besegelden brief, en besworen Tractaat van submissie van 't jaar 1528. genadelyk bestedet waren. Quia ubi confirmatio ibi cessat omnis disputatio.

R. 't Welk van die efficacie is geweest, dat de Koninginne Regente, de voorschr. Publicatie by provisie heeft gesurcheert, gelyk dit alles onder de Letter R. kan gesien worden.

Voorts dat in 't jaar 1551. d'introductie van de nieuwe Koninglyke Canceledor en Raden met so veele redenen onder de Letter H I. hebben tegengesproken, dat haare voortgang niet hebben gehad, gelyk ook verhalet Slichtenhorst in het 2de Boek van syn Geldersche Geschiedenissen Num. 22. ende Pontanus Histor. Gelr. Lib. 13. pag. 869. Ende daar na ook nog weder in den jare 1563. gelyk deselve Pontanus met deese woorden aantekend Lib. 14. pag. 885. *Quae dum hic agerentur in proximis Transsylvanis habebat etiam numais ac controversia capta super Cancellario novoque Senatu, quem veluti supremum Caesar Carolus apud Gelros Prifiosque & alibi constituerat, reluctabantur soli Transsylvani, qui id derogaturum summopere privilegii suis memorabant, cum esset unicumque Ditioni suae ut & praefecturis atque urbibus suum jus.*

Dat

Dat ook in de jaren 1569. en 1570. en 1571. tegens het invoeren van een nieuwe criminele ordonnantie, van so veele kragtige motiven en onwrikbare argumenten, als hier boven onder de Letteren G 1., G 2., G 3. en G 4. is te vernemen, sig regtmatelyk hebben bediend. Dat in 't jaar 1576. als de Spaansche Soldaten by de Staaten voor rebellen wierden verklaart, ook sodane extreme voorsorge voor alle vry- ende geregtigheden, costuimen ende possessien, als onder de Letteren S 1. en S 2. gesien kan worden, gedragen syn. Dat by d'Unie van Utrecht art. 1. *Een iegelyk Provincie, en een iegelyke Steden, Leden en Ingesetenen van dien, voorbehouden syn haer lieder Speciale en particuliere privilegien, vrybeden, exemtien, regten, statuten, lofhyke en wel hergebragte costuimen, usantien, en allen anderen haer luiden geregtigheden, waar inne sy luiden anderen alleene geene prajuditie hinder of letsel doen souden, maar den anderen daar inne met alle mogelyke middelen, ja met lyf en goet (is 't nood) helpen handhouden, styven en sterken, beschutten, en ook beschermen, jegens allen en een iegelyke wel ende hoedanig die soude mogen weesen, die ven daar in eenige datelyke resistentie soude willen doen:* Als mede dat meergem. Provincie en Steden, in de Generaliteits besendinge ende betalinge der lasten, niet anders hebben geconsenteerd, als onder expresse voorbehoud van haare privilegien, vry- en geregtigheden, ende possessien, gelyk uit de Provinciale Resolutie van den 23 Martii 1579. en den 26 Juny 1593. onder de Letteren T 1. en T 2. geblykt.

T 1. en
T 2.

Ende dat de Doorlugtigste Heren Stadhh. by de Instructie hebben aangenomen, ende *tanquam patrie patres* heiliglyk geobserveerd, so wel de gem. Steden, als de voorschr. Ridderschap by haare Hoogheid, privilegien, rogten, gewoonten ende alle Tractaten te handhaven, ende deselve so veel mogelyk in allen delen by den anderen te houden, so wel van 't Ryk, als de Hanzc,

K 3

En

Ende hooggedagte syne Koninglyke Majesteit van Groot-Brittannien, heeft by syne laaste missive van den 2 Juny jongstleden, gem: Regenten der drie Steden ook gelieven te verskeren: *Dat d'een en d'andere in haare privilegien en voorregten, volkomen sullen worden gemaintineerd, want syne Majesteit aan de conservatie van dien, sig altoos ten hoogsten gelegen soude laten weesen.*

Waar op als een heylig anker gemelte Regenten sig onfeilbaaryk mogen gerust stellen: so sal men tot het voorverhaalde tweede Deel van dit vertoog overgaan: En de opgeraapte prætenstien en gewaande beswaarnissen van voorschr. Ridderfchap, aan de toetsteen van de waarheid ende weegschaal der regtvaardigheid beproeven ende procederen: voor so veete men daartoe sonder communicatie van haare schynredenen, en wisse van haar gesustineerde bewysen, en bescheiden sig heeft kunnen bekwamen.

1. Waar onder wel de Eerste en principaalste schynd te weesen. *Dat de Provinciaale ordonnantie op de specien van consumtie &c. door de Magistraten der Steden sal moeten werden agtervolgt, sonder daar in veranderinge te konnen brengen, buiten consent van de Ridderfchap, ende dat die gem: Magistraten geen beswaringe sullen mogen stellen op sodane specien, waar op door de Ridderfchap en Steden de Imposten waren getrokken.*

In substantie tweeledig synde: Eerstelyk d'observantie behelsende van de Provinciaale ordonnantien; ende ten anderen het verbod, om geenerhande Stads accyfen te mogen stellen op sodaanige specie, waar van eenige Provinciaale imposten worden getrokken. Aanbelangende het Eerste, staat met omsigtigheid te overwegen, dat alle Provinciaale Middelen en Imposten alleen voor den tyd van twaalf maanden worden geconsenteerd en ingewilligt, sulx dat alle en een ieder jaar een nieuw consent gedragen word, ende de gem: Regenten hebben nooit de striete observantie van

van voorschr. Provinciaale ordonnantie gedeclineerd, verweygerd of nagelaten, als deselve eenmaal wettelyk volgens de ordre van Regeering van Ridderfchap en Steden was ingewilligd en geëmaneerd; invoegen dat dit eygentlyk geen point van quaestie is, maar op wat voor fundament de voorschr. Ridderfchap het voorverhaalde tweede Lid, of verbod van alle Stads accyfen, pogen te bouwen, met welke bescheidenheid sulx fouden willen beweeren: Endé met wat schynredenen het selve soeken op te cieren, kunnen gem: Regenten geensints beseffen. Ende hoe weinig daar toe bevoegt syn, komt uit volgende fundamentele redenen te manifesteren.

Geconfidereert eerftelyk dat nog de tydelyke Heren Biffchoppen van Urecht, nogte de Oostenrykse Furten, ooit of ooit eenige gefag, *jurisdicte*, gebod of verbod over de Accyfen en andere saken van de Steden, wettelyken hebben gehad ende geëxerceerd.

Nemaar dat ter contrarie dese en diergelyke Regalien, vry-, ende geregtigheden de gem: Steden en haare Respective Burgermeesteren en Gesworene Gemeenten, privative competeerden, gelyk boven met verscheidene Authentique Acten en onlogenbaare blyken, speciaalyk mede onder de Letteren D en H 1. is aangetoont.

Ten tweden gelettet dat de Hoofdsteden van immemoriaale tyden, ten minsten de halve Regeeringe over de kleine Steden en 't platte Land van de Provintie, hebben geconstitueert, ende uitgemaket, vrede ende oorlog gefloten, alderhande impositie ende contributie beramet, hooge en laage Jurisdicte geadministreerd, ende andere diergelyke tekenen van Souverainiteit, oppermagt, en Hoog gefag gebruikt, gelyk d'Archiven daar van so vol syn, dat met geene bedencklyke redenen kan worden tegen gesproken; sulx dat de Ingezetenen van de kleine Steden en 't platte Land, wel onderdanen van gem: Hoofdsteden

conjunctim met de Ridderſchap waren: Edog dat de voorschr. Ridderſchap geen ſubjectie of ander Hoog gefag over de Burgeren van gem: Hoofdsteden derſelver perſonen of goederen kunnen prætenderen, welke privative onderdanen van haare reſpective Magiſtraten ſyn.

Ten derde, aangeſien dat gem: Steden in geen beeden van den Heere of Landſchattinge gehouden waren, welke alleenlyk uit het platte Land moeſten gevonden worden, ſonder dat de Steden daar toe enen ſtuiver behoeften te contribuieren, ende als by d'eene of andere hooge noodſakelykheid, vrywillig haare beuſen openen, ſo waren van die voorſigtigheid, dat expreſſelyk de conſequentie in het toekomende, en het voorbehoud van haare vry- en geregtigheden, gebruyken en poſſieſien reſerveerden, ſpecialyk al mede uit de oude Schat-regiſteren en Liggers in d'Archiven. *Reviu Hiſt. Davem. Lib. 2. pag. 182.* Midsgaders uit het Placcaat van welgem: Heere Grave van Arenberg, van den 1 Mey 1558. onder de Letter V 1. en de Reſolutie van voorschr. Ridderſchap en Steden van den 20 Decemb. 1604. onder de Letter V 2. Ende daarom word de verpagtinge van de generale Middelen voor ſo veele de Steden, en haare vryheden aangaat, al nog tot op deſen huidigen dag door de reſpective Burgermeeſteren of Cameraren der gem: Steden, gedaan.

V 1.

V 2.

Ten vierden, geregardeert dat meergem: Steden haar Stads accyſen lange voor de introductie van de generale Middelen hebben ingeſtelt, vermeerdert, vermindert en genoten; Ende ſulx mede op de ſpecien, waar van de Provinciaale impoſten worden getrokken, gelyk hier boven onder de Letteren O 1., 2. en 3. is aangetonet, en door de voorschr. Ridderſchap met redenen niet kan worden benemet, alwaar ook blykt dat en voor en by en na d'Unie van Utrecht, tot deefe teegenswoordige tyden toe daar by hebben ge-

gecontinueert. Wat ongepassioneerde Regter soude derhalven haar daar van nu tegens alle Regten, en tegens alle geraisonneerde billykheid mogen priveren?

Ten vyfden, dewyl dat de Magistraten van de gem: Steden haare Stads accyfen bereeds voor hondert en meer jaren aan verscheiden Crediteuren, en Renthefferen hebben verbonden, en speciaalyk gehypothequeerd, gelyk tot voorbeeld uit de bygaande obligaticn, en rentverkoppingen van de jaren 1567. op Adolphi avond, 1569. den 6 May 1573. den 16 Juny 1574. den 25 July 1575. den 17 May, en 1579. den 10 Decemb. onder de Letteren U 1., U 2., U 3., U 4., U 5. en U 6. U 1., U 2. kan worden gesien: waar uit deselve crediteuren U 3., U 4. een obligatoir regt hebben verkregen, 't welk U 5. en haar nog de voorschr. Ridderfchap, nog de Ste- U 6. den selfs kunnen ondernemen.

Ende ten laaften gepondereerd, dat sonder dese Stads accyfen, alle de finantien van de Steden den bodem soude syn ingeslagen, het credyt, gesag, en respect van de Regenten weggenomen, alle in- en uitheemsche crediteuren gefruftreerd, ende de Steden selfs tot een deplorabele staat, so niet tot de uitterste en totale ruïne gebragt worden; wiens verhoedinge alle Regenten van gem: Steden van Hoogged. syne Brittannische Majesteit, met een gewisse verzekeringe te gemoet sien. Ende of wel voorschr. Ridderfchap hier tegens sig van deese, en diergelyke tegenstribbelingen soude mogen willen bedienen, gelyk men uit eenige particuliere discoursen heeft konnen bespeuren, en voorschr. Ridderfchap ligtelyk syne Majesteit sal doen voordragen; Eerstelyk, dat by de bovengedagte Unie van Utrecht, art. 5. en 6. deese periode soude invloeyen.

Ende om te voorsien tot de kosten, die men van nade sal hebben tot defenstie van de voorschr. Provincien, is overgekomen, dat in alle de voorseide geünieerde Provincien eenpaarlyk, en op ene voet tot gemeene

meene defensie derselver Provintien opgesteld, gegeven en openbaar, den meest daar voor biedende van drie maanden tot drie maanden, ofte eenige andere bequame tyd verpagt of gecollecteerd sullen worden, alomme binnen die voorschr. Provintien, Steden en Leden van dien, sekere imposten op allerbande wynen en buiten gebrouwen bieren, op 't gemaal, koorn en graan, op 't sout, goud, silvere syde ende wolle lakenen, op de boorne beesten en besaaide landen, op de beesten die geslagt worden, peerden, offen die verkogt ofte vermangelt worden, op de goederen van de wuge komende, ende alsulke andere als men namaals by gemeen advyse en consent goedvinden sal; ende dat agtervolgens d'ordonnantie die men daar op concipieren en maken sal; Dat men ook hier toe employeren sal 't inkomen van de Domainen van de Koninglyke Majesteit, die lasten daar op staande afgetogen.

Welke middelen by gemeenen Advyse verhoogt ende verleegt sullen worden, na dat die nood en gelegentheid van de saak vereyschen sal, ende alleentlyk verstrekt tot de gemeene defensie, ende tot het gene die Generaliteit gebouden sal weesen te dragen, sonder dat deselve middelen tot eenige andere zaken sal mogen worden bebeerdt.

Ten tweden, dat door de heffinge van der Steden accyfen, de Provinciaale Middelen souden mogen worden verhinderd.

Ten derden, dat de gem: Steden andere posten waar van de Provintie geen impositie komt te trekken, souden kunnen belasten, en daar uit de nodige onkosten tot welstand en conservatie van deselve Steden ende Creditoren en interessen van dien, met een facile methode en forme vinden.

Ende ten vierden, dat teegens den Heere van den lande, geen possessie of verjaringe plaats souden hebben.

So souden alle deselve nogtans Haar Ed: geen sints te stede kunnen komen.

Niet de eerste: geconsidereert dat by de gereenteer-

reerde introductie van de gem: Articul van de Unie, en daar op gevolgte dagelyxe experientie, bevonden fy deselve niet practicabil, als met de constitutie van de geunieerde Provintien in 't generaal, en de Leden en Steden van dien in 't bysonder compatibil te wesen. Ende daarom is by de gemeene bondgenoodschap daar van afgetreden, en een juste quotisatie wat ieder Provintie in de Generaliteits lasten, volgens een Geometrische proportie soude dragen, en contribuieren, vastgesteld. En daarenboven hebben de respectieve Steden onder d'Unie refererende, geensints afstand gedaan van haare particuliere accyfen. Ne- maar ter contrarie syn in den voorverhaalden eersten articul aan deselve Steden, en Ingesetenen van dien, mede wel expresselyk gereserveert, haare speciale en particuliere privilegien, vryheden, exemtien, regten, statuten, loffelyke ende wel hergebragte costuimen, usantien, ende alle andere haare Geregheden, waar van de Stads accyfen een loffelyke gedeelte waren.

De tweede boven verhaalde strubbelingen is hier boven genoegsaam ontscenuwet, ende dieswegen sal men sig daar heene refereren; Ende nopen- de de derde dienen:

Dat het een morale en absolute onmogelykheid sy, der Steden hoog nodige accyfen op andere plaatsen met geene Provinciaale impositien belaster te kunnen vinden, dat geene saken overig, waar op sonder een ruineuse uitputtinge van de burgeren en ingesetenen, en verderf van alle overige koopmanschap, (d'eenigste suil en plegt-anker van de gemeene welyaart) en totalen ondergang van de gem: Steden, dese belastinge souden kunnen worden verplaatst.

Gelyk alle die geene die de waare geschapentheid deser sake, en van het beklagelyke verval der commercie, midsgaders infructueuse en geldelose ryden, ende sobere staat van de burgerye deser Steden, fundamentelyk syn onderrigtet, ligtelyk
sul-

sullen mogen oordelen; En de gem: Regenten (so nodig) in een ongekrenkt en ongekrenkte gemoet met solemnelen Eede tot God Almagtig souden kunnen erhouden.

Ende de bovengedagte laatste gemoveerde Objectie, dat tegens den Heere van den Lande geen praescriptie soude valide sijn, word door sommige Regtsgeleerden en polityque Schryvers in Thesi, en eenige voorvallen daar toe habyl ende bequaam synde, wel getradeert. Edog niet in haar Hypothesi applicabyl sy.

Want de voorschr. Ridderfchap sullen nooit ten genoege bewysen, haar het Regt van Souverainiteyt en oppermagt over de drie Hoofdsteden, en de Burgers en Ingeftenen van dien, te compe-teren.

En de gem: Regenten hebben het Regt van de Stads accyfen, niet alleen *immemoriali possessione & praescriptione*, door een onnadenkelyke besit-regt en verjaringe, waar door alle Regalien verkregen worden, als by Sixtin de Regal. Lib. cap. 5. Num. 130. & seqq. en andere moderne DD. en polityque Schryvers tersien is, en met verscheiden judicaten van de Hoogste vierfchaar en Hoven van justitie beschenen word, maar ook *jure proprio*, gelyk alle andere haare bovenged. Regalien, vry-, ende geregtigheden. Ende daarom hebben sig bejegt de voorverhaalde Tractaten met de B. Bisschoppen van Utrecht, Keyser Carel de Vde, en Koning Philippus de Ilde, niet alleen alle privilegien en vrybeden, maar ook alle possessien en costuimen die sy hadden deugdelyk gebruikten, *expresselyk voorbehouden. Ende derbalven worden by gem: Unie van Utrecht jeders loffelyke, en wel bergebragte costuimen ende usantien, mede speciaalyk gereserveert.*

Ende der Praedeceffeuren van voorschr. Ridderfchap, hebben by haare bovengedagte commissien, aan den Hartog van Alba, onder de Letteren G 2. en G 3. geattacheerd op diverse plaat-
sen,

fen, wel weten te seggen, *dat olde en immemoriaale vryheid, possessien en gebruik na Regten, so veele kragts en vigeur heeft, als de beste titul en privilegien.*

Ende deselve Ridderfchap is nu so verre ont-aart, dat de gem: Steden poogd te benemen het notoire regt en gebruik van haare Stads accysen, welke van een immemoriaale tyd hebben ghad de tydelyke Biffchoppen, nooit hebben gepræ-tendeert, fyne Keyferlyke Majesteyt niet doen be-twisten, de Koningen van Hispanien haar niet ontwongen, ende by de Utrechtsê Unie syn ge-reserveerd, met wat schyn van Regten sullen alle de wereld kunnen oordelen. Ende door de de-structie van dit eerste point aan het gewaande beswaar, komt het tweede ook van selfs in duigen te vallen. *Dat de verkleininge van de kannen die buiten kennis van Ridderfchap en Steden is geschied, soude worden afgeschafft;* Ende een speciale re-flexie op de voorn: Stad van Deventer hebben-de, wien aangaande het dusdanig is gelegen.

Dat de gem: Stad van de vyandelyke Keulsche en Munstersche incorporatien, door Gods Genadigen segen, en 't Hooggedagte fyne Majesteyts hoogwys beleid, in 't jaar 1674. synde gedclibe-reerd, en de Unie *jure postliminii* weder ingely-vet, door 't founneren van de g'extorqueeerde eva-cuatie gelden, en in Holland tegen ses een quart van 't hondert opgenomene penningen, tot spoe-dige verlossinge van de mede genomen Ostagiens, ongeveer hondert en vyftig duisent Caroli guldens ongeveer hondert en vyftig duisent Caroli gulden schuldig geworden. Ende dat geen heilsa-mer nog dragelyker middel kunnende uitvinden, de Magistraat met consent van de Gefworene Ge-meente, dese f 150000 -- : -- : over haare bur-geren en derselver effecten en goederen hebben uitgeset; Ende voor een groot gedeelte van alle haare Stads Gast-armen en Weesbuisen genegotieerd, om in plaats van ses een quart, tegen vier van 't hondert jaarlyx verinterestet te worden; en de

de daar voor den impost of Stads accys, van 't verkleinen der Bier- en Wyn-maten lange te voren binnen haare Stad voorgesteld, specialyk geaffecteerd ende verbonden, gelyk uit het concordaat van Schepenen en Raden, en de Gesworene Gemeente dier Stad, van den 16 October 1682. onder de Letter W 1. en de Publicatie van den 2

W 1.
W 2. February 1685. onder de Letter W 2. kan gelyken.

Nu word door de voorsz. Ridderfchap gequerelleerd, of de Regenten van gem: Stad tot het introduceren van dien bevoegt syn. Ende Haar Ed: erroneuse sustinue, word door de redenen en motyven ten reguarde van het eerste point van haare gewaande beswaarnissen gededuceert: Ende met dese grondregel, dat het geene in 't geheel regt is, in een gedeelte voor onregtmatic niet mag gekeuret worden, ten eenemaal gesticruerd. Behalven dat nog de Provincie daar by eenigsints sy geinteresseerd, gelettet dat desselfs impost na *de tonnen* en oxhoofden gecalculceerd ende gerekend word, ende diensvolgens haar niet en raaket of de tonnen groter of kleinder syn, als trekkende al evenveel haar volle impositie en gerechtigheid: anders souden de Ridderfchap, neffens de Steden, sulx aan andere plaatsen (uit haar eygen hoofde daar toe niet beregtigd synde) nooit hebben geaccordeerd, gelyk nograns geschied te syn uit het annex Extract van den 19 Meert 1686.

W 3. onder de Letter W 3. manifest is.

Nog de particuliere tappen van bieren, koele- en brandewynen, en andere gebrande wateren, dieswegen eenige præjudicie schaade of nadeel komen te lyden.

Want haare neringe en handteringe word daar door geensints gestremt. Ende sy geven van bovengedagte verkleininge der kannen so veel minder, dat daar by eerder komen te profiteren en over te houden, als te verliefen; gelyk by voorbeeld

beeld ten reguarde van de priefen uit de bygaande calculatie onder de Letter W 4. evident is.

W 4.

Wat redenen kunnen dan dienen om de Stad van Deventer van dit middel te priveren, desselfs credyt te labefacteren, der Stads Gast-armen en Weeshuysen, hier by so merkelyk fynde geïnteresseerd, het brood als uit de mond te nemen, en de Creditoren, die dese evacuatie of ostagie penningen hebben uitgeschoten, haare deugdelyke schulden elufoor te maaken.

Voor het derde, prätenderen voorschr. Ridder-schap, dat tegens de verpondinge so ten platten Lande gegeven word, een equivalent middel in de Steden sal worden geïntroduceert; Ende voor 't vierde, dat sulx meede tegens de contributie soude geschieden, of dat die soude worden afgeschafft.

Welke, beide men, moet combineren, als fynde in effekte een en deselve saak mer twe namen boven genoemt, namelyk een reële belastinge van de vaste goederen ten platten Lande van gem: Provincie van Overysfel.

Ende dient tot destructie van dese prätensie met opmerkinge gereflecteerd, dat ten tyde van den tagtig jarige Spaansen oorlog, dese reële belastinge ten deele aan Haar Hoog Mogende, de Heren Staaten Generaal, of de Staaten van meergem: Provincie van Overysfel, betalet in verpondinge. Ende ten deele aan den vyand, onder de benaminge van contributie ofte brandschattinge gegeven worden, om dat de gem: Provincie op de frontieren gelegen, ende 't meeste aan de vyandelyke extorsien, ravagien, branden, en blaaken, g'exponeerd was.

Dat als den vyand dese brandschattinge niet en trok, geheel van den Staat of Provincie genoten wierde, waar in tot desen huidigen dag is gecontinueerd, sulx door de benaminge van vyandelyke contributie of brandschattinge sig te laten abuiseren. Invoegen dat in effekte de contributie niet anders kan worden gereputeerd te syn, als een gedeel-

deel-

deelte van de verpondinge, fullende het selvé daar uit klaarlyk kunnen geblyken, dat als na het uitgaan van den twaalf jarigen treves, den vyand een groot gedeelte van ons weder, onder contributie konde stellen, en ten reguarde de Provincie by de Generaliteit in haare quora moefte worden verminderd, ook de verpondinge ten dien opfigte is verminderd geworden met een fomma van f 61050 - : - : te verdelen over 't Land, na dat elk contributie geeft, als te sien uit de Resolutie van den 23 Martii 1622. sub W 5. Ende dat anno 1633. als den vyand de contributie wierd opgefegt, in plaats van de verpondinge, die ten reguarde van de vyandelyke contributien was verminderd geworden, weder te verhogén, is goedgevonden de contributie die aan den vyand was gegeven geworden, in train te laten; blykelyk uit de Resolutie van den 2 Augustus 1633. alhier sub W 6.

Voorts dat gem: drie Hoofdsteden volgens haar oude privilegien, exemptionen, vry en geregtigheden, daar van altoos syn geëximeert geweest; Gelyk onder anderen evident is uit de Staatse Resolutie van den . . Augustus 1601., en den 13 February, en 19 Maart 1603. onder de Letteren Y 1., Y 2., Y 3.; Gelyk mede van den 8 Maart Y 3., Y 4. 1626. alhier bygevoegt sub Y 4. Alwaar uitdrukelyk word gefegt; Dat alle vryingen van Edelen en Steden sullen cesserén, ende de verpondingen en hoornebeesten worden betaald, tot op de Grafaten van de Steden ende Havefaten.

Waar uit klaarlyk blykt de meininge van Ridderfchap en Steden te sijn, dat geene verpondinge sal worden gegeven van de Huifen op de Havefaten, ende in de Steden. So dat het gem: Regenten van de Steden met de grootste bevreemdinge moet voorkomen, dat voorschr. Ridderfchap, blyvende voor als nog continueren in de vryheid van de verpondinge, ten reguarde van haare Havefaten, daar mede nogtans de Steden wil-

len

len bewaren, te meer, dewyl Haar Wel-Ed: haar buiten twyffel in haar gemoed moeten vinden overtuygd, (anders ook wel bewyslyk) dat indien niet alle, immers een groot gedeelte van deselve, ten respecte van haare landeryen, in gelykheid van andere particulieren, in de verpondinge en contributie niet komen te betalen. Edog dit alles is ten reguarde van deselve Steden, en de Burgermeesteren, en Ingesetenen van dien; geensints te verstaan, dat minder als de Ingesetenen van 't platte Land souden geven, aangesien dat niet alleen sodanig derde part als de gem: Steden uit de Provinciale middelen voor desen plegen te genieten: Ende waar van den 23 Martii 1622. allien voor een jaar (volgens het Extract onder de Letter X 1.) hebben afstand gedaan, nu door de Provincie word geprofitteerd.

Maar ook dat de Burgeren en Ingesetenen van deselve Steden, boven de Provinciale middelen, de Stads accyfen privative moeten betalen. Dat meerendeels ten platten Lande considerabel gegocdet syn, ende van haare goederen aldaar gelegen, mede de contributie en verpondinge voldoen.

Dat ook de ingewilligde Provinciale middelen in de gem: Hoofdsteden, door Pagters strictelyk worden geïmet, ende van de respectieve burgerye ten vollen uitgeparset, ende voldaan: Edog ten platten Lande, ende in de kleine Steden op verre na niet gevordert nogte betalet. Der gestalte dat een gemeen burger van gem: Hoofdsteden, enigszints met kinderen door God de Heere gesegent, ende een middelmatige familie hebbende, in de consumptie wel so veel als de voornaamste Edelman komt te geven. Ende dat boven dese allen in gem: Steden mede in de Provincie tegenswoordig voor ieder vuur- of heerstede ses Caroli guldens worden betalet, synde wel een dubbeld *equivalent* van voorschr. verpondinge en contributie. Sonder dat daar tegens in consideratie kan komen, (gelyk misschien de voorschr. Ridderchap sal willen

len voorbrengen) dat het selve vuurftede-geld meede ten platten Lande word gegeven: Alfo dat in dat voorschr. middel een huis dat 10, 16 à 25 guldens des jaars te huur doet, en van welke foort veel in de Steden worden gevonden, fo veel komt te geven als een Meyers Hof die 3 à 400 guldens des jaars in pagt kan renderen.

t Welk dan ook by fyne Koninglyke Majesteit in sodaynige billyke confideratie is genomen in den jaare 1676. (als wanneer de voorschr. Ridderfchap dese quaestie hebben beginnen te moveren, en daar over klagtig gevallen,) dat Hoogged. fyne Koninglyke Majesteit doenmaals heeft goed gevonden, voor te slaan, dat het fchoorftede-geld, t geen doenmaals was op ieder fchoorftede drie guldens, soude worden verhoogt met de helfte. Ende fo de nood van de Provincie meerder lasten requireerde, dat dan het voorschr. fchoorftede-geld met nog een ander helfte, ende de verpondinge ten platten Lande ook met de helfte soude worden verhoogt; gelyk in *clausula concernenti* te sien uit de Resolutie van Ridderfchap en Steden van den 5 April 1676. alhier bygevoegt sub X 2. Ingevolge dan ook van welke bovenstaande fyne Koninglyke Majesteits voorflag, de verpondinge ende het fchoorftede-geld sedert fyn geconfenteert geworden.

X 2.

Ende ten overvloed by de Steden, op aanhouden van de Ridderfchap, in de jaaren 1689. en 1690. ingewilligd een dubbeld fchoorftede-geld ad ses guldens per fchoorsteen, tegens een verhoginge van een vierde part van de verpondinge, die nochtans in conformiteit van bovengenoemde voorflag hadden moeten worden verhoogt met de helfte. Weshalven het de grootste iniquiteit van de wereld met sig sleept, de Burgeren en Ingefeten van gem: Steden nog met eenige nieuwe lasten van verpondinge of contributie te willen beswaren. Ende uit desen allen is ook manifest hoe abuisfelyk, het sy dat d'affchaffinge van gedagte con-

contributie, door voorschr. Ridderfchap quasi mede geprætondeert word, alhoewel andersints sulx de gem: Steden niet onaangenaam soude fyn, in dien de finantien van de Provincie, en dese constitutie van tyden (waar inne alle die in train wessende middelen, geensints fuffisant fyn tot voldoeninge van de oorlogs kosten en ordinaire en extraordinaire lasten) 't selve fouden toelaten, en sonder introductie van andere nieuwe bewarungen der Ingefetenen mogte geschieden: sonder 't welke sig forte en ferme fullen houden in haare privilegien, exemptien, possessien, vry- en geregrigheden, midsgaders dese grondregul: *Quod in rebus novis constituendis evidens debeat esse utilitas, ut recedatur ab eo jure, quod diu æquum visum est L. 2. Dig. de constitut. Princip.*

Het vyfde prætenfe beswaar der voorschr. Ridderfchap bestaat hier in, dat de Ingefetenen deser Steden geen exemptie fouden genieten van den Impost van de Hoornbeesten, Paarden en Reliqua. Ende dien aangaande fal men sig niet moede maken met het herhalen van der Steden exemptien, vry- en geregrigheden, en hoe dat nooit in dese impositie bennen gehouden geweest, 't welk andersints boven onder de Letter Y 1. ende Y 2. ende alhier onder de Letter Z ook kan gefien worden. Z. Ne-
maar hebben Burgermeesteren, Schepenen ende Raden der gem: drie Steden, uit gulhartigheit en overmaat van toegeeffykheit altoos overbiedig geweest, en gepræfenteert met consent en bewillinge van haare respectieve Gefworene Gemeentens, sig dese impositie mede te onderwerpen, midsdien onder dese expresse conditie, dat voorschr. Ridderfchap niemand uitgefondert, denselven Impost mede fullen betalen, ende niet (gelyk tot dus verre gepleegd) haare hoornbeesten, paarden, en reliqua te bevryen, 't welk immers als dan met geen redelykheit kunnen declineren, en verweigeren. Om dat niemand sig mag onttrekken 't regt 't welke tegens een ander gebruiket. *Quod quisque*

que juris in alterum statuerit ipse eodem jure uti debet: te minder in cas subject, dewyl dat al bereeds by Resolutie van de Heeren Gedeputeerden

- A A 1. van den 13 July 1660. onder de Letteren A A 1. annex: Ende by het bovenged. Reglement van 't jaar 1675. ende de concernerende clausule onder
- A A 2. de Letteren A A 2. gevoegd, dese exemptien syn weggenomen ende afgesneden.

Ten sesden, prätenderen voorschr. Ridderfchap, dat het vergeven over de Schout-ampten der Steden ende Carispelen van dien, aan Ridderfchap en Steden, of d'Heere Stadhouder in der tyd, soude wefen toegekend.

Ende of wel voor desen ten tyde van de Risschoppen van Utrecht, of by de Regeringe van de Oostenrykse Princen, door toelatinge, oogluikinge, of andere vrywillige, en onpræjudicia-bele overgifte van gem: Steden, Schouten mogten weesen gecommitteerd, so is sulx alleen geschied op præalable præsentatie van de Magistraten. Ende, sonder deselve, sodanige Schouten altoos gereprobeerd, ende daarenboven in dese tyden niet aannemelyk nogte practicabil. Geconsidererd dat sederd het jaar 1580. als de Koning van Hispanien is afgesworen ende verklaart *ipso jure* van syne Heerschappye en Geregtigheid vervallen te syn, ende deselve Steden onder geene geusurpeerde magten hebben gebukt, nemaar haare volkomen vryheid genoten, dese Schout-ampten genoegsaam hebben geceffeerd, ende de naam bykans alleen maar sy overgebleven.

Dat sederd deselve tyd en bereeds meer als een Eeuwe geleden, de respective Burgermeesteren, Schepenen, ende Raden alleen, iemand uit het midden van haare vergaderinge, of anders hebben g'authoriseert om het Land-Gerigte (alwaar ook alleenlyk Uitheemsche personen of goederen geconventieerd en angetalet mogen worden) als Præsident waartenomen, sonder aan eenige breuken,
hoog

hoog gefag, of andere vry- en geregtigheden van de refpective Steden te participeren.

Voorts dat dese Schout-ampten nooit aan Ridderfchap en Steden, nogte tot collatie van de tydelyke Heren Stadhouderen hebben geftaan; weshalven gem: Regenten van de hoog beroemde equiteit van fyn tegenswoordige Majesteit van Groot-Brittannien, lig ook sodanig verferkerd houdende, de Steden van dese vryheid niet fal gelieven te priveren, als fynde by het bovengedagte Reglement alleenlyk gefegt:

Dat de Schout-plaatsen van de Hooggem: Provincie ten platten Lande, met alle 't geene daar aan dependeert, midsgaders alle andere officien die voor desen ofte ook van ouds immermeer hebben geftaan, ter collatie van de Stadhouder alleen, of met participatie van iemand anders fullen werden begeeven, by den Hooggem: Stadhouder sonder eenige voorgaande nominatie aan den genen die by daar toe fal bequaam agten.

Waar onder, immers, de gewefene Schoutampten der gem: Steden niet kunnen wesen begrepen.

Ende eindelyk gelettet dat nooit de tydelyke Biffchoppen, Heren van Overyffel alleen, of neffens de Ridderfchap eenige civile of criminele Jurisdicție, gebod of verbod, oppermagt of regalien, of andere diergelyk regt, of geregtigheid hebben gehad: Nemaar defelve aan gem: Regenten altoos privative gecompeteerd, en daar van wettelyke poffessie ende deugdelyke gebruik van onnadenkelyke tyden gehad hebben. Daar egter dien aangaande bovengenoemde Befcherm Heren van Overyffel, neffens de Ridderfchap en Steden van 't platte Land altoos hebben gedifponeerd, gelyk boven breder aangetoont. Hoe kunnen dan voorschr. Ridderfchap met eenig fchynbaar fundament fttaande houden, aan gedagte Schoutampt te willen participeren? Waar mede dit fesda gewaande beswaar van voorschr. Ridderfchap is ontfiet.

En concernerende het zevende.

Dat het different over het Schoutampt van 't Carspel van Zwolle:

Ende 't agtste of laaste, dat de questie over de Jagt mede soude werden afgedaan, (beide als een appendix of toegift hier by gevocgt) sal men sig korthedshalven, en tot vermydinge van alle tædieuse en onsmakelyke herhalingen refereren, tot de missiven en geraisonneerde deductien, dieswegen voor desen aan syn Koninglyke Majesteit overgegeven, ende alhier onder de Letteren BB, CC 1. CC 2. geannesteerd in substantie (boven een geraisonneerde Deductie van een respectueuse declinatie van syne Majesteits commissien *non submissie*) dese fundamentale redenen behelsende. Nopende het eerste, dat gem: Schoutampt so wel van de Stad, als onderhorige Carspel, altoos geconjungeerd, ende door een en deselfde persoon op een commissie ware bediend geweest.

BB,
CC 1.
CC 2.

Ende also te samen als een subaltern officie altoos hadde gestaan tot dispositie en collatie der voorschr. Stad van Zwolle, volgens haare private competerende Regt en disputabile immemoriable possessie: sonder dat de vorige Heren Bisschoppen daar inne ooit verder hebben geparticipeerd, als dat sy aan die geene, die van de Magistraat der Stad Zwolle daar toe wierden gepresenteerd, een commissie hebben gegeven. Ende als voorgem: Bisschoppen hebben ondernomen de voorschr. Commissie te geven aan een ander, als die haar also ware gepresenteerd, de voornoemde Magistraten deselve niet hebben geadmitteerd, maar door gebreukt ende verklaart incapabil eenig ampten vorders binnen de Stad van Zwolle te bedienen.

Dat nog de tydelyke Heren Stadhouders, nog syn Majesteits Doorlugtige Heren Voorouderen, nogte Ridderfchap en Steden daar in ooit hadden geparticipeerd, nogte het vergeven van dien gepretendeert. Ende daarom ook voornoemde Ridder-

derfchap en Steden de Collatie van dien aan syn Koninglyke Majesteit niet hadden kunnen deferen: *Quia jurisdictio praescriptione amitti & adquiri possit.* Ende ook so een langdurige possessie de voorschr. Stad libereert *ab onere probante titulum.* Dat in het bovengedagte Reglement van 't jaar 1675. hier in geen alteratie waare maakt; ende daarom ook door syne Majesteits doenmaals een andere forme van commissie, als aan de Schouten ten platten Lande, aan wylen de Schout Bernhard Hout hadde doen expedieren en geven &c.

Ende aanbelangende het tweede.

Dat gem: drie Hoofdsteden de halffcheid van de Provinciale Regeringe constitueerden, ende diensvolgens geen minder Regt als de voorschr. Ridderschap tot de jagt waren hebbende: Dat van een begrooyde oudheid daar van ook hadden gejouiffeert, dat daar in geen infractie behoorden te lyden: Dat de voorschr. Ridderschap met geen egaal bewys en onwraakbare blyken haar vermeen- te en privative Regt tot de Jagt, met exclusie van de Steden nimmermeer souden daar doen, en ten genoegte bewysen. Dat gaarn sig souden inlaten en bekwamen tot een minnelijke accommodatie, weringe van alle ingekropene abuifen, en renovatie van de vorige Placcaten in de jaren 1612, 1620. en 1671. by de Staaten van welgem: Provincie dieswegen vastgestelt, en doen emaneren &c. &c. Ende met desen allen d'informele inmatuure en ontydige Proceduuren van de voorschr. Ridderschap; Midsgaders de ongehoorde praecipitatie van bovengedagte Raads Heeren Roofboom, Halewyn, en Kan, en het ongeriteerd beswaar door haare gepassioneerde Rapporten, den gem: Regenten van de Steden t'onregte toegevoegt pra'allablement. (Edog onder een diep respect van de ordre en commissie van Hoogged. syne Majesteit synde aangetonet.) Ende vervolgens geformeert een kort verhoog en sonneklair eclaireissement

ment van het notoir Hooge gefag en auctoriteit, indispenfabile vry- en geregtigheden, oude privilegien, begrooyde ufantien, en poffeffien, de felve Steden en Regenten van dien competerende, met byvoeginge van een fundamentele de- ftructie der gewaande voorverhaalde befwaarnis- fen van voorfchr. Ridderfchap, fo willen de gem: Regenten onfeilbaarlyk vertrouwen, dat Hoog- gedagte fyne Brittannifche Majesteit, en alle de wereld ligtelyk fullen kunnen befeffen:

Dat dese ondernemingē van voorfchr. Ridder- fchap niet anders en fy, als een pure nieuwigheid, ondernemingē en infractie van der Steden vry- en geregtigheden; midsgaders dat sodanige opge- fofte difputen, en quaestien, in een vrye en Re- publicale Regeringe tegens de Steden, (van wiens wel of kwalyk varen de confervatie en behoude- niffe of ondergang en ruine van het gehele Land principaal dependeert,) en haare notoire Privile- gien, Regten en Ufantien, niet behoorden te worden gedoget. Nemaar buiten eenige examina- tie, determinatie of decifie, datelyk van de hand afgewefen, ende in haare beginfelen in de affche van vergetelheid gefnoret. Ende dat daar door ~~anderfints~~ ^{anderfints} ~~ligtelyk~~ ^{ligtelyk} kunnen worden veroorfaakt diffidentie ende tweefpalt, tuffchen de Regenten, verval van de policie en finantien, ruine der commercie, ontroeringe van de gemoederen der burgeren en ingefctenen, en andere inevitabile ongelegentheden, waar door alle Regeringe in 't einde noodfakelyk te gronde moet gaan.

E I N D E.

